

Det tredje tåget.

Järnvägsroman av Gennadij Fisch.

(1934)

Gennadij FISCH: *Det tredje tåget* (1934).
Översättning 1999–2005 ifrån ryskan i *Третьий поезд* till mer eller
mindre skånsk svenska av Erik JONSSON <generaldepoten@rambler.ru>.

Denna översättning Copyright © 2004–2005 Erik Jonsson.
F.f.g. offentliggjord på Världsväven år 2004 (tvåtusenfyra).
Förvaras åtkomligt.
Uppgifterna om författarens och översättarens namn får ej avlägsnas,
utplånas eller eljest göras oläsliga.

Texten kan hämtas på följande ställen:

<http://www.geocities.ws/generaldepoten/vkt/index1.html>
<http://www.geocities.ws/generaldepoten/gendep.html#fisch>
<http://generaldepoten.bravepages.com/vkt/index1.html>

Denna text är senast rättad och förbättrad den 26 november 2005.
Äldre versioner innehåller upptäckta fel och bör förstöras.
Skaffa alltid senaste version före utskrift!

Kapitel 1

Första kapitlet.

Senatorerna var på flykt norrut.

Vita förband i Vasa angrep de ryska kasernerna.

Rödgardisterna i *Helsinki*¹ hade intagit Lantdagens byggnad.

Leve revolutionen!

De laglige hade förutsett och förberett allt. Innan de kastade sig över oss, hade de i all hast skickat iväg tiotals tågsätt med förnödenheter norrut; och så blev vi utan mjöl, utan bröd. . .

Ack, vi skulle ha handlat tidigare; och vi skulle ha handlat beslutsammare. Vi drog på det för länge. Det är viktigt, att man kommer igång.

„Leve revolutionen!“

Det är min kompis Linola, som ropar detta med sina lungors fulla kraft; han har ett rött band i mössan, en röd rosett i knapphålet och en röd liten vimpel på bajonetten. Jag har också röda tyglappar såväl i mössan som i knapphålet och på bajonetten. Vi är nämligen rödgardister i bangårdsbataljonen.

„Hör du“, säger jag till kamrat Linola, „alla senatorerna har ju inte rymt; det är inte alla de gammelfinska och svinhufvudska reaktionärerna som har dragit norrut. De håller sig gömda här nästan också. Nån borde arresteras dem. Varför skulle inte du och jag kunna ta itu med den saken?“

„Det har vi inte fått order om, Eino“, svarar mig Linola.

Men jag ser på glöden i hans ögon, att han är djävligt pigg på det.

¹Helsingfors på finska i ryska texten. Ö.a.

„A, mens vi väntar på order, så rymmer de åt alla håll, som kackerlackor.“

Vi skaffade oss en förteckning över senatorerna och lantdagsmännen. Namnen på dem, som hade flytt, strök vi över; dem skulle man aldrig mer få höra av! Och så fick vi reda på adresserna till dem, som vi menade ännu kunna vara kvar i staden.

Den förste lantdagsmannens lägenhet, som vi kom till, var låst. Vi ringde på, så att vi nästan fördärvade ringklockan.

Vi lyssnade ett slag efter, om där inte hördes ett försiktigt tassande på andra sidan väggen. . . Tystnad.

„Vi får slå in dörren och företa husundersökning“, säger jag.

„Det har vi ingen order om“, svarar en rödgardist, som har förenat sig med oss på vägen.

Jag ringer till bataljonsstaben:

„Vad ska vi göra?“

„Ställ ut en vaktpost och invänta vidare anvisningar.“

Vi lämnade kvar en vakt med gevär och så gick vi vidare.

Ifrån Alexandergatan begav vi oss till Observatoriegatan. Där kom en mycket trevlig fröken strax och öppnade dörren för oss.

I håret hade hon en vit liten hembiträdesmössa. När Linola kallade henne »kamrat«, spärrade hon opp ögonen.

„Var har du herrn?“ frågade Linola.

„Herrn är sjuk. Han är för närvarande inlagd på Kjellbergs klinik på Fabiangatan“, rodnade hon och smällde igen dörren rätt framför näsorna på oss.

Den tredje lantdagsmannen var inte heller hemma, och man visste inte, var han hade gömt sig.

Hans frodiga fru blev rent stirrig och frågade, om vi inte visste, var hennes lille gubbe befann sig; det var väl inte några fulla flottister, som hade dödat honom?

„Frun“, sade Linola upprört till henne, „jag tillhåller er, att ni låter bli med att sprida borgerligt förtal om våra kamrater, de revolutionäre sjömännen! De har hjälpt oss i vår kamp för oavhängigheten, och de ska hjälpa oss att komma till rätta med hela borgarbandet.“

Lantdagsmannens hustru slog ihop händerna och blev ännu oroligare:

„Oj, oj, kära nån, kära nån. . . “

Vi brydde oss inte om att höra på hennes pladder. Vi ilade redan till andra adresser.

Vi fick åter höra samma sak ur en senatorslägenhet:

„Senatorn är mycket sjuk. Han är inlagd på en privatklinik.“

Vid samma avsats befann sig till vår lycka även en annan misstänkt lantdagsmans lägenhet.

Den putsade kopparskylten glänste.

Dörren öppnades på glänt.

Linola ryckte i handtaget, men säkerhetskedjan sträcktes och förhindrade, att dörren öppnades. »Konstigt, varför är det överallt bara kvinnor, som öppnar för oss?«

„Tyvärr är herrn inte hemma. Han är sjuk. Han är inlagd på nån privatklinik.“

„Det var för många sjuka senatorer och lantdagsmän på en och samma dag“, säger jag.

„De har väl fått magknip av förskräckelse“, skojar Linola.

Så ser jag, att han blir grön i ansiktet. Han griper om ledstången.

„Vad är det med dig, Linola?“ Jag blir rädd för kamratens skull.

Dörren är fortfarande öppen på glänt, och ur springan kikar ett par nyfikna ögon.

„Det går snart över“, viskar Linola med bleknade läppar. „Jag mår lite illa. Det är andra dan, jag inte har smakat bröd, förstår du.“ Han rätar på sig.

Han anstränger sig att le.

„Men det skulle ni ju ha sagt med en gång, varför ni behövde träffa min man!“ liksom till och med gladde sig kvinnan och smällde igen dörren.

Vi började gå nerför trappan. Plötsligt öppnas dörren till lantdagsmannens lägenhet igen. Kvinnan ropar efter oss: „Vänta litet, pojkar, vart ska ni ta vägen? Ta det här!“ Hon räcker fram två skivor färskt vetebröd till oss.

Det sög till i maggropen.

„Jaså, det är därför, de är emot pristak och ransoneringskort. . . «

„Ta det här brödet“, säger kvinnan till oss.

Då vänder sig Linola om och ryter:

„Tig!“

Men så kommer jag på att fråga henne på vad sätt, hennes man är sjuk och på vilken klinik, han är inlagd.

„Njurarna och levern“, svarar hon snabbt, som om hon rabblade opp en inpluggad läxa, „Fabiangatan, Kjellbergs privatklinik. . . Ta det här brödet. . .“

Då rasslar Linola med gevärsmekanismen, kvinnan ropar „Herregud!“ och smäller snabbt igen dörren.

Jag tar mig tillbaka opp till den avsats, vi nyss har lämnat, och bankar på dörren till den andra senatorslägenheten intill.

„Vad gör du?“ vill Linola hejda mig. Han har blivit bättre igen. „Här har vi ju redan varit.“

„Ja, det har vi. Men det betyder ingenting“, svarar jag.

Dörren öppnas igen.

„Ursäkta, vi glömde fråga, vad som fattas herr senatören och på vilket sjukhus han vårdas.“

„Njurarna och levern. Kjellbergs privatklinik på Fabiangatan.“

Och dörren stängs.

„Har du begripit nu“, säger jag till Linola, „vad det är, som är sjukt med regeringen? Njurarna och levern.“

Vi återvänder till den förste laglige. Det är pigan i spetsmössan, som öppnar för oss igen.

„Jag har ju redan talat om allt för er“, säger hon, när hon har upp- täckt oss på trappavsatsen. „Vad är det mer, ni vill?“

„Vi har kommit för att beundra dig en smula och upplysa dig, din lantlolla, om lagen av den trettioförste januari“,² skojar Linola.

Pigans kinder rodnar. Hon slår ner blicken.

„Skulle ni kunna säga, vad som fattas er husbonde?“ säger jag i officiell ton.

„Levern och njurarna.“

„Fabiangatan. Kjellbergs privatklinik“, fyller Linola i med samma tonfall, som hon.

Flickan tiger förnärligt.

„Nå?“

„Varför frågar ni, om ni redan har förfrågat er på kliniken?“ säger hon och stänger dörren.

Vi är ensamma på avsatsen. Linola brister i skratt.

„Vänta litet“, säger jag till honom, „vi får tids nog skratta.“

²Not i ryska texten: Revolutionär lag, som avskaffade alla tidigare gällande lagar om tjänstefolk i hemmet.

Vi går tillbaka till den lilla trinda, som ville predika för oss. Hon var inte längre så beskäftig och stirrig.

„Man har just telefonerat till mig, och nu vet jag, var min make är. Han har blivit sjuk. Han var hos några vänner i gårkväll. . . Ett anfall. Man har fört honom till Kjellbergs privatklinik på Fabiangatan. Ni vet, vid den åldern. . . Vid era år är det svårt att förstå. Ni lyssnar bara på de mest ytterligtgående åsikter. Alldeles som min man, när han var ung. Han fick till och med lida för det på Bobrikovs tid. . .“

Men vi lyssnar inte på hennes vidare utläggningar utan tar oss hastigt nerför trappan och ut i den friska, frostiga luften. Hela kroppen känns ovanligt lätt, men geväret är tungt, och jag är mycket hungrig.

„Vi måste ofördröjligen underrätta staben om, att där förberedes en sammansvärjning och att de kontrarevolutionäres ledare församlas på Kjellbergs klinik. Det är bra, då tar vi allihop i ett svep.“

När vi hade passerade Järnvägstorget, var där någon, som kallade på mig med hög röst. Det var chefen för den avdelning av Röda Gardet, som Linola och jag tillhörde.

„Detta är skandal, kamrater, ni bryter disciplinen; ni har utan tillstånd lämnat bataljonen. Ni skulle ha varit på bangården nu. . . Och dig, Eino, har jag redan två gånger sökt i en mycket viktig angelägenhet.“ Utan att ha givit oss tillfälle att förklara oss, fortsätter chefen och frågar mig: „Talar du ryska?“

„Ja då“, svarar jag glatt. „Från 1912 och framåt åkte jag som konduktör på linjen *Helsinki—Pietari*.³ År 1915 blev jag förbjuden av gendarmeriledningen att visa mig i Ryssland, därför att jag hade infört illegal litteratur, och då blev jag undanstoppad i Rovaniemi, men sedan 1916 har jag varit lagbas här och tagit emot last ifrån Ryssland med ryska fraktsedlar.“

„Nå, då så, då har jag alltså inte tagit miste. Allt är i sin ordning. Du ska få ett tillfälligt förordnande till Ryssland.“

„Kamrat chef, vad ska det betyda, här har vi revolution, och varenda rödgardist behövs; men mig skickar man bort ifrån striden? . . .“

Då log chefen och sade:

„Du ska få ett mycket viktigt uppdrag. Anmäl dig snarast på järnvägsförvaltningen och säg, att det är jag, som har skickat dit dig.“

³Såväl Helsingfors som Petersburg på finska i ryska texten. Ö.a.

Jag begav mig dit, jag hade fått befallning om, men Linola skyndade sig till Röda Gardets centralstab; senatorerna måste avslöjas.

Förr rådde i järnvägsförvaltningens lokaler den strängaste ordning; tjänstemännens stålpenor raspade, Underwood-maskinerna knattrade och det prasslades med tjänstepapper. Nu hade folk brått och gick omkring ifrån rum till rum med hastiga steg; borden i några av arbetsrummen var skjutna till sidan; i ett rum låg några rödgardister och sov utsträckta rätt på golvet. I det rum, dit chefen hade skickat mig, var det mycket livligt. Folk diskuterade hetsigt någonting.

Jag gick fram till ett bord, bakom vilket det enligt min mening borde vara chefen, som satt, och anmälde mig.

Chefen frågade mig, om jag förstod ryska.

„Ja då, det gör jag.“

„Utmärkt. Då ska ni två bekanta er. Får jag föreställa din kommissarie för dig.“ Och så pekade han på en lång, kraftig karl, en självsäker en, jag skulle till och med säga en viktig en.

Det visade sig, att han var överkonduktör. Och vilka överkonduktörer ser inte viktiga ut? Jag hade flera gånger arbetat på hans tåg. Men då hade jag inte kunnat föreställa mig, att Karvonen var — partimedlem.

„Var blir min kommendering?“ frågade jag.

Kamrat Karvonen drog ur kavajfickan lugnt opp en trasig borgartidning och stack mig under näsan en notis, som var inringad med blåpenna.

Där berättades i notisen om, att de hårda tiderna fortsatte för det finska folket, att en viss person vid namn Rahja hade fört ett tåg med sprit till *Helsinki*. En annan, hans bror Ivan Rahja, hade skaffat fram ett helt tåg med vapen. I slutet av notisen efterlyste man ironiskt en tredje broder, som skulle kunna skaffa ett tågsätt med bröd till de hungrande finnarna.

„Och han fanns, den tredje brodern, Jakob Rahja“, sade kamrat Karvonen muntert.

Lokomotivföraren Jakob Rahja hade rådgjort med sina bröder och sedan föreslagit, att man skulle sända godståg till Ryssland efter bröd; de ryska arbetarna skulle hjälpa oss.

Han medföljde själv det första tåget som kommissarie.

Det andra tåget hade avgått redan för en vecka sedan, det tredje skulle gå till denna dags natt. Där saknades dock en chef för tågets

vaktstyrka — en rödgardist, som förstod ryska — samt en reparatör och en kokerska.

Men chefen för vaktstyrkan hade man redan hittat!

Inom mig skymtade där fram en tanke på dig, Tyyne, på det, att du skulle följa med vårt tåg och laga middag till hela besättningen, och så på min vän Vanja Zalivin i *Piter*⁴, Ivan Fadejevitj, som var mekaniker vid järnvägens driftverkstad i Petrograd. Fadejevitj, det är ett *otjestvo*.⁵ Det har Ivan efter sin far. Det är en mycket praktisk sed, ryssarna har, det med fadersnamnet. Därigenom får man på en gång veta både mannens eget namn och hans fars förnamn.

„Jag ska skaffa fram dem, som fattas. Mekaniker tar vi ur driftverkstaden i Petrograd. Zalivin. Jag borgar för, att han inte vägrar. Till köket tar vi min fästemö.“

Karvonen log och muttrade under den kortklippta mustaschen:

„Fästemö. . . men Malmi vill ta med sig sin fru. Nå, låt gå; hon, som kommer först, får åka med.

„Får jag ta med kamrat Linola i vaktstyrkan?“

„Jag har sagt, att besättningen redan är fulltalig“, svarade chefen bestämt.

I detta ögonblick inträdde där i rummet en man i telegrafistmössa och överlämnade honom ett telegram. Karvonen slet hastigt opp det och sken opp:

„Rahja meddelar, att allt är i ordning; hans tåg har passerat Jekaterinburg.“⁶

Då upphov åter den trätobroder, som hade tigit en stund, sin stämma:

„Allt är i sin ordning bara till dess, att det gäller bröd. I fjor och i förrfjor höll de tillbaka spannmål, som vi hade köpt för våra surt förvärvade pengar, men då var försörjningsläget där, i Ryssland, bättre än nu. Jag kommer ihåg, att jag köpte enstaka säckar med mjöl på olika ställen och lastade på en pråm på Neva, på Kalasjnikovkajen, för att sända dem till Sortavala, och vad händer: där var nån, som angav oss, och allt gick opp i rök; de konfiskerade det i sista minuten. Så var det ännu förrförra året, och nu är där hungersnöd, har pojarna sagt mig.

⁴*Piter*: Petrograd, Petersburg, Leningrad. Ö.a.

⁵fadersnamn, patronymikon. Ö.a.

⁶Jekaterinburg: stad vid Uralbergen. Hette senare Sverdlovsk. Ö.a.

Och de skulle ge er brödsäd? Å, nej! Låt inte lura er!“ Och så skrattade han misstroget.

Grälet blossade opp med ny kraft; folk hade tydligen gott om ledig tid, men jag var tvungen att så snabbt som möjligt rusa iväg till dig och hinna titta in hemma för att hämta några rena underkläder och en liten resväska.

Snön föll långsamt på trottoaren, på körbanan; den blänkte framför ögonen. Det var redan nästan alldeles mörkt, men man dröjde av någon anledning med att tända gatulykterna. Även de höga husens fönster var mindre upplysta än vanligt.

Du mötte mig förvirrad och glad.

Jag var inte i stånd att vänta, tills vi hade kommit in i ditt rum, utan jag kysste dig i korridoren.

Detta har du antagligen glömt. Tyyne, min kära, du kysste mig tillbaka! Men jag kommer då ihåg det.

Du sade, att idag var du mätt, eftersom du just dessförinnan var hemkommen ifrån gardet, och där hade man haft gröt så det räckte, och du sade vidare, att du hade anmält dig som röd barmhärtighetssystemer och snart måste resa till fronten i närheten av *Tampere*.⁷

„Men jag, som trodde, du skulle följa med mig på tåget till Ryssland.“

„Desertera?“ sade du strängt.

„Nej, nej då.“ Jag förklarade för dig allt, vad jag visste, och mina händer höll hårt om dina smala, fina fingrar.

Herregud, så kär och god du var! Och det är klart, som vanligt hade du alldeles rätt. Naturligtvis kunde du inte följa med på tåget; du skulle ju åka till fronten. Nå ja, denna gång hade Malmi mer tur än jag. . . Du var så underbar hela denna kväll, så jag vet inte, hur jag fick krafter och mod att slita mig ifrån dig! Ändå gjorde jag det i förtid; vi skulle ha kunnat tillbringa ytterligare tio minuter tillsammans.

„Kamrater!“ sade folkkommissarien till oss vid avskedet. „Skynda er att fullgöra ert revolutionära uppdrag. Revolutionen behöver bröd till varje pris. Förutan det blir det svårt för oss att segra. Återvänd så snart som möjligt, och det upprepar jag och säger er en gång till: så snart som möjligt! . . .“

⁷*Tammerfors* på finska i ryska texten

När den sista semaforen var försvunnen ur sikte, såg jag mig omkring i vagnen och redde mig sedan min bädd. De andra låg redan och sov eller låg åtminstone tysta.

Kapitel 2

Andra kapitlet.

Alltid, mens de första sekundernas rörelse efter tågets avgång förflyter, dyker där opp tankar på den sista dagen i det bofasta livet och på sådant, man har hört och sett under dagen för avfärden.

Nå, nu tänkte man förstås på det, att vi måste skaffa de våra bröd så snart som möjligt och till vilket pris som helst. Jag tänkte mig, att det väl inte skulle bli så svårt att genomföra. I synnerhet som kommissarien hade fått pengar så det räckte. Jag tänkte även på dig, så klart...

Nu är det redan natt. Den andra. Det var bara jag, som gick ut ur vår vagn på den stora men inte alls belysta stationen Zvanka för att sända dig ett telegram.

Jag hade skrivit »Kära älskade Tyyne jag tänker på dig och älskar dig för evigt din Eino« och begav mig med denna lapp till telegrafluckan.

Luckan for opp och telegraftjänstemannen tog försiktigt emot min papperslapp. Sedan gav han den en hastig blick, men redan innan han ens hade läst färdigt, slängde han den tillbaka:

„Det ska vara stämplat. Utan stämpel tar vi inte emot det.“

„För allt i världen, det är ju ett privat telegram!“

„Privat?“ Hans ansikte fylls av medkänsla med mig. „Här gäller följande ordning: först kommer järnvägens telegram, sedan de militära, sedan...“ han höjde fingret, „sedan regeringens, det vill säga sovjeternas, efter dem partitelegram, efter dem andra organisationers och inrättningsars endast vid förefintlighet av stämpel, och först efter alla dessa sänder vi privata telegram. Men jag vågar försäkra er, att vi inte

ens hinner med regeringens. . . Så är det med den saken.“ Han smällde igen luckan rätt framför näsan på mig.

Jag knackade på luckan igen och så artigt, jag bara kunde, bad jag telegrafisten:

„Var så vänlig, jag ber er, ta emot detta telegram. Var så snäll och sänd det, om det inte blir tid idag, så åtminstone i morgon. Det är mycket viktigt för mig, kamrat. . .“

„Kamrat för er, medborgare?“ sade han torrt och vände sig bort. „Jag, som trodde, ni var en förständig karl, och förklarade allt, och så är ni en »kamrat«!“

„Men ta nu emot det, det är viktigt.“

Han tog meddelandet och läste hastigt igenom det. Sedan brast han i skratt: „Kärlekstelegram i dessa dagar!“

Men han klippte tvärt av skrattet, blev på en gång allvarlig, och sedan han hade närmast lappen till den lilla lampan, läste han åter igenom mitt meddelande. Därefter vinkade han mig närmare, lutade sig tätt intill örat på mig och viskade med inlevelse:

„Detta telegram är alltså chiffrerat! Jag förstår: privat. . . Ni säger, det är viktigt. Ja, ja, då sänder vi det utom ordningen. Men om ni i fall, i fall. . .“ och han blinkade till mig som till en medbrottsling, „ifall det blir nåt krångel, glöm då inte mig.“

„Nej, då, det borgar jag för, att allt är, som det ska.“

Sedan telegrafisten hade fått höra detta, blev han ännu oroligare än förut. Han stack ut huvudet ur luckan och tillkallade med hög röst en rödgardist, som gick vakt på stationen och vars steg ekade i den mörka väntsalen.

„Ta och arrestera den här typen, han ger mig ett chiffrerat telegram och påstår, att det är en allvarlig angelägenhet. Han är säkert nån viktig kontrarevolutionär, en kosackofficer. . .“ sladdrade han för rödgardisten.

Denne grep mig i axeln:

„Kom med här, medborgare, till staben.“

„Men jag garanterar er ju. . .“

„Det ska de reda opp där. Det är ett avgörande skede nu, och det finns gott om misstänkta, så kom med här. . .“

„Här har ni beviset.“ Telegrafisten räckte rödgardisten lappen.

Den senare läste igenom det och blev slutgiltigt övertygad om min skuld.

„Såna telegram sänder man för närvarande inte“, sade han och lade på nytt handen på min axel.

Alla mina ord och förklaringar var förgäves. Jag hörde vårt lokomotiv vissla. Tåget gjorde sig allaredan klart för avgång. Skulle jag verkligen så befängt bli sittande fast på denna skitta station? . . .

I sista minuten upptäckte kommissarien mig. Han visade sina handlingar för rödgardisten och ordnade snabbt opp saken.

Det var jag, som fick vara tolk, ty när kommissarien började tala fort på ryska, så blandade han in svenska ord i ryskan. . .

För honom är även de främmade och hör inte till hans modersmål. När han talar fort på svenska, blandar han in en massa ryska ord i sitt tal. Ändå tror han, att han talar utmärkt, så att alla borde förstå honom.

„Ser du, Eino“, sade kommissarien till mig, när vi redan satt i en varm och bekväm andraklasskupé,¹ „här är revolution, och för revolutionen är troligen vilket som helst kärlekstelegram ett chiffererat meddelande.“

„Men telegrafisten var helt enkelt dum!“

„Den dumme kan vara farlig i en revolution!“ log kommissarien och höjde därmed litet på den grånade, kortklippta mustaschen. „Men du var inte så klyftig, Eino. . . Nå, bli inte arg, nu ska vi ta oss ett bloss. . .“ Och så började han stoppa sin pipa med väldoftande tobak.

Så något telegram ifrån mig hinner inte nå dig, kära Tyyne, varken i *Helsinki* eller i den bataljon, dit du antagligen redan har avrest. Men jag har lovat dig att hela tiden hålla dig underrättad om, hur jag har det. Så jag skall skriva och berätta för dig, min kära, om vårt tåg, om kamraterna, som är utsända tillsammans med mig för att skaffa bröd, och om allt, som händer oss på vägen. . . När vi kommer tillbaka till *Helsinki* med bröd till att bispisa de hungrande — inte som Kristus

¹Klassindelningen på järnvägen är i denna översättning enligt den gamla svenska ordningen med tre klasser, där »tredje klass« senare blev andra klass och det gamla »andra klass« blev »första klass« på 1950-talet; i Sverige fortsatte gamla vagnar med tredjeklassinredning att gå i trafik som andraklassvagnar långt fram på sjuttiotalet eller t.o.m. längre. De var dock inte träbänkade utan med stoppade säten. Ryska textens »mjuk« översattes därför här med »andra klass« och ej med »första klass«, vilket senare vore en anakronism. De vagnar, som i den ryska texten kallas »klassnyje vagony« (»klassvagnar«) är personvagnar — ibland sovvagnar, ibland sittvagnar. De kallas i översättningen än »sittvagnar«, än »sovvagnar« beroende på vilket slag, det framgår av sammanhanget, att de är. Ö.a.

med fem bröd utan med fyrtio vagnar; framför oss kör där redan två tåg, och i vart och ett av dem är där också fyrtio vagnar, och efter oss kommer där andra tåg — då skall jag kyssa dig hårt, hårt, som i förrgår, och räcka dig detta lilla skrivhäfte. Och när du läser i det, så skall det stå klart för dig, hur mycket jag älskar dig, hur mycket jag har tänkt på dig och drömt om dig på denna plötsliga resa.

Här sitter jag och skriver dessa ord, mens hjulen dunkar emot skarvarna och rökpuffarna flyger förbi utanför fönstret.

Min handstil är svår att tyda, ty tåget skakar. Mina kamrater håller på att somna, några snarkar redan.

Så här är vårt tåg: längst framme, som vanligt, lokomotivet: Nr. 607-KZ.

På stationerna här kommer lokförarna springande och flockas för att titta på det, så ovanligt är det: koppardetaljerna blänker, skorstenen är något bredare än på de ryska, lyktorna är annorlunda och framtill sitter där en kofångare, ett vinkelformat galler. Detta intresserar dig väl inte så mycket, men de ryska lokomotivförarna blir nyfikna på det.

Resgodsvagnen är klädd med plåt. Där har vi våra redskap och verktyg: koben, spadar, nycklar, skruvmejslar och torktrasor.

Det är en genomgångsvagn, och strax efter den följer en likadan resgodsvagn, men den har vi gjort om till kök. Här har vi vårt gemensamma matförråd. Där är inte så mycket till var och en av oss, men tillsammans blir det imponerande. Folket på tåget, tågbesättningen och lokbesättningen, består av trettio man.

Vi måste gå utan uppehåll. Hela tiden efter vårt eget lokomotiv; vi arbetar i fyra skift. Och så är vi tio man i vaktstyrkan. Så du ser, att det är ett stort sällskap. Det blir ingen lätt uppgift för vår kokerska, Malmi, att bespisa oss, om än hon har fått en städare till hjälp. Hon är redan över trettio — hela tio år äldre än du. Men du skulle nog inte ha gått iland med detta arbete. Hon har tidigare arbetat på Brunnsparkens restaurang.

Sedan kommer där en andra klass sovvagn. Här bor tågbesättningen. I sovkupeerna är där kojor med rent sänglinne. Detta är den sista genomgångsvagnen. Därifrån kan man ta sig framåt till loket, men bakåt, till sista vagnen, går det däremot inte. Efter denna vagn går de fyrtio tvåaxliga godsinkorna, och i den allra sista, i det utrymme, kon-

duktörerna brukar hålla till i, bor vår rödgardistbrigad, tågets vaktstyrka.

Vår inkvartering är sämre än tågbesättningens, men besättningen måste arbeta hela tiden, varemot vi antagligen får fler tillfällen att vila oss.

I vagnens bakända är där en upphöjning, och går man opp där, så kan man överblicka hela vårt långa tågsätt ända fram till lokomotivet.

Ja, grabbarna får nog mycket fritid under resan, så att de kan ägna sig åt politiska studier. Jag har med mig Kommunistiska manifestet och partiprogrammet.

Vi hade lämnat *Helsinki* på kvällen. På morgonen har vårt tåg kommit fram till Petrograd, och kommissarien säger till mig:

„Du har lovat att skaffa en mekaniker. Gör det nu!“

Jag begav mig strax åstad efter Vanja Zalivin. Jag hittade honom i driftverkstaden. Jag förklarade, vad saken gällde. Han tvättade händerna i fotogen och sade:

„Jaha, ska jag alltså åka och skaffa bröd till de revolutionära finarna! Här är ändå ingen, som ska sakna mig. Sånt folk är här inte.“

Så hamnade Ivan Zalivin på vårt tåg.

När vi talade med kommissarien, kom den oppretade Malmi ut ur köket:

„Hur ska jag kunna utfodra en sån hop, när jag knappt har några husgeråd? Här är så det räcker till fem personer.“

Då slår sig Zalivin för pannan:

„Hur länge ska vi bli stående här, kamrat kommissarie?“

„Fyra timmar eller så, inte mer.“

„Kom, så går vi“, säger han till mig.

Vi går ut på perrongen.

„Var ska vi hän?“ frågar jag.

„Tig, det ska du inte bry dig om.“

Vi går fram till ett högt hus. Han pekar på en skylt:

»Hotell *Merkur* — restaurangen öppen till tre på natten. . . «

Vi går in på detta hotell och passerar igenom en tom restaurang.

„Det är för tidigt, kamrater, men det blir ingenting senare heller“, försöker en kypare hejda oss.

Men Vanja skjuter honom artigt åt sidan, och vi går in i buffén. Bakom tjocka, spegelblanka glasrutor står där nydiskade tallrikar, me-

tallbrickor, enorma fat, såsskålar, dekorerade tekannor, kaffekannor, pepparströare och senapsburkar.

„Öppna skänken!“ kommenderar Zalivin bufféföreståndaren.

„Det är för tidigt“, svarar denne nedlåtande, men när han ser, att Vanja drar opp en revolver ur fickan, byter han tonfall och blir förekommande: „Här hittar ni i vart fall ingenting ätbart, kamrater. Bara porslinet.“

„Det är just precis det, vi behöver“, svarar Vanja lugnt.

Vi tar tallrikar, fat, pannor, skedar, knivar och gafflar.

„Ge oss en korg!“ kommenderar Vanja.

Den förfärade bufféföreståndaren skaffar fram en stor korg någonstans ifrån.

„Skriver ni kvitto på det, ni har tagit?“ frågar han. „Det är ju inte mitt porslin. . . Aktiebolagets. . .“

„Det ska vi ge dig“, framstöter Vanja genom tänderna.

Vi fyller korgen med husgeråd.

Zalivin staplar tallrikar med ena handen, i den andra håller han en browning.

Allt är nerpackat. Korgen är tung. Det är svårt att lyfta den. Bufféföreståndaren har redan hunnit förbereda ett kvitto för oss; där saknas bara underskriften. Vanja kratsar dit den utan att ens ha kastat en blick på papperet, utan att ens ha räknat porslinet. . .

Vår kokerskas glädje var obeskrivlig.

„Hur har du lyckats med detta, Eino?“ frågade hon nyfiket.

„Det är ju inte jag, Malmi, utan Vanja Zalivin, tacka honom!“

Malmi gav min kompis en erkännande blick. Han blinkade till mig: »Kom, så går vi!« Vi drog snabbt iväg till Nevskij Prospekt.

Åter underlät Vanja att säga mig, vad han hade i kikaren. Det var ändå klart, att vi hade brått om. Men det var besvärligt att skynda sig: isen var inte borthackad ifrån trottoarerna, och där hade tornat opp sig enorma snödrivor.

Vanja pladdrade oupphörligt hela vägen:

„Ni är underliga, ni finnar. Hur kan ni överleva sånt svinkallt väder utan vinterrockar? Är det sant, att ni aldrig går i päls?“

„Det är där nästan ingen, som gör.“

„Ett kallblodigt folk“, fortsatte han.

Jag måste tala om, att han själv bar en sliten höst- eller vårrock och frös förtvivlat.

Ibland stannade han för att pusta på nävarna.

Jag kände inte igen Petrograd. Den hade fått ett helt annorlunda ansikte. På Nevskij Prospekt låg där snödrivor, som man inte hade skaffat undan. Så var det inte förr. Men i gengäld var där på gatorna i centrum desto mer folk, som var klädda i skärmmössor, kepsar och öronlappsmössor, men inte en endaste hatt, inte ett enda bäverskinn. . . Arbetsfolk allesamman. . . Somliga bar gevär i remmen. Och som de förde sig! Inte så, som förr: hållande sig så stilla och tyst till sidan — nej, man gick gatan fram utan att se sig om, man talade med höga röster, man skrattade glatt — det var en annan hållning än förr. Till och med en främmad människa märkte det: de förde sig som herrar. Det var, som hade luften blivit en annan.

Vi stöttade varandra men glattade och ramlade ibland, när vi tog oss fram till Morskajagatan. Vanja drog mig med in i en bokhandel. Där köpte han en tjock bok, betalade för den med pengar, som liknade frimärken, och så gick vi ut på gatan igen.

„Var ska vi nu hän?“

„Tillbaka till tåget, nu är vi färdiga, när boken är köpt.“

„Tror du, att du ska hinna läsa i den på resan?“

„Nej, detta är ingen reselektyr. Detta är en förteckning över alla järnvägar i hela Rysslands rike: alla tidtabeller, kartor och sånt.“

„Går tågen efter tågplanerna här?“

„Det vet jag inte. Men här står alla stationer och hur långt, där är emellan dem, och så är alla stationsbufféer förtecknade. Vi ska proviantera fler gånger under resans lopp!“

Vi kom i tid till tåget. Lokomotivet hade redan ångan oppe, och lokföraren kikade ut igenom sin glugg. Tåget fick klarsignal och avgick. Via en sammanbindande bibana skulle vi föras över till det ryska järnvägsnätet.

„Våra nationalisterna ville bygga järnvägarna med en annan spårvidd, än ryssarna“, berättade kommissarien för oss. „De var rädda för, att de skulle inskränka sin oavhängighet. Det var då väl, att nationalisterna blev slagna i sin kamp för de smalare spåren, så att vi nu kan föra över tåget direkt ifrån våra finska spår! Ledningen för våra järnvägar hade på den tiden tänkt sig att överlista ryssarna. De lade ut lättare räls och fastlade såna lastprofiler, att de tunga ryska vagnarna inte kunde passera överallt. Deras godsvagnar lastas bara till hälften,

våra är ju mindre. A, så mycket mer spannmål, vi skulle kunnat skaffa till *Suomi*² i vagnar, som kan lasta mer!”

Hjulen dunkade fram över en bro.

Inför oss bredde Petrograd ut sig i skymningen. I husens fönster tändes där lampor. Boris och Gljeb's kyrka och Alexander-Nevskij-klostret höjde sig emot den mörka himmelen med sina kors.

Min sista slant
Festar jag opp med er, mina vänner
Men i morgon bitti, när dagen gryr
Ska hela min familj få betala...

gnolade Vanja Zalivin en visa.

Där ser man de stora spannmålshandlarnas tegelmagasin.

Alla vi, som inte hade arbete just då, skockades i den trånga korridoren.

„Farväl, Kalasjnikovkajen!”

Farväl än en gång, mina kära
Som jag har vandrat med i tre år.

„Vad är det för nåt sorgset, han sjunger?” frågade vår kokerska Malmi sin man.

Men hon fick inget svar. Hennes man hade redan tagit sig opp på överslafen i sin kupé och sov i fred och ro.

„A, flickor tycker vi om!” avbröt Vanja på nytt sin trall och blinkade till Malmi.

Hon blev sur. Men jag kom till att tänka på dig, Tyyne.

Längs kajen kom där ett begravningsfölje. Kistan var täckt med rött tyg, bakom likvagnen vandrade där mycket folk, och man bar på röda fanor. . .

„Det är en arbetare, de begraver, antagligen, han har väl avlidit av sina sår, han har varit vid Gatjina. . . Vi har begravt de fallna rödgar-disterna ifrån vår räjong med fulla hedersbetygelser.

Vanja tog av sig mössan.

Detsamma gjorde vi andra. . .

²Finland på finska i ryska texten. Ö.a.

„Jaha, då har vi kört över bron också“, sade kommissarien. „Så mycket kiv och split där har varit över den. England och Sverige var mycket angelägna om, att den skulle byggas. Sverige beslöt till och med att låta stora färjor gå till *Turku* och att bygga järnvägen med 1,625 meters spårvidd, som i Ryssland, i stället för sina egna 1,067,³ för att där skulle kunna gå vagnar utan omlastning Vladivostok–Stockholm och Tasjkent–Stockholm. En enorm transitotrafik. Även passageraretrafiken ifrån Ryssland till England och Amerika skulle då gå genom Sverige-Norge. Ifrån Petersburg till London skulle denna väg bli hela tolv timmar kortare än den vanliga genom Tyskland. Nå, det är klart: tyskarna motsatte sig detta utav alla krafter. Detta hade varit ofördelaktigt för dem. De såg ju även kriget framför sig. De delade ut mutor, för att broprojektet skulle gå om intet. I svenska riksdagen behandlades denna brofråga i interpellationer. Våra svinhufvuden stred av alla krafter emot denna bro och ville inte släppa till statliga medel. Den ryske tsaren skrämde de, men det har visat sig, att Ryssland förutom en tsar även har arbetare.

„Säger du det!“ sade Vanja förundrat, när jag översatte kommissariens ord för honom. „Det ser ut som en helt vanlig, enkel bro, men tänk, så mycket diskussioner och uppståndelse, där har varit omkring den.“

Vi mötte ett ryskt godståg. Du vet, i Ryssland är alla godsvagnar rödmålade.

Konstigt, vad? Först trodde jag, det var så, därför att en del tåg var smyckade till revolutionens ära; men när jag sade det till Vanja Zalivin, fnös han. Faktiskt är det helt normalt för dem, varemot de tycker, våra vagnar är konstiga. Tågklararerna förundrar sig: vad är detta för ett ovanligt tågsätt, här har kommit. Smågrabbarna springer längs plattformarna, pekar på oss och skriker:

„Svarta tåget, svarta tåget...“

„Hur många lik forslar de där“, sade en rödgardist i järnvägsgardet på stationen i Rybatskoje till en kollega, „där är ju idel sorgevagnar.“

Jag såg själv, hur en karl, som körde släde längs banvallen, höll in sitt ök, tog mössan av och hastigt korsade sig.

Semaforen visar öppen körväg, och vi går för full maskin in på stationen, där vi först framme vid själva plattformen sänker farten. Vi gör ett uppehåll.

³Svenskt normalspår är 1,435 m. Ö.a.

I en uniformsmössa med röd kulle kommer tågklararen rännande längs tåget och skäller:

„Hur vågar ni ens, hur kan ni över huvud taget; vi har tagit emot er som godståg, och så har ni galopperat för full maskin ända fram till stationen!“

„Vi fick hjärtat i halsgropen, när vi såg, att ni kom ångande i sån fart!“ dånar stationsmästaren med basröst. „Vi trodde, ni skulle köra förbi, och där har tågsättet fortfarande inte spårat ur. Hur kan detta komma sig?“

„Vi har ju Westinghouse' luftbroms“, svarar kommissarien.

„Det gör det samma. Jag ska anmäla er“, säger stationsmästaren, men nu redan lugnt och alldeles likgiltigt.

Sedan upptäckte stationsmästaren, att vi saknade sidolykta på sista vagnen.

„Detta är inte enligt föreskrifterna!“ sade han argt. „Jag släpper inte ut er ifrån stationen.“

„Kamrat stationsmästare“, försöker Karvonen övertyga honom, „ryska tåg behöver sidolykta på sista vagnen därför, att lokföraren ska kunna se, att tågets bakände inte har slitit sig. Men vi har Westinghouse, så vi behöver ingen; för oss går det automatiskt.“

„Det struntar jag i!“ svarade föreståndaren. „För mig är det ordningen, som är viktig, tjänsten är viktig.“

Då tog kommissarien fram alla papper och handlingar om hur bråds-kande, vårt ärende var.

Men stationsmästaren envisades.

„Jag ställer er på uppställningsspåret, tills ni har visat mig, att ni har tillstånd att köra utan sidolykta baktill.“

„Vi är på väg efter bröd till revolutionen!“ lutade sig Vanja Zalivin framåt och röt.

„Det gör mig alldeles det samma“, dundrade föreståndaren likgiltigt med sin basröst i övertygelsen om, att han hade rätt, „om det så gällde två revolutioner. För mig är det tjänsten, som är viktig, reglementet.“

Jag skulle gripa efter min revolver, men sedan begrep jag, vad det gällde, och störtade med språng iväg till första vagnen. Tillsammans med lokbiträdet letade jag fram en lykta, och likaledes springande begav vi oss till sista vagnen. Vi satte fast lyktan, tände den och flög tillbaka.

Tuomio fäktar med armarna och talar om för kommissarien, att han kan kalla ut tjänstemannen på perrongen. Där har kommit ut ett helt följe ur lokalerna. Allihopa kan se, att där lyser en lykta på sidan av sista vagnen.

„Så skulle det ha varit för länge sen“, säger stationsmästaren och sedan, för att ytterligare hävda sin myndighet, tillägger han strängt: „Jag kan i alla fall inte släppa iväg er; ni har två strålkastare på lokomotivet i stället för tre. Se till att sätta dit en tredje.“

Så där uppehöll denne tjänsteman oss i tre timmar helt i onödan! Schemat sprack. Vi hade släppt förbi två tåg.

„Det där har ni inte till pynt utan för signaleringens skull!“ undervisade oss det kräket till avsked.

„Honom skulle man behöva anmäla för Tjekan“, sade Vanja. Men när han hade tänkt efter, viftade han bort det. „Nej, förresten, han drev ju med reglerna. Han är ju också järnvägare!“

Innan jag somnade, berättade jag för Vanja, hur jag och Linola hade avslöjat senatorerna.

„Det får ni godkänt för. I fjor, när revolutionen började, var det vi ifrån »Korsen«, som befriade fångarna. Jag skaffade själv fram hattar ur varuhusens skyltfönster, för att de skulle ha nåt att sätta på huvudena i stället för fångdräktshuvorna. I vår räjong var där en gendarmeriöverste vid namn Tiufjajev, som var ett sånt avskum, så det inte går att föreställa sig. Så många människor, som har gått under på grund av honom! Så många, han har låtit ruttna i fängelse utan orsak! Men vi tog honom och drog iväg med honom till Riksduman. Där leder vi honom. Han går rakt och stelbent. Men han hade ändå blivit alldeles blek. . . Men bakom honom försöker smågrabbarna komma fram och få fatt i hans sporrar. Och ibland lyckas de. Han ser sig om. Han tittar på dem. Och han säger inte ett endaste ord. Grabbar! Nu är inte ens sparvarna rädda för honom. . . Men det med senatorerna, det var listigt av dig. Det var, vad som passade dem.

På en hållplats passade jag på att gå över till min egen vagn. Nu är det mitt i natten, och du sover förmodligen.

Kapitel 3

Tredje kapitlet.

Jag tog ett språng ut ur vagnen och rusade fram till tågsättets framände.

„Varför har tåget stannat, när semaforen visar körsignal?“

Där var beckmörkt och iskallt; snön knarrade under fötterna.

Kommissarien kom också fram till lokomotivet:

„Vad har hänt, Airola?“

Airola skällde:

„Vad är detta för ett land! Växelkarlen blåser horn, så att man skulle kunna tro, att där är en fåraherde, som samlar ihop sin hjord. Vad denna lantliga musik ska betyda, det begriper då inte jag!“

Han hade rätt: på våra banor brukas inga musikinstrument; dagtid har man en grön och en röd vimpel, nattetid en grön och en röd lykta.

„Jamen, semaforen visar ju kör!“

„»Kör, kör«!“ upprepade Airola och liksom härmade kommissarien. „Ta ni och se efter, vad den signalerande växelkarlen har för sig där.“

Växelkarlen vred hastig runt sin lykta. Grönt, vitt, rött ljus blandade sig, och man kunde inte urskilja, just vilket ljus, som gällde oss. Men så slutade han.

Ett stycke vitt glas tindrade vänligt emot vårt lokomotiv.

„Vi måste gå fram till växelkarlen och ta reda på, vad han menar med sin lykta“, föreslog kommissarien.

Vi körde fram.

Intill växelkarlens hytt möttes vi oväntat av svärande:

„Varför i helvete har ni stannat tåget?“

Denna gång var det ingen järnvägare, som skällde och svor, utan en man i flottistuniform med sjömansmössa utan skärm men med öronlappar av ylle.

„Vi förstår inte såna signaler. Vi är från Finland“, sade kommissarien. „Vad betyder detta?“

„Vitt betyder, att banan är fri, kör“, sade en man som kom fram ur mörkret. „Visste ni verkligen inte det?“

„Hos oss är det grönt, som betyder kör. . . Men vem är ni?“ vände sig Karvonen till matrosen.

Nu märkte jag, att denne hade gevär i remmen över axeln och två handgranater i bältet.

„Fortsätt med det, du skulle, så får du se sedan!“

„Vad gäller saken?“

„Tyst i ledet!“ Matrosens hand har glidit emot revolvern.

Jag trevar också efter min revolver i fickan.

„Alltså, får vi köra?“ frågar kommissarien.

„Spåret är öppet“, säger den civilklädde undvikande.

»Här ligger en hund begraven«, tänker jag och skall just tala om detta för kommissarien. Men han är redan på väg till tåget tillsammans med matrosen.

Jag följer efter dem. Den beväpnade mannen i civilkläder håller jämna steg med mig.

»Vårt tåg måste följa sin rutt. Vi måste skaffa bröd till *Suomi*«, tänker jag och anstränger mig för att hinna ifatt kommissarien. Men civilisten tar mig försiktigt i armen:

„Kamrat, vems körplan följer ni?“

„Vi är på väg efter bröd till revolutionen — vi följer Lenins körplan.“ Han åhör mitt svar och börjar viska upphetsat!

„Kamrat, här förberedes ett brott! På stationen står där ett trupptransporttåg. De är beväpnade. . . Deras lokomotiv har gått sönder. De väntar på ett tåg för att ta loket ifrån det.“

„Vårt lok får inte bytas ut, det är anvisat vårt tåg och kommer ända ifrån Finland.“

„Det skiter de väl i. Detta är anarkister. De begriper alldeles för mycket om, hur det går till vid järnvägen! De är beväpnade till tänderna. De har ödelagt två godsmagasin på vår station.“

„Hur många är de?“

„Inte färre än sexhundra, sannolikt fler. Ni kan lita på mig. Jag är chef för Röda gardets järnvägsavdelning här.“

„Vad kan man göra? Hur mycket folk har du?“

„Tjugo man med två kulsprutor. Tre verst härifrån är där en tändsticksfabrik. Jag har sänt bud dit med en grabb efter hjälp ifrån arbetarna. Men du vet själv, det är natt... kallt...“

Lokomotivet gav signal och drog långsamt vagnsättet fram till stationen. Jag och rödgardistkamraten hoppade upp i en vagn under gång. Händerna blir iskalla av handtagen, en kall vind svider i ansiktet och i huvudet rör sig bara en sak — vi måste till vart pris försvara vårt tågs säkerhet, till vart pris måste vi skaffa bröd.

Semaforernas och växlarnas lyktor skymtar förbi... De blänker till i de mörka fönstren på de sömniga stugorna intill banan. På uppställningsspåren står flockar av godsfinckor med varmrums¹ och tomma, kalla personvagnar. Några sjuka lokomotiv, som är ställda till sidan, har blivit vita av rimfrost. Ett av dem ser i mörkret ut som en jätte. Och visst, på de ryska banorna går där riktigt tunga lokomotiv. I jämförelse med dem ser inte ens vårt KZ särskilt stort ut. Tåget rullar fram till plattformen.

Ljuset ifrån fönstren i stationsbyggnaden och vår sovvagn gräver ur mörkret fram flera grupper beväpnade människor.

Långa, bredaxlade gossar. Anarkister. Ibland dem flera flottister. Varenda en har handgranater i bältet; på axlarna gevär och karbiner i rem. Enstaka passagerare, som har kommit springande vid ljudet av ett tåg, trycker sig skyggt emot stationshusets väggar. Och där i snön redan, där plattformen tar slut, står folk i pälsjackor och filtstövlar. De har också gevär.

„Det är de våra“, säger min följeslagare. „Jag kommer igen. Måste handla...“

Han hoppar ner ifrån fotsteget. Jag hoppar efter.

„Nå, hur blir det?“ frågar rödgardisterna.

„Jag ska rådgöra med min kommissarie.“

„Vi väntar här. Där är deras tåg.“

¹Här står i ryska texten *teplusjka*, vilket är en täckt godsvagn (godsfinka) försedd med kamin för persontransporter (trupptransport) i kylig väderlek. *Teplusjka* översattes i denna text vanligen med *godsfinka*, även om detta svenska ord inte i sig antyder, att vagnen är försedd med uppvärmningsanordning. Ö.a.

På ett uppställningsspår längs den översnöade järnvägsparken har ett trupptransporttåg sträckt ut sig. I mörkret ser de röda godsfinorna lika mörka ut som våra. Ibland öppnar sig några av vagnarnas breda dörrar med ett gnissel och slamrande, släpper ut folk och stängs hastigt igen med ett likadant gnisslande. Längs perrongen kommer anarkisterna springande fram till vår kommissarie och börjar bråka om någonting, mens de hotar med revolverar och handgranater. Nästan alla i tågbrigaden har vaknat; pojkarna kommer med sömndruckna ansikten ut på plattformen.

»Måste förbereda skyddsstyrkan«, tänker jag och springer med snabba steg, undvikande kommissarien och den grupp matrosar, som har omringat honom, till sista vagnen för att larma mina mannar. . . Men ta mig fan, om jag vet, vad jag skall göra! En sak är klar, att vårt tåg måste slinka förbi denna station. När jag går fort, så brukar jag också tänka fort, men nu skockar sig tankarna i fullkomlig oordning. Från den grupp, som har omringat kommissarien, hörs rop:

„Ni fraktar antagligen konjak eller sprit!“

„Er måste vi känna ordentligt på pulsen!“

Kommissariens lugna svar med låg röst når inte fram till mig. Där är någon, som drar mig i ärmen. Det är Vanja.

„Vad gäller larmet?“

Jag förklarar under gåendet, vad saken gäller.

„Den saken behöver vi få mer klarhet i“, svarar han emot sin vana oroligt och kommer snabbt efter mig.

Jag får opp mina rödgardister. Där är ingen tid att förklara, vad det är fråga om. Jag säger bara, att läget är allvarligt. Disciplin och beslutsamhet. Ynkryggarna skall vi döma, när vi kommer hem. De tiger. En av dem sade något om, att livet är honom kärare än allt bröd i världen. Men de andre blev hotfulla emot honom, så att han tystnade. Jag tog inte ut min trupp på plattformen utan på andra sidan tåget. Och ser man på: på sovvagnen, på trappstegen, klänger redan flera beväpnade anarkister. Några ynglingar försöker med sina bajonetter bryta plomberingarna på våra vagnar. De närmaste, som har fått syn på oss och vår kulspruta, upphör med detta. Då knackar Vanja mig på axeln och säger, att vi måste handla så, att vi tar oss opp ur detta iskalla vatten, innan vi får lunginflammation. Vanja har rätt. Efter att ha utnämnt en ställföreträdare lämnar jag mitt folk och tillsammans med Vanja skyndar jag till plattformen.

„Vad är det för mening med att resonera med honom så länge! Avmönstra honom, så är den saken avklarad!“

„Ser ni inte? En av Wilhelms spioner!“

Ja, nu var kommissariens mustascher inte så klädsamma.

Jag hörde hans upprörda röst:

„Kamrater anarkister, jag kan inte ge er detta lokomotiv, som är anvisat vårt tåg, eftersom jag ansvarar för det inför Rådsmakten. . . “²

Flera röster avbryter honom tvärt:

„Vad ska vi med din makt!“

„Vi tar det ändå, även utan ditt tillstånd!“

De sliter av kommissariens livremmen med hölstret, slår till honom i ryggen och släpar honom med sig. Då rycker lokomotivet tåget framåt ett stycke.

„Släpp inte iväg tåget!“ ljuder ropen.

Någon av dessa gossar svingar sig upp på lokomotivet. Och då rycker Vanja Zalivin, mekaniker på Finlandsbanans petrogradverkstad, kofferten ifrån någon förskräckt passagerare, hoppar upp på denna koffert och ropar högt:

„Kamrater, bröder, vad talar ni om? Vi ger er vårt lok! Vi har inte brått om. Om det behövs, kan vi stanna här ett tag. Vi är ju också anarkister.“

„Spara på svadan och kom till saken!“

„Vem har hittat på detta! . . .“

„Jag är. . . arbetare på detta tåg. Och om vi inte vore anarkister, varför skulle vi ha svarta godsfinkor? . . . Kasta ett öga på dem, värderade bröder! Vi ska omedelbart ge er loket, men kör bara inte sönder det och skicka det tillbaka till oss från första knutpunkt. Är vi kamrater eller inte?“

„Är det på det viset, då är vi vänner!“

„Hur ska man förstå detta?“

„Vi är själva på flykt“, fortsatte Vanja sitt rävspel. „Efter oss anarkister kommer där två tåg med bolsjevikgardister jagande. . . Våra vagnar är tyvärr tomma, annars skulle vi gärna dela med er av godset. Och om ni har nåt i vagnarna, kan ni få dela med oss; vi är i särskilt behov av vapen.“

„Till skänks får du ingenting!“

²Rådsmakten: »Sovjetmakten«. Ö.a.

„Hoppas inte på nån gratismiddag, farfar!“

Anarkisterna log listigt.

Några av dem skrattade högt.

„Men låt vår gamling vara i fred. Vi ska själva snacka litet fritt ur hjärtat med honom. . . Men koppla nu loss loket!“

Zalivins sista ord hörde jag inte, eftersom jag var på väg till chefen för ortens Röda garde.

Jag fann honom, där jag hade lämnat honom. Vi kom snabbt överens. Han hade förstått mig efter några få ord:

„Så fort jag visslar, så riktar ni kulsprutan emot trupptransporttåget. Jag tar med mig dem, jag behöver. Det kommer att gå hett till!“

Vi gick in till stationens tågklarare. På tågklararens expedition var det varmt, så att man tappade andan.

„Slödder!“ sade expeditören och lade ifrån sig pipan på bordet. Summern fungerar inte. De har kapat ledningen!“

„Ge vårt folk en en växelkarl och en vagnskopplare till att koppla vagnarna. Vi måste köra undan dem till ett avlägset uppställningsspår och spärra all utfart därifrån med ett tomt vagnsätt.“

„Och vidare?“

„I morgon bitti kommer fabriksfolket till hjälp.“

„Allt är möjligt“, skrattar tågklararen, „men hjälp kan vi, enligt min mening, inte vänta på. Och på egen hand reder man inte ut detta,“

„Gör, som jag säger, nån annan utväg är där inte. Stationen måste bli bolsjevikisk, sovjetisk“, svarar chefen.

Jag tillägger i tankarna: »Och tåget måste återvända med bröd till *Helsinki*«.

Knappt hade tågklararen lyckats fullgöra allt, som chefen hade bett honom om, när en grupp matroser kom in i lokalen.

„Släpp iväg tåget!“

„Har ni skaffat nåt lokomotiv?“ frågade tågklararen likgiltigt.

„Lokomotiv har vi. Vi ville ha det, så vi skaffade oss det!“ förkunnade en av anarkisterna skrytsamt, mens han kraftigt gnuggade de vitnade öronen med handskarna.

„Vad är det, ni vill, då?“ frågade tågklararen alltjämt i samma likgiltiga ton.

„Anarki“, sade skrävaren stolt.

„Komma hem“, sade liksom blygt en annan och upprepade litet själv-säkrare: „Komma hem var och en till sitt; det är ju snart tid för sådd hemma hos oss i Vjatka.“

„Vi är ifrån Perm“, yttrade en annan.

„Jaha, jaha“, sade tågklararen rätt ut i luften och började tillkalla det folk, han behövde för att kunna skicka iväg trupptransporttåget.

Vi begav oss ut på perrongen.

Någon av vårt folk kopplade loss lokomotivet.

På loket var där redan en matros med en nagant³ i näven.

„Jag kör i alla fall inte!“ ropar Airola och svär högt.

„Kör du tåget; jag tar ansvaret!“ ropar Vanja till honom.

Men eftersom den ene talar finska men den andre ryska, så lyckas de inte komma överens.

„Kommissarie“, ropar Vanja uppretat, „säg till honom på ert eget språk, att han skall göra, såsom han har blivit befalld!“

Men den oroad kommissarien sitter på perrongen och tiger. Ingen fäster någon uppmärksamhet vid honom, och han stirrar rätt in i den svarta väggen på en av de kaminförsedda godsfinkorna liksom in i en tomhet; och sedan säger han med låg röst, liksom talade han för sig själv:

„Jag ska skjuta dig, din förrädare.“

Detta säger han också på finska, och därför är där ingen förutom mig, som förstår honom. Då går jag fram till honom och talar med hög röst, liksom vore jag arg på honom, som om jag grälade på honom. Med avsikt viskar jag inte, för att Airola på loket också skall höra, vad det är fråga om:

„Säg till Airola, att han ska göra, som Zalivin befäller. Jag ansvarar för allt inför Folkkommisariatet och *Helsinki*s arbetare. Vi kan inte ta dem i öppen strid; de är fler än vi och de har vapen. Vi måste avväpna dem. Vi måste locka tillbaka dem in i godsfinkorna, och där... lita på mig.“

Jag vill förklara vår plan för honom, men då blir två förbipasserande anarkister stående och tittar misstänksamt på oss.

„Tyska spioner“, säger den ene av dem.

³7,62 mm revolver av det belgiska system Nagant med sju skott. Den ryska nagantrevolvern av 1895 års modell ingick i Röda Arméns beväpning fram till Det Stora Fosterländska Kriget. (Uppgiften är hämtad ur *Sovjetskij Entsiklopeditjeskij Slovar*, 1981) Ö.a.

„Nej“, lugnar honom den andre, „det är bara, som de talar med varandra på sitt eget språk!... Hallå, sluta med det!“ kommenderar han.

Men nu frågar Karvonen honom artigt:

„Tillåter ni mig ge lokföraren anvisningar om, att han ska gå med på att koppla loss sitt lok ifrån vårt tåg och köra ert tåg?“

„Nå, tala du“, samtycker matrosen nedlåtande.

Och Karvonen kommenderar:

„Airola, gör allt, som Eino och Zalivin säger till dig! Manövrera, men kör inte ut ifrån bangården.“

Airola muttrar någonting och går med på detta. Med en smäll faller kopplingsringen. Buffertarna upphör med att fjädra; luften lämnar bromsslangen med ett väsende. Lokomotivet kör långsamt därifrån. Det går för att fylla på vatten.

Vårt tåg står halshugget kvar.

Nu måste vi handla beslutsamt, försiktigt och noggrant.

Jag ilar åstad till mitt folk. Måste förklara för dem, så att var och en tränger in i det väsentliga in i minsta detalj. Kanske kan de till och med kan komma på något bättre, än jag och Vanja.

„Vi måste locka in anarkisterna i vagnarna. Därför ger vi dem vårt lok och kopplar det till deras trupptransporttåg, Airola ger signal med ångvisslan och drar iväg från stället, först som om han skulle kontrollera sammankopplingen. Anarkisterna ska tro, att tåget ska till att avgå, så att de tar plats i godsfinckorna och smäller igen dörrarna. Och då börjar vi också handla enligt planen.“ Vanja hade en plan om att bomma igen godsfinckorna ordentligt och sedan lämna dem stående så. Vi, de beväpnade, är tillsammans med ortens rödgardister trettio man med tre kulsprutor.

Jag känner på mig hela den osannolikt stora risken med företaget, men jag kan inte se någon annan utväg.

Vi åhör tonerna av växelkarlens horn, det manövrerande lokomotivets signaler och Vanja Zalivins höga röst, därifrån han står vid eldstaden tillsammans med Airola och en matros.

„Tiden är inne, kamrater, tiden är inne!“ säger jag till mina pojkar.

Vi går snabbt längs spåren för att förena oss med den ryska rödgardistavdelningen. De har redan berett sig till handling.

„Er plan är halvfärdig“, talar avdelningens chef om för mig. „Att lämna anarkisterna kvar här, med vapen, så att de ödelägger stationen efteråt!“

Kamraten har rätt. Och jag tänker planen ända till slut:

„Vanja, du är listig, men jag är listigare! . . .“

Chefen tittar förundrat på mig. Han rycker på axlarna och sedan liksom fattar han eld på en gång, trycker min hand och skrattar.

Jag går ut på perrongen; anarkisterna har blivit färre. Där hörs de metalliska smällarna från buffertarna på loket, som är kopplat till tåget. Kopplingarnas gnisslande. Det hörs, hur Airola drar iväg trupptransporttåget med ett ryck och ger högljudda stationssignaler.

Det har fungerat. De med handgranater behängda matroserna hoppar ner ifrån perrongen och springer tvärs över järnvägsspåren emot sitt trupptransporttåg.

Enstaka figurer galopperar ur ur stationslokalerna och truppfinckornas dörrar knarrar.

„Aj, fan! De sölar för mycket. . .“ förargar sig chefen.

Men där är ingen, som sölar. Förrådsmanen kommer släpande på ett dussin enorma lås.

„Inte fler? . . . Bajonett av!“ kommenderar chefen sina rödgardister.

Nu vet jag inte längre, vad det är fråga om.

„Allt är i ordning“, talar chefen om för mig.

Kommissarien kommer fram till oss. Han talar till mig såsom till en överordnad:

„Kamrat Eino, jag har förberett tågbrigaden. Ifall det behövs, kommer även den till nytta.“

Halvspringande, med gevär i händerna beger vi oss till tåget, som håller på med att manövrera omkring på bangården. Kamraterna drar ut kulsprutorna och rullar dem efter oss. Liksom tidigare spelar växelkarlens herdehorn, man hör vagnskopplarens visslingar, lokomotivets korta signaler, bufferttallrikarnas smällar och krokarnas skramlande.

„Rätt så, Airola!“ ropar jag av alla krafter.

Jag ser, hur fem man ur den ryska avdelningen delar på sig, springer längs trupptransporttåget och skjuter under tågets långsamma gång sina bajonetter likt stickor in i de öppningar på godsfinckornas dörrar, som är avsedda för lås. Bajonetten är i stället för en regel.

Skickligt! Nu är godsfinckorna igenbommade utifrån. Ingen kan ta sig ut ur dem. Utom möjligen igenom luckorna. Men igenom dem kan de bara krypa ut en och en, så att man kan ta dem var för sig.

„Nå, vi fortsätter“, säger chefen helt lugnt till mig. Säg bara på ert eget språk till lokföraren, att han inte ska stanna tåget.“

Jag ropar åter av alla krafter. Vi hör två korta revolverskott avlossas på loket.

En skäggig rysk rödgardist korsar sig.

Vanja hoppar ner ifrån loket och springer fram till mig. I händerna har han två nagantrevolvrar.

„Allt är i ordning! Den anarkistmatrosen ska inte vara till hinders mer.“

„Framryckning!“ säger chefen och börjar hamra på dörren till den första godsfinckan.

Tåget går långsamt, men likväl måste vi gå med snabba steg för att inte bli efter.

En annan grupp på fem rödgardister går över till andra sidan om tåget. De svingar sig upp på bromsplattformarnas trappsteg, springer över dem och försvinner.

Vid sidan om en godsfincka rullar våra mannar fram kulsprutorna. Omkring oss står sotsvärtade järnvägsbyggnader, översnöade godsvagnar, sjuka lok, staplar med brännved och högar med kol, därbakom lyser snön vit på stationens översnöade tak.

Chefen bankar envist på dörren till den första godsfinckan.

„Vad fan är det fråga om?“ Inifrån hörs där svärande.

„Alle man närvarande!“

Kommissarien trummar med nagantrevolverns kolv emot dörren.

„Öppna! Kan du det, din kärring!“

Och så hör vi, hur de gnäggar där inne i godsfinckan. Till sist börjar dörren långsamt glida åt sidan, och, mens den glider, lyckas jag och chefen tillsammans med ytterligare en rödgardist krypa upp i vagnen.

„Vad gäller saken?“ frågar den matros, som har öppnat dörren, besviket.

„Det ska du bli varsel!... säger chefen, mens han spänner nagantrevolverns hane.

Jag gör likadant. Rödgardisten har rasslat med slutstycket.

„Så här ligger det till“, fortsätter chefen, „arbetarnas revolutionära Rådsmakt befäller er att omedelbart sträcka vapen. Om en kvart kom-

mer ett trupptransporttåg med lettiska skyttar och röda finnar — här är deras utsände — in till stationen.“ Han nickade åt mitt håll. „Om ni inte lämnar ifrån er vapnen, så blir ni samtliga nergjorda till siste man. Rödgardisterna från fabriken har omringat bangården. Ni kommer inte levande härifrån, ifall ni inte frivilligt lämnar ifrån er vapnen. Om ni gör det med det samma, så garanterar Rådsmakten er avfärd till hemorten inom loppet av halvannat dygn. Det finska tåget tar med sig en vagn med dem, som hör hemma i Vjatka, Perm och Jekaterinburg. Vilka utav er är därifrån?“

„Jag, jag, jag. . .“ hördes några blyga röster.

„Sluta fjäska!“ röt någon åt dem, vilken tydligen var deras anförare.

Då började de larma och väsnas. Där ljud knäppningar av hanar, som spändes.

„Rådsmakten skämtar inte!“ sade chefen med hög röst och kommenterade: „Eld!“

Då sköt, såsom det var överenskommet, våra kulspruteskyttar en lång eldskur i luften. Den första kulsprutan tystnade. På andra sidan tåget fortsatte den andra kulsprutan att ge eld.

„Titta“, sade chefen.

De har fått se, hur beväpnade män rullar fram kulsprutorna vid sidan om vagnen.

„Lämna ifrån er vapnen!“ Han slet geväret ifrån axeln på den matros, som stod närmast honom.

„Nå, nå, sakta i backarna!“ sade denne hotfullt.

„Inga samtal!“

Kommissarien, som hade tagit ett gevär ifrån väggen, överlämnade mig det. Jag kastade ut det.

„Lämna ifrån er vapnen!“

Jag förpassade ytterligare två gevär ut i kylan och ropade:

„Kamrat kommissarie, låt tågbrigaden hämta vapnen!“

„Hallå, du där!“ Jag hade fått syn på den yngling, som hade diskuterat sådden med de övriga. „Du är ju från Vjatka, och din kamrat är *sibirjak*. Lämna ifrån er vapnen och gå ut. Vi tar er med hem redan idag.“

Detta gjorde verkan på dem; de lämnar snabbt ifrån sig sina vapen med mynningarna riktade emot sig själva, samlar ihop sina resväskor och hoppar med sin packning ut på spåret.

„Ta ifrån dem handgranaterna!“ ropar chefen till rödgardisterna.

Jag ser inte, vad som försiggår på spåren, och jag vet det inte; det vill jag inte heller. . .

„Sluta kyla ner vagnen, stäng dörren!“ förargar sig en matros, som nyss har vaknat.

Det har ännu inte gått opp för honom, vad det är, som försiggår.

„Ju förr ni lämnar ifrån er vapnen, desto förr stänger vi dörren“, säger chefen självsäkert.

Våra pojkar i godsfinan är redan tio man. De håller gevären skjutklara. Men ingen lämnar ifrån sig vapnen, så att vi själva måste ta gevären ifrån väggarna och dra fram dem underifrån de tunna madrasserna.

„Opp med händerna!“ kommenderar chefen till sist. „Nu ska vi ta ifrån er handgranaterna.“

„Jag har inga handgranater“, säger en av anarkisterna och stoppar demonstrativt händerna i fickorna.

Ett tvärt slag med nagantrevolverns kolv emot huvudet, så lägger bråkmakaren bägge händerna på huvudet och sätter sig som en säck på britsen.

„Jag sade: opp med händerna!“

Så bär vi ut gevären och handgranaterna ur godsfinan och skyndar oss ut på spåret. Rälsen blänker i kylan. Tvärs över denna räls står tågbrigaden som en mörk kedja.

Kommissarien har ställt opp allt vårt folk på kedja, och med denna kedja skickas vapnen ifrån matrosernas trupptransporttåg över till vårt eget tåg.

Kedjan måste hela tiden flytta på sig, eftersom tågsättet hela tiden rör sig.

Den första godsfinan är ordentligt igenbommad.

Vid sidan om den går en rödgardist med snabba steg.

Han ser efter, så att ingen försöker öppna luckan.

Då påbörjar vi operationen med den andra godsfinan.

Om det bara vill gå lika väl med den, som med den första!

Och här är det något, som går galet. . .

Strax, när dörren hade öppnats vid chefens knackning, kände matroserna på sig, att något var i görningen, vilket inte var, såsom det skulle.

Det var anföraren själv, han, som på expeditionen hade utbrett sig om anarki, som öppnade dörren.

När han hade fått syn på den beväpnade chefen, drog han mauserpistolen.

„Kulsprutor — eld!“ kommenderade chefen.

Så snart våra kulspruteskyttar hade svarat med en kort eldskur i luften, så utbröt där förvirring i vagnen.

„Den revolutionära Rådsmakten. . . sade chefen med fast stämma.

Men denne usling påskyndade sin egen död; han lät inte chefen tala till punkt.

„Vi skiter i din Rådsmakt!“ vrålade han. „Leve anarkin!“

Någon ropade ur ett mörkt hörn i godsfinan, dit lyktans svaga sken inte nådde:

„Rätt talat, Vasilij!“

Då avlossades ett skott.

Jag vet inte, vem det var, som sköt; om det var chefen, en av rödgardisterna eller, kanske, jag själv. Mina nerver var spända till bristningsgränsen.

Anarkisten fäktade tafatt med armarna och stötte emot den glödhetta kaminen, som stod mitt i godsfinan.

„Bra!“ sade chefen.

Omkring honom stod där redan tre rödgardister med gevären skjutklara.

„Lägg ner vapnen!“ Och så upprepade han nästan ord för ord sitt tal.

Här var också en ifrån Vjatka.

Mens de ansträngde sig att inte se på den dödade, som om de inte lade märke till honom, lämnade anarkisterna ifrån sig sina vapen, gevär och handgranater.

På samma sätt som första gången langades dessa vapen över en kedja fram till vårt tåg, till våra godsvagnar.

Tåget fortsatte manövrera omkring, och märkligt nog var där ingen av de sjömän och soldater, vilka befann sig i de andra godsfinorna, som kom på tanken att kontrollera — av ren nyfikenhet se efter — vem det var, som avlossade sådana ekande kulspruteeldar. Endera sov de allihop redan, eller också var de så vana vid skjutande ifrån fronten och de senaste dagarna, att de inte tog någon notis om litet skottlossning.

Vi hade alldeles glömt bort faran, och för att det skulle gå fortare, delade vi upp oss i två grupper, som strax tog itu med att avvärja två

godsfinckor i var sin ände av tåget, för att de avväpnade ifrån en vagn inte skulle kunna sladdra för de övriga.

På så vis föll det sig, att jag med mina mannar och Vanja Zalivin började arbeta bakifrån. Det var lugnare folk, som föll på vår lott.

I »våra« godsfinckor var där många skäggiga, varav många till och med gärna, kan man säga, lät sig avväpna. Det var med särskild älsk-värdhet, som de lämnade ifrån sig handgranaterna.

Anarkisterna i de första godsfinckorna var desto aktivare.

När vi hade avväpnat två av de bakersta vagnarna, hördes en explosion ifrån tågets främre del.

Jag rusade till platsen för explosionen tillsammans med mitt folk, sedan jag hade lämnat kvar två kamrater till att hålla ett öga på luckorna.

Runt platsen för explosionen flockades de ryska rödgardisterna.

Såsom tidigare fortsatte tåget manövrera omkring på bangården.

„Där var nåt avskum, som kastade en handgranat på vår vaktpost ur luckan på den första vagnen!“ sade chefen upprört.

Man bär redan iväg den i sin medvetlöshet stönande, döende rödgardisten till stationsbyggnaden. Redan för man ut den anarkist, som har kastat handgranaten, ur vagnen, där det nu har blivit tyst.

Två man för honom till vattentornet.

Hornet bräker klagande, tonerna dallrar, vagnarnas buffertar stöter emot varandra, signallykorna lyser med jämnt sken.

„Vi har avväpnat dem för ytligt. Vi måste söka igenom dem“, säger chefen för de ryska rödgardisterna.

Vi delar upp oss igen och går till våra platser, där vi på nytt tar itu med arbetet.

De avväpnade låter oss mycket ogärna se igenom deras väskor och säckar.

... Så har vi då konfiskerat alla, eller nästan alla, vapen. Godsfinckorna är låsta utifrån. Vårt lokomotiv har ställt upp dem på ett avlägset uppställningsspår och spärrar nu detta spår med tomma vagnar.

En vaktstyrka bevakar vagnarna.

„Nå, nu ska jag skicka iväg en i taget av de där vagnarna med vart tåg, som passerar“, säger chefen och börjar gnugga sig om öronen med snö. „Nu ska jag presentera mig“, säger han till mig, „Vladimir Jakovlev.“

Jag säger, vad jag heter; vi trycker varandras händer och beger oss till stationsbyggnaden.

„Tack, kamrater“, säger kamrat Jakovlev till Vanja och mig.

„Tack, kamrat“, svarar vi.

De ryska rödgardisterna håller på med att släpa ut vapen ur vår godsvagn.

„Vi delar broderligt“, säger en av dem.

„Vi har ju heller ingen nytta alls av dem“, svarar Vanja.

„Jo, kanske de kan komma till pass. Säg inte så, grabben — vem avstår ifrån vapen nuförtiden!“

„De har petat opp plomberingarna på två av våra vagnar. Nå, de förutsåg tydligen, att vi behövde en tom vagn. Vi har också vräkt in de konfiskerade vapnen där“, säger kommissarien och trycker chefens hand.

På expeditionen ligger den sårade och stönar på en soffa.

En mjölkvit gryning tränger in igenom byggnadens nerisade fönster.

„Om tre minuter kan ni bege er åstad. Kör bara långsamt“, oroar sig tågklararen för vårt fortsatta öde. „Detta slödder har kapat ledningarna.“

Mina rödgardister rullar sig cigaretter tillsammans med de ryska rödgardisterna. Var och en talar på sitt eget språk, nu kan de tydligen tala med varandra även utan tolk. Ryssarna drar med välbehag in cigarettröken och ger varandra glöd att tända på. De skrattar... Rökarnas språk är internationellt, så att ryssarna och finnarna nu ser ut att förstå varandra alldeles utmärkt. Rödgardisternas ansikten är bleka av utmattning.

En förskräcklig apati kommer över mig och i kupén hos Zalivin säger jag också till honom:

„Det var ju faktiskt väl, att vi inte begrep signalerna med de här hornen, eftersom vi stannade och blev bekanta med kamrat Jakovlev.“

Då märker jag, att soffan under mig skakar till, jag hör hjulens jämna dunk: ett-tu, fem. Ett-tu, tre, fem. Ett-tu, fem. Tåget för oss bort ifrån *Suomi*, bort ifrån dig, Tyyne, långt-långt — till de snötäckta fälten, till Sibiriens tajga.

Kapitel 4

Fjärde kapitlet.

Tåget hade stannat på en ödslig hållplats.

Lokföraren talade högljutt med kommissarien:

„På senaste stationen hade de redan ingen brännved. De sa, att där skulle vara bränne på nästa, men de ljög om avståndet. I stället för tretti verst har vi kört fyrtisju, och nu så säger de på mötesplatsen, att där är ytterligare tjugetvå verst till stationen. Jag har inte bränne så det räcker!“ fräste lokföraren. „Vad ska jag göra? Fyrboxen kan slockna.“

„Du skulle ha frågat mig! Det är ju jag, som har handboken.“

„Men du har ju själv sagt, att förteckningen inte stämmer!“

„Avstånden har inte ändrat sig sedan tidigare!“

Kommissarien slutade samtala med lokföraren och begav sig iväg emot ett ljussken, som flämtade matt igenom en banvaktstugas igenisade fönsterruta. Klockan var bara fyra på eftermiddagen. Men mörkret hade redan begjutit banan.

Det hade redan flera gånger varit besvärligt för oss därför, att veden på stationerna inte räckte ens till de tåg, som stod i tågplanerna, och vi gick ju utom alla tågplaner.

„Omkring halvannan verst och ett litet stycke till härifrån, vid älven, är där en vedstapel. Redan i fjor ville entreprenören flotta bort veden, men så kom revolutionen, och där ligger den“, svarade växelkarlen kommissarien, mens han under gåendet knäppte fårskinnspälsen.

Det var redan alldeles mörkt, och det snöade.

„Följ oss dit.“

„Vad menar du, kamrat, skulle jag lämna min post! Gå själva, ni går inte vilse. Det är raka vägen.“

„Nå, Malmi, då går vi“, sade kommissarien till konduktören.

Denne kröp ihop i den kalla luften. Sömnen ville inte riktigt lämna honom.

„Kom nu, så går vi“, upprepade kommissarien strängt. „Om vi hittar dit, så går den ene tillbaka och berättar det.“

En minut senare var de försvunna.

Tuomio, eldaren på andra skiftet, kom ut ur vagnen med yxa och såg:

„Eino, ifall nu de skulle misslyckas, så kan väl vi försöka bli skogshuggare idag.“

Ett tjugotal meter ifrån banvallen växte några granar.

Vi beger oss dit. . .

Snön är djup så in i helvete — jag sjunker ner nästan till bältet och det är svårt att dra opp benen. Vi måste leta efter en yxa, som har försvunnit i snön.

Tuomio tappade den, när han själv ramlade i snön. Ja, detta hade vi inte väntat oss.

Snön tog sig in i byxorna, i kängorna, den smälte där och kylde ner kroppen. Men det var för sent att gå tillbaka — några ur tågbrigaden hade iakttagit oss och skrattade. Där kom också ut en rödgardist ur vaktstyrkan, min underlydande, Virta.

Arbetet gick så sakteliga för oss.

„Förbannade trädhelvete, vi tar ett annat, vad?“ föreslog Tuomio.

Trädet gav inte efter.

„Ingen fara, det ordnar vi“, sade jag och drämde till med yxan av alla krafter.

Snön, som rasade ner, flög in i ögonen. Den smälte på ögonfransarna.

Trädet knarrade till och störtade.

„Nu så, kamrater, kom hit och såga opp det!“ kommenderade jag mina rödgardister.

Vi tog itu med nästa gran.

Rödgardisterna i vaktstyrkan hade blivit färdiga med att såga opp det första. Fötterna var fuktiga av den smältande snön, och skjortorna var våta av svett. Vi lyckades fälla det andra trädet.

„A, vad är ni för ynkliga arbetare!“ sade Airola förebrående. „Min fyrbox slukar mer, än ni hugger på samma tid. Nå, det kan göra det samma. . . Jag har tänkt på det: vi kanske gör vår resa förgäves? Vi har för lite pengar med oss. Kan det finnas nån nuförtiden, som lämnar ifrån sig riktig brödsäd i utbyte mot några tryckta papperslappar?“

Men Tuomio hörde liksom inte på, vad Airola talade om. Han sade drömmande, mens han torkade svetten ur pannan:

„Vet du vad, det finns såna lokomotiv, som inte behöver nån eldare. De har en mekanisk *stoker*, en självverkande eldningsanordning, i stället. Det finns en sån maskin. I stället för eldare är det den, som ser till att beskicka fyrboxen med lämplig mängd bränsle.“

Vi tystnade. Vårt långa tågs vagnar stod mörka längs linjen, och endast i sovvagnen lyste det ur en av kupéerna..

„Vi fortsätter väl arbeta, då. . .“ vaknar plötsligt Tuomio.

Men det var redan klart, att hur mycket vi än arbetade på, så skulle det inte räcka.

„Detta är Airolas fel också“, sade Tuomio. „Ifall han hade lastat bränne på den där stora stationen, så hade det kanske fortfarande räckt till.“

„Hur så fel! Då skulle det väl kunna vara vårt fel också.“

Kommissarien återvände. Han pustade tungt.

„Vi måste väcka samtliga“, befallde han. „Alla till arbetet. Alle man på däck!“

Jag skickade en rödgardist för att få vaktstyrkan på benen, och själv gick jag för att väcka Vanja Zalivin.

Folket har samlats. Några murrar missnöjt:

„Vi arbetar som tågpersonal, vi är inte anställda som lastare.“

Jag kan inte urskilja, vem det är, som knorrar, och jag säger:

„Ta och sjung en stump, sjung en visa.“

Vi sätter oss i rörelse och pulsar fram, så att vi sjunker djupt ner i snön med vartenda steg. Vi gick länge. Jag hade för länge sedan förlorat lokalkänslan och visste inte i vilken riktning, järnvägslinjen befann sig. Om jag plötsligt hade blivit ensam kvar på denna plats, så skulle du aldrig mer få se mig igen. Jag skulle gå vilse och bli frukost för vargar och björnar.

Cigarretternas glödande punkter och det spridda svärandet signalerade, var någonstans där gick folk vid sidan om.

»Det där har ni för signaleringens skull och inte till pynt!« erinrade jag mig stationsmästarens ord och visslade till.

Enligt min mening borde vi redan för länge sedan ha tillryggalagt två verst; »det lilla stycket till«, som växelkarlen hade talat om, var bestämt inte så litet.

Då stannade Karvonen och sade:

„Där...“

Vi stod vid en hög mur. Jag gick närmare och kände på muren. Det var vedstaplar, enorma klabbar av björkved. Malmi steg fram ur mörkret och brummade dystert:

„Jag trodde redan, att ni inte skulle komma. Nå, om det är så, att nån behöver det, så kan man värma sig litet!“

Han visade oss vägen. På andra sidan staplarna brann en klar eld. Det sprakade i björkveden. Snön omkring bålet hade smält och blottat den svarta jorden. Vedstapeln låg ända framme vid sluttningen mot brädden av den tillfrusna älven. Timret låg där och väntade på att älven skulle öppna sig, så att det skulle kunna färdas ner med den snabba strömmen. Där var ingen, som bevakade det.

Vi grep oss arbetet an.

Vi ställde oss trettiofem man på en lång rad. (På tåget hade vi bara lämnat kvar fem man). En tog ett stort vedträ från stapeln och skickade det vidare till näste man, som i sin tur skickade det vidare. Kedjan sträckte sig över ett trettiotal sazjen.¹ På så vis gick vart vedträ från hand till hand och fram till siste man, som slängde det i snön.

I början gick arbetet fort och glatt; ja, var detta alls ett arbete? Ett vedträ var inte tungt att hålla i handen. Man tar emot och blir stående på sin plats, en lätt vridning för att lämna det vidare till näste man, liksom utförde man något slags enkel gymnastisk övning.

„Hur mycket bränne ska vi ta?“

„Femhundra styck.“

Sålunda gjorde vi femhundra gymnastiska övningar. Det blir nödvändigt att lossa kragen, torka svetten med näsduken och ta av hands-karna för dem, som har sådana. Det har blivit varmt. Inte ens de genomvåta fötterna är så stela längre.

Men veden har bara kommit trettio sazjen närmare tåget.

Kedjan flyttar sig till det nya stället. Arbetet börjar på nytt.

¹Sazjen: ryskt längdmått, 2,134 m. Ö.a.

Femhundra lätta vändningar. Man börjar känna tyngden av sina egna armar.

Åter flyttar sig kedjan över till ett nytt ställe. Åter går den tunga björkveden från hand till hand, och vart vedträ har blivit tyngre. Skämtet tystnar och samtalen tynar till en susning, liksom grenarnas i det slocknande bålet.

På nytt flyttar sig kedjan över till ett annat ställe. Man går dit, nu redan utan att se efter, var man går; man bara faller framåt och följer i spåren på den kamrat, som går framför; kvistarna piskar en över kinderna. Skada, att vi har kopplat loss godsfinckorna med matrosor, vjatkabor och permbor på förra stationen. Här i langarkedjan hade de varit oss till god hjälp. Arbetet hade gått dubbelt så fort.

„Hugg i, hugg i, mannar!“ sporrar oss kommissarien.

„Det är inget dammigt arbete“, svarar någon skrattande.

På nytt en förflyttning, jag börjar räkna vedträna. Ett... två... tre, fem... åtta... femton... Efter det fyrtionde tappar jag räkningen.

Man måste tänka på något annat; då går tiden fortare. Men vad skall man tänka på, när någon sticker ett stycke bränne i näven på en och man måste skicka det vidare?

»Din schatte, en schatte är du, men ändå ivrar du för revolutionen. Skulle det vara så märkvärdigt att kasta omkring några vedklabbar i skogen? Då skulle du prova på att sitta i fängelse ett tag. Andra får utstå tortyr och hårdar ut, men dig är det synd om, när du måste vrida dig omkring din egen axel trehundra gånger. Ja, fängelset! Där är Liebknecht ännu i denna stund på tukthus för det, att han är emot kaisern, emot kriget och för freden«.

... Aldrig förr har jag trott, att armarna kan vara så tunga, som vore de fyllda med bly.

Ett nytt platsbyte för kedjan... Benen och fötterna är våta av snö. Byxorna fryser till is. De har det bra, de som har ryska stövlar. En av grabbarna har till och med filtstövlar!

Nu är du redan vid fronten; men jag, när jag tog farväl av dig, min kära Tyyne, jag glömde att be dig ta väl vara på dig. Du är ju inte alls så frisk, som du påstår. Förkyl dig nu inte, min kära. Vid fronten är det lätt att få lunginflammation. Var försiktig, min flicka! Så du skrattade, när jag första gången kysste dig på handen:

»Såna enkla flickor kysser man inte på händerna. Mina är förresten fula«.

Dumheter! Det är underbara, skickliga händer. . .

Fan också! Det var dumt av mig att ta av handskarna; nu har jag fått en spåga i näven. Nå, ingen fara; det får jag stå ut med.

Ett vedträ, ett till, ett tredje. . . tionde. . . tjugoförsta. . . femtiofemte. . . En del är alldeles frusna och glider ur händerna — inte släppa för tidigt, det gäller att överlämna den till näste man. Nåväl, där ska bli ett slut på detta arbete en gång.

„Hej, slå ner, hej, slå ner!“ börjar Vanja sjunga den ryska sången »Dubinusjka«.

Men nu är här visst ingen, som är upplagd för sång!

„Dövstumma!“ ropar Vanja. „Med en sång går ju arbetet bättre!“

„Vad gormar du om?“ säger Karvonen. „De förstår dig ju inte. . . Sjung du något.“ Och så drar han vår barrikadsång.

Vanja känner igen melodin. Han tar opp den med sina unga lungors fulla kraft. Nu kan man inte längre låta bli att sjunga. Där ljuder den ut i skogen, stapplande, stötande emot trädens översnöade grenar, sjunkande ner i våra djupa fotspar, vår sång, vår stridsmarsch.

Det blir lättare att vrida sig, och armarna får lättare att lyfta veden.

Fienden har slipat sin yxa skarp
Bereder sig på strid, bröst emot bröst
Till sista striden, bröder och systrar
Till barrikaderna leder vår väg. . .

Igenom grenarnas nät kikar vårt tåg på oss. Lokomotivet släpper ut ånga och hälsar oss med en långdragen vissling. . . Här är också verstpålen; vi har bara kommit sjuhundratrettio verst ifrån Petersburg.

Vedträna faller smällande ner i tendern. Vår kedja har nu nått ända fram till lokomotivet.

Karvonen tänder pipan, som om ingenting hade hänt.

„Förliden natt hade det varit lättare att arbeta i langarkedja. Det hade blivit färdigt i ett nafs!“

„A, vi skulle ha en mekanisk bränslematare på loket!“ säger Tuomio för sig själv och går för att stoppa färsk brännved i fyrboxen.

Men över järnvägsbanken stiger redan ett enormt, rött klot. Alldeles som glödgat järn — konstigt bara, att snön, det ligger på, nu varken fräser eller smälter. Den bleka halvmånen står i zenit.

„Så har vi fullgjort vår andra stridsoperation“, säger jag till Vanja.

Solen har redan slitit sig loss ifrån snön och krupit högre upp. Ögonlocken faller ihop av trötthet. Det värker i korsryggen. Jag lägger mig att sova... Jag halvsover redan, när jag känner en stöt — vårt tåg har börjat röra på sig. Sedan hjulens jämna dunkande. Inte ens på dig hinner jag tänka, innan jag sluter ögonen.

När jag vaknade, var det dag. Jag ägnade mig åt politiska studier tillsammans med mina rödgardister.

På en av hållplatserna köpte jag av en torpare på orten skor, som är flätade av näver. *Lapti*... Dem skulle jag vilja ta med mig och visa dig, vad det är för något. Det är ett mycket konstfärdigt arbete, bastskor.

Hela tiden är det bråk med stationsföreståndarna därför, att vi rullar fram till plattformarna som ett kurirtåg, och därför, att våra vagnar är svarta.

Kapitel 5

Femte kapitlet.

Nu är brännveden slut.

Flera stationer har vägrat förse oss med bränne. Här går lokomotiven redan på kol. . .

Man har föreslagit oss att byta lokomotiv, men det kan vi inte göra. Vårt lok är ju för hela sträckan anvisat till vårt vagnsätt. Alltså måste vi bygga om fyrboxen och rosten för koleldning.

Det är ett besvärligt arbete, men fullt genomförbart. Våra mekaniker Vanja Zalivin, Saariniemi och Hurmerinta åtar sig att göra detta på mindre än ett dygn.

Ett nytt dröjsmål.

Visst, vi har tillryggalagt en rätt lång väg. Från Petrograd till Vjatka är där ett tusen etthundra och femtio verst. Från Vjatka till Vjereštjagino är där trehundra-trettiosju. Men varenda fördröjning är ändå förarglig.

Eldstaden måste först slockna, den måste svalna, och först därefter kan smederna ta itu med sitt arbete. Dessutom blir vi tvungna att ödsla fyra timmar på att värma opp den och få opp ångtrycket. Ja, i allra bästa fall blir det ett dröjsmål på ett dygn — samtidigt som varendaste torr brönskalk är en välkommen skänk för våra rödgardister.

Jag skulle så förtvivlat gärna vilja veta, vad som pågår nu i *Helsinki*, hur läget är vid fronten, har general Mannerheim blivit gripen av de våra? Vad händer i Vasa?

Vi är avskurna ifrån *Suomi*. Av någon anledning svarar de inte ifrån *Helsinki* på något enda av våra telegram. Man skulle kunna tro, att de helt och hållet har glömt oss.

„Vet du vad“, säger Vanja och svär som vanligt något så förtvivlat, „jag kryper in i fyrboxen, mens den är varm; det är inte lönt att vänta, tills den har kallnat. . . Jag kryper in i eldstaden!“ upprepar Vanja redan i bestämd ton och lämnar vagnen med sina verktyg.

Jag översätter hans ord för Saariniemi och Hurmerinta. Hurmerinta rycker obeslutsamt på axlarna:

„Han skojar väl, ryssen?“

Men nej, Vanja skojar inte. Han beger sig till locket; efter honom kommer våra mekaniker, skrattande och villrådiga, med mig som ständigt tolk.

Eldarna har rensat ut det heta ur ångpannan. Men rosten är glödhet, så att det är nästan omöjligt att stå intill fyrboxen.

Vanja fäller ner öronlapparna och knyter ihop dem under hakan; han spänner en fårskinnspäls utanpå rocken och drar åt hårt. Därefter tar han tre tjocka, korta brädlappar, lägger dem på den rödglödande rosten och tar sig beslutsamt in i den glödgheta ugnen. Hurmerinta och Saariniemi åser Zalivins förehavanden med munnarna vidöppet uppspärade av häpenhet.

Min kära Tyyne, jag vet inte själv alldeles noga, hur man skall utföra arbetet i eldstaden för att gå över ifrån vedeldning till koleldning. Jag skall bara säga det, att när Vanjas huvud stack ut ur eldstaden efter en halv minut och därefter han själv kröp ut, så påminde det mig om, när prästen i skolan berättade om den föräldralöse, som de hade kastat i en brinnande ugn, och om hans räddning genom ett under.

Vanja andades tungt och kunde inte på något vis få tillräckligt med luft, som hade han haft hål i lungorna. Hans ögonbryn och ögonfransar var brända. Efter en minut kröp han tillbaka in i eldstaden och arbetade där en halv minut till. Då stötte mekanikern Saariniemi honom till sidan.

„Nu har du fått vara hjälte!“ sade han grovt.

Så kröp han själv in i eldstaden. Efter en minut sökte han sig, liksom Vanja, ut i friska luften. . .

Tredje gången fick han inte tillfälle att gå in, ty mekanikern Hurmerinta avlöste honom.

Efter Hurmerinta var det Vanjas tur igen.

Mens han inväntade sin tur att arbeta i eldstaden, gick Hurmerinta en gång fram till fönstergluggen och tittade sig omkring för att se efter, att ingen såg honom. Han spydde.

Vanja och Saariniemi blev också illamående.

Men de ansträngde sig att skämta, visade upp sitt yrkeskunnande för varandra och såg ut som djävlar ifrån helvetet.

Jag steg ner ifrån loket och begav mig till kommissarien.

„Smederna är snart färdiga med arbetet“, anmälde jag för honom.

„Jag ska särskilt rapportera detta fall till vår revolutionära regering“, glädde sig kamrat Karvonen.

Efter tre timmar och fyrtio minuter efter arbetets början anmälde smederna, att eldstadens ombyggnad var fullkomligt färdigställd, så att lokföraren och eldaren hade börjat elda i pannan för att få upp ångan.

Vi förberedde oss för avgång.

På stationen hade de låtit oss ta sjuhundratrettio pud¹ kol.

„Fina, feta kol!“ sade Airola, när han tittade på dem.

Han gick omkring vid högen med frusna kol och fäktade med armarna. Till dess hade jag trott, att folk, som fäktar med armarna, också måste vara mycket snackesamma. Men Airola var tystlåten av sig.

Tuomio gick vid sidan om honom med något häfte i händerna och utbredd sig omständligt för den gamle lokföraren om, hur olika sorters kol och fyrboxar är beskaffade.

Vi beredde oss på snar avgång och väntade bara på ett mötande tåg.

Redan hörs det tilltagande bullret av ett tåg, som närmar sig.

Det passerar snabbt semaforen utan att sänka farten, det kör ända fram till stationen i full karriär och, till de gamla ortsbornas häpenhet, tvärnitar det vid plattformen framför stationen alldeles lika hastigt som vårt. Men nog är det ett godståg, och vagnarna är som avgjutna kopior av våra. Svarta! Westinghousebromsar och likadant lok, som vårt, och koppardetaljerna blänker, som brandsoldaternas hjälmar.

Det behöver väl inte sägas, att detta också är ett av våra kära finska tåg!

Där hoppar folk ner ifrån sovvagnens plattformar och kommer springande åt vårt håll; även ur sista vagnen hoppar folk ut och kommer springande mot vårt tåg; de har gevär på axlarna och är klädda i filt-hattar trots kylan. Somliga av dem har röda vimplar på bajonetterna.

¹1 pud = 40 ryska skålpund (på ryska *funt*), ungefär 16,38 kg. Ett ryskt skålpund (*funt*) är c:a 0,409 kg, varemot ett svenskt skålpund är c:a 0,425 kg. Ö.a.

Jag kommer inte ihåg, hur jag har slitit mig ifrån stället, när jag har lyckats springa fram till kamraterna; men jag omfamnar dem redan, trycker deras händer hårt och ropar högt och ljudligt:

„Hurra!“

Grabbarna stämmer hänfört in i mitt tjut, och långt ut över hela stationen, över de snötäckta fälten ljuder vårt rop: »Hurra!«

Där hälsar oss en röst, en hög röst på vårt modersmål:

„*Terve, toverit*“ (Goddag, kamrater!)

Det är tågets kommissarie, kamrat Jakob Rahja,² som hälsar oss. Det syns, hur rörd han är över detta glädjerika möte.

„Skynda er att berätta: vad händer i hemlandet?“

„Hur är det i norr?“

„Var går fronten, hur står det till med förnödenheterna, med regeringen?“

„Varför svarar de oss inte på våra telegram?“

De överöser oss med frågor i hundratal på en gång, och man vet inte, vilken man skall svara på, man vet inte, vad man skall börja med, och hjärtat är fyllt till brädden med glädje. Vi skyndar oss, så att vi sväljer orden, att svara kamraterna:

„Ja, revolutionen lever!“

„Det går förträffligt!“

„Fienderna ska krossas överallt!“

„Det har blivit ännu mer ont om livsmedel, man måste dra åt svångremmen ännu hårdare.“

„Er säd kommer i rätta ögonblicket!“

I smyg betraktar jag uppmärksamt denne undersätsige man, som bär namnet Rahja och har inlett trafiken på vår rutt.

Han är kort till växten, och ansiktet med sin kortklippta, rödaktiga mustasch förefaller inte utmärka sig genom något särskilt. Ögonen lyser av glädje, mungiporna är höjda i ett leende, och ur munnen avgår ett lätt moln av ånga.

„Du kan inte föreställa dig“, säger Rahja till Karvonen, „hur gott det är, att möta ett tåg ifrån hemlandet! Det är en del av *Suomi*, som möter oss!“

„Det är vår revolution på hjul“, skojar Tuomio litet förvirrat.

„Hur har det gått med att skaffa spannmål?“

²I ryska texten står *Jakov* Rahja. Ö.a.

„Hur är banan?“

„Vad ska man göra, för att köra tillbaka så snabbt som möjligt?“

Redan är det vi, som ställer frågorna, också i oordning och förvirrat, men kamraterna svarar oss tålmodigt:

„Först skickade de råttorna till vikzjeljanhängare³ vid järnvägen bort oss till uppställningsspåren, men ortsorganisationerna och de bolsjevikiska arbetarna hjälpte oss.“

„Det går bra!“

„Vi fick spannmål gratis enligt förordnande av Arbetardeputerades Råd i Omsk. . . De här grabbarna är beredda att ge sitt liv för världsrevolutionens seger!“ säger Rahja med värme.

„Hur illa kände vi inte den ryske arbetaren! Detta måste vi ärligt talat lägga på minnet. Vi har gått i nationalisternas ledband.“

„Själva har de — arbetarna i Omsk — nästan ingenting.“

Det går alltså att skaffa bröd!

Jag vände mig triumferande om och sökte Airolas blick. Men där var ingen Airola.

Kamraterna delar opp sig i klungor. Och vi får veta, att man längre fram kan köpa bröd på stationerna — och billigt — hela limpor; att där längre fram inte alls finns något socker. Och så ger de oss det socker, de har kvar, helt enkelt som en gåva. Därför att de redan om några dagar ska vara i Finland.

Kamrat Rahja ger kommissarien på vårt tåg något pappersark.

„I bergen“, säger han, „är där djävulskt besvärliga profiler och ni ska inte alltid lyckas hitta nån vägvisare. Så se här, där har jag hela tiden, i bergen, suttit på loket och antecknat profilerna. De ska komma din lokförare till nytta. Var så god!“

Bravo, lokförarkommissarien!

Det andra tåget har han inte mött utan strax stött på vårt tredje, ty det andra har gått via Tjeljabinsk.

Men nu är banan fri, och Rahjas tåg måste avgå mot Petrograd. Hela tågpersonalen, lokomotivbrigaden och mina rödgardister har strömmat ut och skockas på plattformarna — vagnarnas fönster är tillfrusna. De vinkar med näsdukarna.

³*Vikzjelj* — Vserossijskij ispolkom sojuza zjeleznodoroznikov (Allryska järnvägsmanaförbundets exekutivkommitté), som behärskades av mensjeviker och högernationalistrevolutionärer. Ö.a.

„Lycklig resa! Hälsa till *Helsinki!*“ ropar vi. „Vi ska fullgöra vårt uppdrag!“

„Hälsa Sibirien!“

Deras tåg glider långsamt iväg och avgår västerut. Efter några minuter avgår även vårt tåg — österut.

Vårt tåg kör bakom ett trupptransporttåg. Vi kan därför inte öka farten utan går med snigelfart.

Jag gick ut på plattformen för att få mig en nypa frisk luft.

På plattformen stod Tuomio. Han betraktade de omätliga, med djup snö täckta vidder, som ilade förbi oss. Långt bort vid horisonten stod skogen likt en mörk, oföränderlig mur. Där var ingen ände och inget slut på dessa slätter, snötäcken och skogar.

„Nu har vi redan varit på väg i en vecka“, sade Tuomio med en suck, „och inte ens nått mitten av Ryssland. Så stort det är, så enormt! När jag ser ut över dessa rymder, Eino, så kommer jag att tänka på en bild ifrån min barndom. Jag är med mor och far på stranden. Far metar. Mor hjälper honom. I spannen plaskar små fiskar omkring likt levande silver. Fram till bryggan kommer där en tremastad skuta. Vi är alla nyfikna på, vad denna skuta kommer lastad med.

»Vad har ni för last?« ropar min far opp till dem.

»Jord!« ropar en sjöman ner till svar.

»Vad?« frågar far omigen och lägger handen till örat.

»Jord!« upprepar sjömannen, som lutar sig ut över relingen. »Vanlig jord!«

Jag kommer ihåg det, när jag ser dessa vidder. Och så låter man införa jord ifrån utlandet till våra drivbänkar och köksträdgårdar!..“

Vi tiger bägge två och tänker var och en på sitt. Det börjar bli kallt.

„Jag går in till mig“, säger Tuomio. „Jag måste snart vara på loket. Sedan, efter skiftet, ska jag plugga litet igen.“

„Plugga?..“

„Ja“, säger Tuomio, „Jag lär mig morsetelegrafering. Sedan ska jag arbeta på telegrafan. Där är revolutionärer ibland lokförarna, men ibland telegrafisterna har idel byråkrater forskansat sig. Så jag ska arbeta litet på telegrafan också. Telegrafan är mycket viktig för revolutionen, den.“

Jag tar mig igenom förrådsvagnen fram till lokomotivet för att fråga lokföraren, om vi snart kommer till en station; och då får jag se: på plattformen är där en okänd kvinna, och bittra tårar flödar ner för

hennes kinder. Vid sidan om henne står — min rödgardist. När han får syn på mig, blir han förlägen.

„Vad har hänt?“ frågar jag.

Gråtande berättar kvinnan, att denne man hade tillmötesgått hennes böner och lovat ordna för henne, så att hon fick åka med. Hon hade betalat honom pengar för detta, såsom det var överenskommet, men nu hade han kränkt henne under hot om att kasta av henne ifrån tåget i farten, och nu visste hon inte, hur hon skulle kunna visa sig för hederligt folk där hemma.

Jag skriver ner hans namn, för att det alltid skall vara förbannat — Ivar Grenhagen.⁴

Han förstår inte ens hela gemenheten i sitt handlingssätt.

Jag beger mig till köket och säger till Hanna:

„Tillkalla strax kommissarien.“

Kommissarien kommer. Jag förklarar för honom, vad saken gäller.

Han biter sig i mustaschändarna och bleknar, liksom av ett outhärdligt lidande. Sedan säger han långsamt, med uppehåll emellan orden, liksom högtidligt deklamerande:

„Det bästa vore att skjuta dig strax, på stället. Men dessvärre har vi inte den revolutionära regeringens fullmakt för detta. Därför ska vi överlämna dig till Utomordentliga kommissionen⁵ vid allra första anhalt.“

„Men hur ska ni klara er utan eldare?“ frågar den före detta rögdardesten förskräckt.

„Det angår inte dig!“ svarar honom kommissarien skarpt och gör militäriskt helt om på klackarna.

Kvinnan förstår inte vårt samtal. Tårarna rinner som förr nerför kinderna.

Då begriper den före detta rögdardesten Ivar Grenhagen hela utvägslösheten i sin belägenhet och börjar hastigt bönfälla kommissarien:

„Straffa mig så, som lagen säger! Jag ska avsona mitt straff, men lämna mig inte i ett främmande land, hos okänt folk. Här ska jag gå under alldeles. Jag skall bättra mig. Jag är ung. Detta var en tillfällighet.“

⁴*Grenhagen*: Det skulle även kunna vara *Grönhagen*, skillnaden mellan dessa två namn kan försvinna i den ryska skriften. Ö.a.

⁵*Utomordentliga kommissionen*: kallades »Tjekan« efter begynnelsebokstäverna i det ryska namnet *Tjrezvytjajnaja komissija*. Ö.a.

Han lägger till ytterligare några ömkliga ord.

„Där har du din chef“, säger kommissarien till honom och pekar på mig.

„Jag är införstådd med kommissariens beslut“, säger jag och avvärjar denne usling, som har trängt sig in i våra led.

Bakom Hannas rygg skockas redan flera andra.

Jag hör en röst, som berömmar mitt handlande:

„Ivar ville man döma redan i *Helsinki*; där sålde han två ramar patroner till någon skojare.“

Nej, övertalningsförsök är lönlösa.

På allra första anhalten sätter vi av den drabbade kvinnan och ger henne litet socker.

Hon gråter och tackar och gråter igen.

Tillsammans med det protokoll, som kommissarien har skrivit och jag har översatt till ryska, överlämnar vi till rödgardisterna på stationen förrädaren, den före detta rödgardisten i finländska Röda arbetargardet — Ivar Grenhagen.

„Vem av ditt folk ska stå vid eldstaden nu?“ säger kommissarien.

„Ä, är där ingen annan, så får det bli jag själv!“ säger jag djärvt.
„Tuomio ska bli telegrafist en dag, men jag — lokförare.“

Jag överger inte min post och blir vid fyrboxen.

Kapitel 6

Sjätte kapitlet.

Nu förstår jag, varför Tuomio har drömt om en mekanisk kolmatare.

Denna dröm kommer till varenda eldare efter mer än två timmars arbete. Jag arbetar som lokomotiveldare på Airolas skift.

„Här gäller det inte bara att gräla om politik utan här måste man röra på armarna.“

Men Airola börjar själv efter någon minut den gamla tvisten. Han säger:

„Ser du verkligen inte, vilket efterblivet land, Ryssland är: på tusen verst inte en enda stor stad. Om så vårt *Suomi* ännu inte har vuxit fram till socialismen. . . Den, som har rätt, han kan alltid övertyga sin motståndare — även utan vapen.

„Airola, du har ju själv sagt, att där inte är tid att tala politik på lokomotivet!“ nästan bönföll jag min chef att avbryta detta samtal, ty även utan ord var det mig mycket mödosamt att klara av arbetet.

Man måste vända sig bort ifrån fyrboxens bländande och brännande hetta, samla opp kol med järnskyffeln och skicka dem rätt in på rosten.

Inte bara en gång eller två måste man göra detta, utan nästan oavbrutet under hela arbetspasset. Stenkol förbrännes av någon anledning ojämnt.

På en del ställen brinner det snabbare, och där bildas lufthål. Över dessa lufthål måste man kasta in ett tunt skikt färska kol. Själve djävulen kan inte begripa, varför elden i en del av fyrboxen kan slockna, mens där i en annan del plötsligt blossar opp en klar, stark flamma.

„Det beror bara på, att du inte är van vid arbetet än“, säger den rödhåriga lokföraren nedlåtande.

„Men nu är där så kraftig eld, kamrat Airola, så det går inte att bli klok på det fanskapet till lufthål!“

Då tar Airola skyffeln ur händerna på mig och tar den full med stenkol. Sedan, när han har slungat kolen av skyffeln, vänder han den med baksidan oppåt. Nu är skyffeln som ett slags liten sköld emot det bländande skenet, och, när man kikar nedanför den och ovanför den, kan man granska hela fyrboxen invändigt. Man kan tydligt se de ställen, där kolen har packat ihop sig, och var luckorna är.

Han matar på detta vis in ytterligare två skyfflar kol, därpå stänger han luckan till fyrhålet och med höjt pekfinger säger han undervisande:

„Där ser du!“

Sedan fortsätter han i kommandoton: „Man måste mata in kolen snabbt, för att fyrboxen inte skall svalna, i små portioner, inte mer än en femtedels skyffel åt gången. Sedan skall man strax stänga luckan.“

Sålunda gör jag framsteg i eldarekonsten.

Till att börja med är detta bara ett enda slit, men sedan tillkommer alla eldarens bisysslor.

Ja, kära Tyyne, jag vet inte, om detta intresserar dig, men jag skall i vart fall tala om, att man måste fukta kolen, innan man matar rosten med dem. Varför det? Det skall jag skriva om en annan gång.

Men vi körde långsamt — vi hade ju ett trupptransporttåg framför oss. Ändå måste man arbeta på högvarv!

Av fyrboxens hetta blir man förskräckligt törstig, men Airola avråder:

„Behärska dig i det längsta. Drick sedan bara varmt vatten på lokomotivet, det kalla tar man inte till sig lika bra.“

Jag sliter. . . Under en paus ifrån slitet försöker jag vila mig en smula och torkar svetten ur pannan med en svart näve.

„Din sotare!“ Alldeles som en riktig eldare“, hånar Airola.

Fem snabba skyfflar kol in genom fyrhålet, fördelat efter alla konstens regler.

En andningspaus — och så på det igen.

På en anhalt hann ett trupptransporttåg med självdemobiliserade soldater ifatt oss.

Det gick också utom alla tågplaner och utan att någon tågklarare hade vinkat iväg det med sin spade. Men lokomotivföraren var erfaren och ifrån dessa trakter.

Det ankommande tågets lokförare körde fram sitt lokomotiv till vattenkranen, där isen klängde sig fast i väldiga klumpar.

Men där rann inget vatten ur slangen.

Lokföraren och eldaren kom ner ifrån lokomotivet för att undersöka, vad det var för fel; de glattade över den nerisade plattformen och de spelade opp sådana konstigheter, när de försökte behålla jämvikten, att man knappt kunde hålla sig för skratt.

Men Airola log inte ens, när han betraktade denna tavla.

Han skyndade sig till vattenståndsglasets.

Vi hade inte mycket vatten kvar.

„Med det vattenståndet kör jag inte tåget till nästa vattentorn.“

Han steg bekymrat ner ifrån lokomotivet och sprang åstad till vattenkranen för att ta reda på, vad det var fråga om.

Jag för min del begav mig till kommissariet, för att höra med honom, om vi snart skulle komma till nästa station. Då bröt jag emot en regel, som jag förresten inte kände till då.

Jag lämnade lokomotivet, men samtidigt ställde sig soldaterna ifrån ett sönderkört trupptransporttåg och det tåg, som hade hunnit ifatt oss, i kö med sina tekannor och kittlar framför vår tender.

Vattenkokaren på perrongen fungerade inte heller, och utan te kan ryssen inte leva, liksom vi inte klarar oss utan kaffe.

Där kom de, muntert skämtande med varandra, skyndade sig att ta plats i kön vid kranen på vår tender och slösade med vårt vatten, som även utan dem inte skulle räcka till oss själva.

Airola upptäckte kön samtidigt som jag, och vi störtade iväg för att rädda återstoden av den dyrbara vätan.

„*Továristji! Továristji! Njet, njet! Njelziá!*“ skrek Airola argt ut några av de få ryska ord, han kan, och blandade opp dem med finska skällsord.

Men soldaterna flyttade sig inte ifrån kranen; och det var sorgligt att se, hur en vattenstråle, som inte träffade rätt i flaskans smala hals, rann ut på snön.

„Kamrater!“ ropade jag då av alla krafter. „Gå bort därifrån, jag ber er!“

Men de hade inte en tanke på att flytta sig ifrån tendern. Till svar på min bön hörde jag bara hån och svärande. De bakerste skyndade på de främste:

„Fortare, fortare!“

De var rädda för, att där inte skulle komma dem något vatten till del.

Då drog Airola fram sin browning i dammodell, trängde sig fram och riktade den emot den man, som höll på med att hämta vatten. En kall vattenstråle slog klingande ner i tekannans bleckbotten.

„*Továristji!*...“ sade han myndigt och övergick sedan till att skälla ut dem på finska.

„Vad är det, han babblar om där?“ ljöd ropen ur hopen.

„Släng väck den rödhåriga djävulen!“

Då visade jag också fram min mauserpistol och började med hög röst översätta lokföraren Airolas ord ett efter ett:

„Stäng kranen! Om nån mer vågar komma fram till tendern, så skjuter jag ner honom på stället! Browningen är laddad.“

Airola underströk sina ord med ett skott i luften.

„Skulle vi verkligen smälta snö, då?“ sade den förste soldaten slött.

„Skulle vattnet inte räcka?“

„Skulle inte vattnet räcka?“

„Kom igen då mannar, samla snö!“ ropar några, som står på avstånd.

Hopen började långsamt skingras.

Airola ställde långsamt om en spak, och lokomotivet gled med en jämn rörelse igång framåt.

„Varför lämnar vi tåget kvar?“ frågade Hurmerinta.

„Vi kör till närmaste vattentorn, fyller på vatten och kör sedan tillbaka efter vagnsättet. Vattnet räcker till lokomotivet ensamt, men inte till att dra tåget.“

„Men den andre lokföraren har tänkt annorlunda“, sade Vanja och pekade på trupptågets lokomotiv.

Vi fick se en uppståndelse omkring det ryska tåget.

De hade bestämt sig för att smälta snö och på så vis få vatten till att fylla på lokomotivet.

Stationen med trupptransporttågen och vårt tåg försvann bakom en kurva.

På bägge sidor om banan sköt klippor opp och försvann lika snabbt igen. Vi for fram igenom en fåra i sten.

„Airola...“ frågade jag vår lokförare, sedan jag hade skickat in tre skyfflar kol i fyrhålet. „Airola, hur kunde du nu hota de fredliga männi-

skorna med din browning? Den, som har rätt, han kan alltid övertyga utan vapen. . . Det är ju dina egna ord. . .“

Airola svarade inte strax. Han höll på med att ställa om spakar och tänka på, hur han skulle kunna köra tåget med minsta möjliga vattenåtgång. Efter en stunds tigande svarade han mig förläget:

„Men, Eino, där var ju inte tid att tänka efter! Hade vattnet tagit slut — då hade pannan sprungit i luften. Lokomotivet är anförtrott mig, och jag är skyldig att skaffa det tillbaka helt och utan skador. Vidare måste vi komma iväg snarast; de väntar på bröd.“

Lokomotivet gick för full maskin framåt, fastän Airola ändå sparade på ångan. Kolven drog med jämn kraft runt hjulen. Jag samlade opp kol med skyffel. Airola kikade ut igenom gluggen.

„Bara där nu inte är snödrivor“, yttrade han bekymrat.

„Ser du, Airola, du ansvarar för lokomotivet, och när du griper efter pistolen¹ för att försvara det — då tar du till våld. Den revolutionära regeringen, Rådsmakten, ansvarar för revolutionens öde, sitt folks öde. Då kan man inte uppträda annorlunda, när bourgeoisien gör uppror. Det är där ingen tid till: tar allt vattnet slut — då kan inte lokomotivet dra. . .

Airola ville svara något men tänkte om och teg rätt länge; han hade inte mer att komma med, ty han kunde inte klappa kattan i stället för att ge henne mat, såsom min mor brukade säga.

Vi åkte förbi några sönderslagna godsfinikor. Här hade inträffat en olycka.

Vårt lokomotiv skälvde av otålighet.

Solen gick ner bortom avlägsna skogar; molnen och hela himmelen blev rosenröda.

Efter halvannan timmes sådan körning med vatten, som knappt täckte fyrboxen, kom vi i fullt mörker fram till den första semaforen. Den hade varken röd eller grön lykta. Omkring den syntes inte en levande själ, och vi visste inte, om banan var öppen eller stängd.

Stationen, som var dold bakom en kurva, kunde man inte se, desto mer som banan skar igenom en väldig klippa, vilken i branta avsatser höjde sig längs sidorna. . . Airola svor med sina sista ord.

¹I ryska texten står *revolver*, men Airola hade ju en browning, som inte är någon revolver. Ö.a.

Vi rusade förbi semaforen. Efter två minuter skymtade stationens lyktor fram. Vårt lokomotiv körde förbi den och vältrade sig fram till vattenröret.

Så härligt det var att höra, hur vattnet plaskade, när det i en kraftig stråle rann genom röret och ner i vår tenders vattenbehållare!

„Titta, titta!...“ stötte mig Airola med armbågen i sidan.

I hans röst uppfattade jag förundran.

Jag stack ut huvudet ur lokomotivet och fick se, hur några mörka skuggor långsamt rörde sig över plattformen. Liksom vore det en flock hundar.

„Ser du, Airola, se, hur det blänker i deras ögon!“

„Vargar, vargar!“ viskade Airola fram.

Fastän vi befann oss på det höga lokomotivet, intill den glödheta fyrboxen, kändes det kusligt.

„Var är här nåt folk?“

„De kan väl inte ha dött ut allihop? Hur kan det komma sig, att här vandrar omkring vargar på stationen?“

Vi har redan fyllt på vatten.

Airola gav några varningssignaler för att skrämma bort vargarna och körde fram lokomotivet till stationsbyggnaden, där det lyste ur en överisad fönsterglugg. Vargarna sprang ett tjugotal steg bort ifrån lokomotivet men lämnade inte stationen. Deras ögon blänkte, så att de såg ut som små, grönaktigt glödande kol.

„Eino, du får gå in på expeditionen och säga till tågklareren, att han inte får glömma banan och att han skall se till semaforen och att vi snart ska köra förbi här med vårt tåg.“

Airola stannade lokomotivet, avgav några varningsvisslingar och släppte med ett väsende ut ånga. Vargarna skingrades i mörkret.

Jag försäkrade mig om, att min mauser var laddad, lämnade lokomotivet och sprang över plattformen.

Airola gav samtidigt förfärliga larmsignaler med ångvisslan, vilka hade kunnat väcka hela världen.

Jag slet opp dörren till expeditionen. Med huvudet i uniformsmössan lutat emot bordet satt vakthavande tågklareren och sov sött.

Jag stötte till honom hårt emot axeln.

„Vad?“

„Vårt tåg kommer, gör banan fri för det, ställ signalerna i ordning!“ började jag skrika åt honom och dolde inte, att jag var uppretad.

„Vad skriker du för?“ sade han likgiltigt. „Ditt tåg har kommit fram, tacka Gud för det. Nu är här inga chefer till att ryta. . . Nu har vi revolution!“ tillade han och skrattade.

„Baktala inte revolutionen, tjänsteman!“ röt jag åt honom, fullkomligt utom mig.

Detta var en uppenbar sabotör.

„Vad är du för en, är du förtroendevalt ombud för den, vad?“ fortsatte han utan att ägna mitt uppretade tillstånd någon som helst uppmärksamhet.

„Ja, förtroendevald!“ sade jag bestämt och upptäckte i det samma på bordet två stora bröd utav alldeles vitt vetebröd och en orörd kruka mjölk.

„Vad är det, han anstränger sig så med?“ frågade expeditören, som först nu hade hört Airolas larmsignaler.

„Han skrämmer bort vargarna!“ klippte jag av.

„Här hos oss är de ingen märkvärdighet“, sade denne orubblige gosse.

„Säljer du av brödet?“

„Ta du.“

„För hur mycket?“

„Så mycket, som du betalar.“

Jag drog fram en tjugorubels *kerenka*² ur fickan på mina arbetsbyxor.

„Det räcker till två bröd.“

„Och mjölken?“

„Drick du.“

Jag började girigt dricka av den färska mjölken. Den var så god, så fet och härlig, alldeles som i barndomen. Sedan tog jag de runda bröden under armen, sade till tågklarararen, att han skulle göra i ordning kol och vara beredd med sin spade, och att vi snart skulle komma förbi, och så sprang jag iväg till lokomotivet.

„Ni kom ju utan signal med någon spade, då kan ni också åka vidare utan spade!“ ropade han, när han stängde dörren efter mig.

Vårt lokomotiv körde baklänges på återvägen och skar igenom ett nät av ett allt tätare snöfall. Utan växelkarl på stationen hade det varit svårt att vända loket.

²*Kerenka*: sedel från A.F. Kerenskij's regeringstid 1917. Ö.a.

Farväl, mina herrar vargar!

Jag glufsade bägge kinderna fulla med det färska, doftande brödet.

Så synd, att du inte var hos mig, Tyyne, och vännen Linola. Då skulle vi ha ordnat en festmåltid!

Så gott, brödet var! Så gott att kunna få sitt lystmäte och äta så mycket, man vill!

Airola åt också litet.

Då och då öppnade han ventilerna och ångvisslan avgav sitt öronbedövande tjut. Inte köra över någon! Inte krocka med mötande!

„Vi lokförare“, sade han, „lever alltid sjutti meter framför vårt lok. Om där ligger en människa, eller rälsen inte är på plats, eller där kommer mötande längre bort än sjutti meter, då hänger det på oss, om där ska hända en olycka eller om vi ska lyckas bromsa och stanna. Om det är närmare än sjutti meter — räkna då med, att den människan inte finns mer. Olyckan är viss... Vi lokförare lever sjutti meter framför vårt lok!“ upprepade han självsäkert.

Denna gång inträffade inga tillbud, och vi flög fram till stationen med stil.

Omkring den hade man tänt bål, och hela stationen liknade något sagofälttågs vinterbivack.

Vid det mötande lokomotivet var det larm och uppståndelse som tidigare. Soldaterna smälte snö och hällde vatten ur spannar ner i tenderens behållare. Där behövdes ännu flera timmars arbete för att på detta vis skaffa fram den oundgängliga vattenmängden.

Vårt lokomotiv förde åter ut vagnsättet på banan mot sitt fjärran mål.

Brödet fanns redan inte mer. Vanja och en rödgardist hade hjälpt mig att förinta det.

Vanja bröt till och med av en skalk och gömde i fickan.

„Till Hanna“, förklarade han lugnt för mig.

Nu har brödet lagt sig i magen med hela sin tyngd och fått en att dagdrömma om sömn.

Jag kanske skulle ha övertalat Tuomio att komma tidigare på arbetet, än det var överenskommet, för att hjälpa mig, om det inte hade varit för en viss omständighet.

När vi förberedde oss för avgång och höll på med att få opp ångan, kom en ung flicka fram till lokomotivet.

„Kamrater lokförare!“ sade hon.

Fyrboxens flammor återkastades ur hennes ögon; hela hon påminde på något ogripbart sätt om dig, Tyyne! Så lång tid, vi har varit åtskilda ifrån varandra, och vi har inte ens kommit till Rysslands mitt än!

„Kära kamrater lokförare, jag måste, kosta vad det kosta vill, komma till Jekaterinburg snarast, till min sjuke fästeman. Det går inte att komma med något tåg. Ta mig åtminstone med några stationer.“

„Airola“, sade jag till lokföraren, „flickan ber om att få åka med oss.“

„Låt henne sitta här i ljuset!“ befallde Airola. „Här är det varmare för henne, och så syns hon.“

Han var både rörande och dum.

Skulle jag behöva ha någon i ljuset, när du, kära Tyyne, väntar på mig i *Suomi*!

De vite är sannolikt redan krossade och du är på väg hem till *Helsinki*.

När jag öppnar plånboken, faller ditt porträtt strax i ögonen på mig.

Den obekanta fick strax knäppa upp ytterkläderna, veckla upp och ta av sig de varma schalarna. Jag vågar försäkra dig, att det var en märklig ung flicka; och jag måtte väl förstå mig på flickor, om jag har umgåtts med dig!

Men jag måste, fan ta mig, vända mig om raskare, skyffla in kolen utspridda i ett jämnt skikt, så att elden blir jämn och inte sned, som när kolen lägger sig i högar vid sidorna, men skiktet är för tunt i mitten.

Den okända samtalar mycket artigt och för allt mer över samtalet på politik. Till min glädje känner jag i hennes ord igen våra ord, vår revolution — den bolsjevikiska.

Det återstår för mig bara att instämma; dessutom blir skyffeln och kolen fram emot skiftets slut mycket tunga.

Airola kan inte tvista.

För det första, efter den gången, när han drog fram sin browning, har han haft mindre lust på dispyter; för det andra därför, att han nästan ingenting har förstått av det, som den obekanta har sagt. Det är han tydligen också arg för.

Det finns olika kvinnor här i världen, och denna, som vi har tagit med oss på lokomotivet, skulle du sannolikt tycka lika mycket om, som jag.

När hon av mig hade fått närmare reda på, hur det förhöll sig med vårt tåg, suckade hon glatt:

„Så gott det är, att där har utbrutit revolution i Finland också!“

„Å, den skulle ha brutit ut redan i november, om det inte hade varit för såna!“ sade jag och pekade på Airola med skyffeln.

„Vad är det nu, du spottar ur dig?“ förargade han sig och kastade en blick ut igenom gluggen.

Vi flög fram igenom vinternattens mörker. Fuktiga snöflingor flög emot oss. När de hamnade på fyrboxens väggar, fräste de till likt smör på ett stekjärn.

„Snart blir det revolution även i Tyskland, i Frankrike och i hela världen!“ sade flickan övertygat.

Jag var överens med henne. Hon öppnade sig och blev uppriktig.

Nu var den sjuke fästemannen glömd.

Hon var studentska vid Perms universitet, agiterade för partiets guvernementskommitté och nu var hon på återresa efter att ha fullbordat en omfattande rundresa i guvernementet.

„Vi har redan gjort alla fabriker folkägda i vårt guvernement!“ sade hon och glädde sig. „Skada blott, att Röda gardets förband är mycket illa beväpnade. På en fabrik tre verst ifrån nästa station får ett gevär räcka till fyra rödarmister.“

„Kamrat Maria. . .“ sade jag till henne. Jag skall hela livet minnas hennes ansikte och förnamn, men där hade jag glömt efternamnet redan vid första semaforen. Ryska släktnamn är svåra att komma ihåg. „Kamrat Maria, vi fraktar nästan två vagnar fulla med beslagtagna vapen. Vi har tagit dem ifrån några anarkister, vi har ingen användning för dem alls, så vi skänker dem med nöje till rödarmisterna på fabriken.“

Det kan inte beskrivas, hur glad hon blev, när hon hörde dessa ord, det skulle du behöva se.

Jag förklarade för Airola, vad saken gällde. Han var överens med mig; det var ingen nytta med, att vi fraktade vapnen längre. Så det beslöt vi.

Ännu en blind semafor utan lyktor, men nu har vi ännu vatten, därför är det inte lönt att sänka farten, och vi har ju redan kört här, så att Airola kommer ihåg banans profil.

Vi körde åter fram till vattenröret.

Jag sträckte mig efter slangen.

Maria klättrade ner för stegen och blev strax vit av snö, som klibbade fast vid henne. Det blev nödvändigt att anstränga blicken, för att

inte förlora henne ur syne, mens hon snabbt gick över spåren till stationsbyggnaden.

Plötsligt ljöd ett skott. Det var tydligen hon, som sköt.

Tuomio kom redan gående fram till lokomotivet.

Jag rusade emot honom och fortsatte springande mot stationshuset.

„Tuomio, efter mig!“ ropade jag till honom. „Vår resenär är i fara!“

„Vad, har du tagit upp en resenär?“ förundrade sig kompisen.

„Förklaringar senare!“

„Varför sköt ni, Maria?“ frågade jag flämtande, när jag hade jagat ifatt henne.

„Jag har dödat en varg.“ svarade hon.

Tågklareren sov igen.

Vi väckte honom.

In i rummet kom kommissarien och började metodiskt borsta snön av kläderna.

Jag föreställde honom och Maria för varandra. De kom snabbt överens.

„Vi måste lasta av vapnen“, sade han. „Ett uppehåll på en timme eller halvannan, sedan vidare... Ge mig spaden.“

Men tågklareren kunde inte ge honom spaden, ty han förfogade inte över någon.

Maria började förfråga sig om, huruvida man inte kunde få tag i någon häst till fabriken. Men några hästar stod inte att uppdriva på stationen.

„Då går jag på mina egna ben“, avgjorde hon. Hon tog upp en smörgås ur handväskan. „Jag skall bara stärka mig litet, så går jag.“

„Hör på ett tag, Maria“, sade jag, „där är snöstorm nu, det är mörkt, där är vargar!“

„Mot vargar har jag ett medel.“ Leende visade hon fram revolvern. „Skjuta kan jag — det har ni själva blivit övertygade om; det är raka vägen dit — en blind kan ta sig fram.“

„Vänta tills i morgon bitti.“

„Arbetarna måste beväpnas omedelbart. Kontrarevolutionärerna kan uppträda vilken minut som helst. Och säg mig ni, förresten: varför väntar inte ni, varför dröjer inte ni med att skaffa bröd till Finland? Det är ju natt, det är kallt, där är vargar...“ fortsatte hon skrattande.

Maria lämnade stationsbyggnaden och smällde igen dörren till farväl.

Jag hörde, hur dörrarna till de vagnar, där de konfiskerade vapnen var oppstaplade, öppnades med gnissel och slamrande.

Vårt folk beredde sig på att lasta ur.

Jag lämnade lokalerna.

Vinden slungade strax fjunig, våt snö i ögonen på mig. Men till och med i denna vind kunde man höra telegrafledningarnas klagosång.

Jag föreställde mig, hur Maria skulle fotvandrade alldeles ensam till fabriken i sådant väder; hjärtat snörptes ihop för mig, och jag sprang hän till lokomotivet.

En sådan märklig flicka! Så hon gladde sig över vårt beslut, log, frågade ut oss i detalj om antalet gevär, om patronerna. Då glänste hennes blåa, djupa ögon.

Där reste sig nu även Ryssland inför oss, som denna underbara flicka, hungrig, med skinande ögon, hänförd över det, som hon redan hade gjort men ännu mer över det, som förestod henne att fullgöra.

Airola talade högt om någonting med Tuomio och skiftets lokförare på tendern.

Skiftlokföraren talade om, att han var rädd för att köra tåget igenom okända trakter i sådant väder. Att där säkert var snödrivor på banan.

„Du måste köra!“ envisades Tuomio.

Då kastade jag en blick på fyrboxen och stelnade till.

En sådan skam! Jag hade lämnat fyrboxluckan öppen!

Mens jag hade samtalat om vapnen med Maria och Airola, hade jag glömt instruktionen om att fördela kolen jämnt och slängt in kol i fyrhålet hur som helst utan att fördela dem jämnt. Sådant inkastande täpper till bränsleskiktet, gör det tätare, stryker luftkanalerna och spärrar lufttillförseln såväl till kolskiktet som till hela förbränningsrummet — och detta blev resultatet: min fyrbox hade slocknat.

Där står jag som ett träbeläte med skyffel i händerna framför fyrboxen.

Nej, Tuomios föreläsningar om bakande, bituminösa kol, om långflammiga kol, om magra kol och feta kol, om slag och om antracit skulle jag inte behöva i framtiden.

Nu måste vi rengöra fyrboxen och elda opp den på nytt för att få opp ångan. Min försumlighet skall uppehålla tåget minst sex timmar, kanske ännu mer. Genom mitt brott utplånar jag frukten av smedernas och Vanjas hjältemodiga arbete.

Vid sidan om mig står redan Tuomio, skiftlokföraren och Airola. De tittar in i den slocknade fyrboxen och på mig.

De förstår strax, vad det är fråga om. Det är uppenbarligen den förtvivlan, vilken står skriven i mitt ansikte, som avhåller dem ifrån svärande.

Men detta tigande är mig svårare att uthärda än de allra mest kränkande skällsord.

Airola tänker säkert på, att detta är alltsammans till följd av Maria och att det är lättare att diskutera politik än att arbeta som lokeldare.

Lokföraren, som tydligen vill lugna och trösta, klappar mig på axeln.

„Oroa dig inte, grabben, oroa dig inte.“

Så tungt det känns med hans overseende!

„Oroa dig inte, jag har också tänkt, att det var dags för oss att avslagga fyrboxen.“

„Kamrater, om en halvtimme har vi lastat ur allt, och så kan vi avgå“, sticker kommissarien in sitt med snö bepudrade huvud till oss.

„Vi avgår inte“, säger Airola sakta. „Vi måste grundligt rengöra fyrboxen.“

„Nå, då ska jag inte lasta ut vapnen i snön än“, säger kommissarien och försvinner i mörkret.

„Bara fortare, mannar!“ når det fram till oss igenom snöyran.

Man väcker det nya skiftet. Mig och Airola låter man gå och lägga sig. Vi har ändå arbetat över tiden.

Men jag kan inte somna på länge. Samvetet plågar mig. Jag skäms mycket såväl inför kamraterna som inför de hungrande *helsinkibarnen* och inför dig.

Kapitel 7

Sjunde kapitlet.

Jag håller på att vakna. Solen skiner in igenom den genomfrusna rutan. Jag har två filter över mig och överrocken men fryser ändå mycket.

Där är tomt i köket. Någon springer igenom gången, jag hör snabba steg, ett smällande i dörren och en röst:

„Pälsa på dig bättre! . . .“

Det är Hanna, som ropar åt sin Malmi.

„Skyfflarna räcker inte, vi måste använda nåt annat.“

Andhämtningen har fjättrats av kölden.

Jag ser kommissarien, hans ansikte är omsvept med en ylleschal.

Den klara solen skiner på varenda snöflinga så, att det gör ont i ögonen. Så mycket snö, där har lagt sig under natten!

Nästan hela vårt tågsätt stod i den skärning, som banans byggarer har gjort igenom klippan. Endast de främsta vagnarna, sovvagnen och resgodsvagnarna, hade kommit fram. Därför var det bara de, som syntes, varemot de övriga var så översnöade, att varken hjul eller tak syntes.

Hela skärningen var nästan ända opp, omkring fyra meter, fylld med ny snö, som hade fallit under natten. Någonstans ifrån skärningen hördes röster.

Det var rödgardisterna som ropade från sista vagnen.

„Din dumma gås!“ förklarar Vanja (»dum gås« är här mycket mer kränkande än »dumhuvud«). „Det är inte till följd av snön. De sista vagnarna står ju inte i skärningen, de är inte snötäckta. Det är ett tjugotal vagnar, som har blivit översnöade...“

Jag känner själv det kluvna i min belägenhet; såsom chef för skyddsstyrkan borde jag egentligen befinna mig i sista vagnen, såsom lokeldare borde jag vila i sovvagnen.

Vårt lokomotiv försöker förgäves dra tåget ur fläcken. En ynkligt liten, knappt märklig stöt. Det är allt, som all dess kraftansträngning för med sig.

Det flämtar, väser, släpper ut ånga.

„Nu är där antagligen lika mycket snö i varenda skärning“, säger Tuomio melankoliskt. „Det blir mödosamt att ta sig fram!“

Kommissarien ger en anvisning om, att alla skall ta spadar och skyfflar och ta itu med arbetet.

Någon annan utväg är där förstås inte. Men redan vid arbetets början är det för alla klart, att där skall gå åt en massa tid till utgrävandet, desto värre — att spadarna och skyfflarna inte räcker till.

Vi får opp hela brigaden på benen.

Det vore intressant att veta, vad skyddsstyrkan håller på med?

Hjälper de oss eller svär de bara?

En av konduktörerna anstränger sig av alla krafter med en enkel bräda som verktyg.

Ett stort, runt stekjärn med långt handtag tjänar Hanna till spade.

Vi arbetar. Men till och med efter en halv timmes ihärdigt arbete kan man knappt se dess resultat.

„Det är inte lönt, det är som att ösa ur en sjö med dricksglas“, säger Malmi, när han hämtar andan.

Vårt lokomotiv, som har fått opp ångan, tar sats och kör fram emot tåget. På nytt blir det endast till en ynka liten stöt, så att inte ens några snöflingor faller av.

Lokomotivet gör förtvivlade ansträngningar att flytta vagnsättet från stället.

Vi har alla lagt arbetet åt sidan och ser på med förstelnade hjärtan: skall det dra loss eller inte dra loss? Det drar loss!... Det sitter inte fast!

Plötsligt har det slitit loss, dragit ut, lyckats komma iväg!

„Hurra! Hurra!“

Tåget går, som det skall. Men vår glädje förbyts snabbt i missräkning.

Ja, tåget går — rälsen fram; men detta tåg består endast av lokomotivet, tendern, förrådsvagnen, köksvagnen, sovvagnen och en gods-

vagn. Återstoden är som förut begravnen under snön och vilar på rälsen utan minsta tecken till rörelse.

„Haveri. . . mumlar Karvonen mörkt för sig själv i mustascherna. „Ett haveri! En krok har blivit avsliten! Nå, till arbetet!“ kommenderar oss kommissarien.

Ursinnigt tar vi alla itu med att skotta fram vagnarna ur snön.

Med möda öppnande dörren, som på utsidan är täckt med en tätt packad snödriva, kommer gårdagens tjänstgörande tågklarare ut ur stationsbyggnaden.

Han kisar emot det klara ljuset, sätter handen till mössans skärm och beundrar oss under några sekunder. Sedan går han hän någonstans.

Hur har det gått för Maria? Måne hon har kommit fram?

Tågklararen skaffade ur stationshuset fram tre stora tröplogar för snöröjning.

Vi tackade honom och med fördubblat raseri grep vi oss arbetet an.

Han för sin del står bara där likt en stenstod och tittar på oss, sedan gnuggar han öronen med snö och svarar artigt:

„Ingen orsak!“ När han har stått där någon minut, går han tillbaka till sitt i stationshuset. Mens han stänger dörren, ropar han till oss: „En snöröjningsmaskin med en öppen godsvagn har avgått ifrån fabriken för att komma er till hjälp!“

Det låter, som om han driver med oss.

Vi fortsätter arbeta under tigande. Efter en timmes sådant arbete är det nödvändigt att dricka åtminstone ett glas vatten eller kaffe och äta litet.

Hanna, som hade gjort underverk med sitt stekjärn, hade utan att tänka sig för grävt djupt och försökt skotta undan alltför mycket snö. Stekjärnets handtag hade gått av. Hanna var mycket bedrövad.

„Översätt, Eino, mina ord för henne“, sade Vanja. „Hanna, var inte ledsen. Jag skall löda ihop det igen så, som det ska vara. Det är bäst, om du går och lagar frukost nu.“

Hanna begav sig till köket.

Men idag har vi beslutat turas om att äta morgonmålet, för att arbetet inte skall avbrytas en enda sekund.

Vaktmanskapets rop slutade nå fram till oss. Våra rödgardister hade säkert tagit itu med arbetet. Mannarna började komma tillbaka ifrån köket.

Alla såg de molokna ut. Några till och med spottade.

Vanja skällde som vanligt allt vad han orkade:

„Nej, du förstår, på denna smutsiga station är där inget rent, gott vatten! En brunn är här, men den är också tillfrusen, och vattnet ur slangen är salt och bittert som kurvatten. . . Hanna vinkade åt mig — drick inte, menade hon. Och jag som tänkte, att hon skämtade, och tömde glaset i ett drag. Nej, tack ska du ha!“

Airola talade också om, att man inte kunde dricka vattnet här.

Fan också! Ifall fyrboxen inte hade slocknat på grund av mig, så skulle vårt tåg ha varit långt ifrån denna gudsförgätta, insnöade station, där det inte ens finns tjänligt dricksvatten.

Vi arbetar som djävulen vet vem — och plötsligt hör vi visslingar och då och ser: till höger rycker en snöstorm fram emot stationen. En fors av snö, ett vattenfall av snö.

Vad skulle detta betyda?

Tågklareren kommer åter ut på plattformen.

Nej, han har inte ljugit. Verkligen, på ett anslutningsspår kommer en rytande och bullrande snöröjningsmaskin emot oss, röjer spåret, slungar snödrivorna åt sidorna och drar även efter sig en öppen godsvagn, och på flaket ser man några svarta människogestalter.

Hur kunde vi dittills ha undgått att lägga märke till detta anslutningsspår?

„Var leder denna gren hän?“ frågar kommissarien tågklareren.

„Till fabriken“, svarar den vakthavande och går åter in till sitt.

Snön bubblade och sjöd under snöplogens borstar, likt vattenfallet i Imatra. Till sist kom den nästan ända fram till vårt lokomotiv och stannade. Av ifrån den öppna godsvagn, som var kopplad till snöplogen, hoppade mer än tjugo man. De var lämpligt klädda och av mycket olika ålder — både skäggiga, vars ansikten var rynkiga som sköldpaddshud, och helt skägglösa, rosenkindade ynglingar. Två av dem var beväpnade. När de hade hoppat ner ifrån flaket, började de strax springa på stället, klappande i händerna, gnidande ansiktena med snö och boxande mot varandra.

På flaket stod där några stora mjölkakannor, och där låg några spadar och skyfflar i en hög.

Anföraren kom fram till vår kommissarie:

„Är detta det finska revolutionära tåget?“

„Ja.“

„Jag är gjutare, biträde till chefen för Röda gardet vid härvarande fabrik. Kamrat Maria — och han nämnde det efternamn, som jag har glömt — har skickat oss till er efter vapen.“

„Ja, vi har vapen till er“, svarade kommissarien. „Det är bara det, att de ligger under snön, så där får ni hämta dem.“ Han pekade på de översnöade vagnarna.

„Det visste vi ju, så vi ska gräva opp dem!“ sade han muntert. „Vi har tagit med oss spadar och skyfflar.“

De grep sig strax arbetet an utan att spilla tid på överflödiga samtal.

„Kom igen, vi skottar i kapp: ert folk gräver ifrån ena sidan, så gräver vi ifrån den andra. Så får vi se, vem som kommer först!“

„Kör till“, sade kommissarien.

Vi lade på ett kol och satte en smula mer kraft i arbetet.

Efter en halvtimme syntes det, hur de ryska rödgardisterna lätt överträffade oss.

„Efter gjuteriet eller valsverket är detta rena avkopplingen i friska luften för oss“, skojade gjutaren.

„Ni har säkert stärkt er med en ordentlig frukost“, sade Vanja utmanande, „men vi har inte fått så mycket som dagdroppen på en vallmo i munnen i dag! Ert vatten skulle kunna dräpa en ox.“

„Beklaga dig inte, Vanja“, sade jag till honom.

Tuomio hämtade den tunga reservskyffeln ifrån lokomotivet.

Han slungade snö åt sidan med en sådan uppsyn, som stode han vid fyrboxen och trälade. Konduktörerna arbetade av alla krafter.

När han hade hört Vanjas klagan, slog sig gjutaren med handen för pannan.

„Det var mig en ihålig skalle! Vi visste, att vattnet på stationen inte är tjänligt. Enkom för er, kamrater, har vi tagit med tre kannor mjölk och en säck bröd. Maria befallde det.“

Han skickade folk att släpa ner den dyrbara lasten ifrån flaket.

„Var ska ni ha det?“

Kommissarien förfogade, att man skulle bära det till köket.

„Låt Hanna värma oss litet mjölk.“

Mens rödgardisterna asade på mjölkakannorna, skottade vi på.

„Hej, hå, hugg i!“ ropade gjutaren till sitt folk.

Det var helt enkelt märkvärdigt att se, hur snabbt arbetet gick. Det gick liksom lättare att arbeta, och det var inte så kallt.

Visst, vid middagstid började man se slutet på arbetet. Vid tvåtiden hade vi grävt fram vårt tåg ur snön så pass, att lokomotivet kunde dra vagnsättet utan att slita av vagnarnas kopplingar. Så snart vagnsättet hade börjat sätta sig i rörelse och tåget kom iväg, kunde vi inte hålla oss utan alla på en gång — både de ryska rödgardisterna och vår brigad — ropade med en mun:

„Hurra!“

Vi körde ända fram till perrongen de två vagnarna med brutna plomberingar och de vapen, som vi hade frångit anarkisterna.

„Dem har vi tagit ifrån anarkisterna, nu överlämnar vi dem till bolsjevikerna!“ sade kommissarien stolt.

Tillsammans med gjutarna gick de in på expeditionen för att uppätta en handling om överlämnandet av vapnen, mens rödgardisterna tog itu med att lasta av gevär, revolverar, patroner och granater ur våra vagnar. Jag för min del sprang hän till sista vagnen, till mina rödgardister, som nu hade varit instängda i vagnen och inte givit något som helst livstecken ifrån sig. Jag bankade på dörren.

Det var Virta, som öppnade dörren. Fem man var helt uppslukade av att göra vapenvård på sina gevär. Deras fingrar glänste av vapenfett. Läskstängerna och torklapparna låg på en bänk.

Med särskild iver rengjorde den långe Leino sin gevärspipa med läskstängen.

Fyra man satt med benen oppdragna och spelade kort.

„Så du säger, att du har trumf i äss?“ frågade en av spelarna en annan.

„Ja, det säger jag.“

„Sluka då detta! . . .“

„Kamrater! Vad har ni hållit på med hela dagen?“

„Hur så?“ förundrar de sig.

„Skulle vi ha gjort någonting?“

„Vi ropade ett tag, men fick inga anvisningar, så vi satte oss och spelade kort — för att tiden skulle gå fortare. Desto mer som vi fann frivilliga till att rengöra våra gevär.“

„Detta är en revolutionär rödgardist ovärdigt!“ sade jag så bestämt som möjligt, tog kortleken och rev isönder den i små mussinusser.

Jag, jag ser, att jag inte borde ha tillbragt dessa nätter i sovvagnen.

Om sanningen skall fram, så är alla pojkarna utmärkta, alla är frivilliga och alla vill slåss emot fienderna. Jag är själv skuld till, att jag inte har ägnat mig åt dem såsom jag borde.

Man kopplar på oss vagnen med en söndersliten dragkrok, så att vår vagn från denna station slutar vara den sista. Lokomotivet ger redan signal.

Jag hoppar för sista gången ut på perrongen.

Tågklararen har hittat spaden någonstans och håller opp den emot vår lokförare. Växeln är omlagd som den skall.

„Snöplogen går före oss“, säger kommissarien. „Tack för hjälpen, kamrater!“

„Ingenting att tacka för!“ säger gjutaren undvikande. „Jag vet ju inte ens, hur ni ska komma vidare: bron över älven är ju sprängd.“

„Vi ska ta oss över!“ säger kommissarien övertygat.

„Vi ska ta oss över“, upprepar jag efter honom, men modet sjunker. Vårt tåg börjar röra på sig.

„Kamrater, kamrater!“ ropar jag från fotsteget till gjutaren. „Varför kom inte Maria själv med er till stationen?“

„Maria har förfrusit fötterna; hon ligger på fabriken sjukstuga!“ ropar han till mig och vinkar farväl.

Farväl, station, farväl, Maria! Farväl för alltid!

Framför oss kör snöplogen.

Mitt brott har kanske inte medfört olycka.

I fall vi inte hade blivit uppehållna på stationen, så hade vi inte haft någon snöplog. Den går framför oss, likt ett vattenfall.

Utan den skulle vi ha kunnat drunkna i snö på första versten.

Mannarna har proppat magarna fulla till bristningsgränsen med vitt bröd.

Nu ligger de och ler saligt.

Kapitel 8

Åttonde kapitlet.

Så många verdstolpar vi lämnade bakom oss! Tvåusen. En natt körde vi förbi en stolpe med en skylt, på vars ena sida där stod skrivet »Europa« och på den andra »Asien«. Mina mannar sköt en salva i luften vid detta tillfälle.

Ural! Banan slingrar sig över dess utlöpare likt en snok.

Vi vrider oss, vrider oss på detta spår i en två-tre timmar för att sedan få se, att vi inte har kommit någonstans utan bara har stigit högre upp — och djupt där nere ser anhalterna ut såsom obetydliga tändsticksaskar, vilka vi för så länge sedan, tycks det, har lämnat bakom oss.

På bergens sidor står oändliga furuskogar. När vårt tåg stannar på anhalterna, omringar där oss strax en sådan tystnad liksom i sagan om Törnrosa.

„Han är en praktkarl, denne Rahja!“ gläder sig Airola. „Mycket fina profiler, han har ritat upp. På sina ställen är de inte riktigt precisa, så jag rättar dem för tåg, som kommer efter oss. Men all aktning åt honom!“

På en anhalt visar Hanna glatt upp stekjärnet, som Vanja har lagat så väl, så att det till och med har blivit bättre än tidigare, bättre än ett nytt.

Tuomio meddelar mig i hemlighet, att han redan har lärt sig hela morsealfabetet. . . Hur har tiden räckt till, så att han har kunnat göra det? Rentav märkvärdigt.

I vår *teplusjka*¹ roar den långe och allra magraste av mina rödgardister — Leino — alla med sina berättelser.

Idag, när jag slet under mitt skift på lokomotivet, frös gruset i grusramen och ströddes inte längre ut på rälsen. Skenorna är hala, vårt tåg är mycket långt, vagnarna går tomma, så att rälsgreppet är obetydligt: man kan bestämt inte klara sig utan grusspridare — hjulen kommer att slira på rälsen, och så liksom på trots gör grusspridaren varken till eller ifrån. Det är, så man kan gråta. Lokomotivet arbetar med full belastning, men farten är lägre än en sköldpaddas.

„Ä, här kan vi ju inte frysa fast, vi måste leva tills vi får uppleva den mekaniska bränslematningen“, sade Tuomio, tog en stor skyffel samt en spann ur förrådsvagnen och hoppade av tåget.

Han sprang längs sidan pulsande fram igenom snön, hann snart ifatt lokomotivet och kom långt i förväg.

Det är så passagerare, när de måste passera många slussar, springer om sin ångbåt och inväntar den vid en fjärde eller femte sluss. På samma sätt sprang Tuomio ifatt tåget.

Vi tittade alla på och väntade på att få se, vad han skulle göra.

Han tog snö ifrån marken med sin skyffel; sedan började han luckra opp gruset i banvallen, smula sönder de sålunda erhållna, frusna grusklumparna och ösa opp gruset i sin spann. När han hade fyllt den till brädden, väntade han, tills lokomotivet hade dragit fram hela det långa tågsättet till det ställe, där han stod, och så gav han konduktören spannen, men själv tog han en annan, som han hade till reds i förväg. Han befallde konduktören att sätta sig på kofångaren, vilken sitter längst fram på lokomotivet, och strö ut gruset för hand.

Tillsammans med Tuomio är där nu redan tre man, som jagar ifatt lokomotivet; skrattande och kivandes gräver de opp grus under snön.

Nu sitter där redan två man på kofångargallret, liksom i bogen på en ångbåt, och strör ut grus på rälsen, under hjulen.

Tåget går säkrare fram på rälsen. Vårt lokomotiv ökar farten.

För dem, som samlar opp grus, blir det nödvändigt att inte längre gå med långsamma steg framåt utan springa, som kortdistanssprintrar. Men de är glada för denna förströelse och, när man ser på dem, ser de roade ut allihop.

¹*Teplusjka*: uppvärmingsbar godsfincka — försedd med kamin m.m. för trupptransporter. Ö.a.

Främst — likt härolder i sagor av Topelius — springer grushämtarna. Alldeles intill lyktorna sitter konduktörerna och strör för hand ut grus på spåret.

På så vis drar sig vårt tåg fram igenom Uralbergen. Du kan inte föreställa dig hela det storslagna i denna tavla!

Vid mörkrets inbrott beslutar kommissarien att dela opp vårt tåg i två delar och på så vis köra det tills utlöparna på Uralbergen tar slut. Först går lokomotivet fram till en station och lämnar där de första tjugo vagnarna. Sedan går det tillbaka och hämtar de övriga tjugo vagnarna till stationen.

Så beslöt kommissarien, och för oss — skyddsstyrkan — återstod ingenting annat än att gå till vår vagn och lägga oss att sova tills vi blev larmade. . . Jag berättade för mina grabbar innan jag somnade, hur vi skulle förhålla oss till de ryska socialdemokraterna, vad det var för skillnad mellan bolsjeviker och mensjeviker och varför, bolsjevikerna strax hade erkänt *Suomis* oavhängighet.

Natten förflöt utan några alarm eller störningar.

På morgonen var det min tur att stå vid fyrboxen.

Som resultat av denna resa skall jag bli en hyfsad lokeldare. Nu är det lättare för mig att arbeta än under mina första skift; och nästa gång skall jag kunna fullgöra även andra av eldarens plikter.

Så utseendet på den värld, som omger oss, har ändrat sig under natten! Några berg ser man nu ingenstans. Vårt tåg går för ångpannans och cylindrarnas fulla kraft över en vidsträckt slätt. Längs hela synranden står dunkla skogar och solen skiner. Så storslagen och vidsträckt världen är!

„Skoja inte, Eino“, sade Airola helt allvarligt till mig, „kommissarien räddade verkligen livet på oss i natt.“

Förbi oss flög snötäckta fält och skogar.

Gjutaren hade haft rätt. Bron över den breda älven var sprängd.

På mellersta brobågens plats pekade en del krökta balkar oppåt emot himmelen, andra lutade sig trött ner emot isen.

Bropelarna av sten stod tillsammans med de vanliga stöttorna orörliga på sina platser. Men deras ståndaktighet var nu till ingen nytta. Mellersta brobågen saknades.

Vi skruvade på oss, ty ingen av oss kunde komma på, hur vi skulle få tåget över på andra sidan.

Vårt tåg hade blivit stående intill en banvaktsstuga. Banvakten, som hade blivit kvar för att vakta bron, kom fram till lokomotivet och sade otydligt:

„Ni har tur, som kom i dag. . . hade ni kommit för tre dagar sedan, så hade ni fått stå likadant.“

„Vad talar han om?“ frågade Airola.

Jag kunde själv inte begripa, vad gamlingen var så nöjd med, men jag översatte hans ord för Airola.

Airola började titta efter, vad som pågick på denna sidan älven, på isen och på motsatta stranden.

„Idag har redan tredje tågsättet kört över på isen“, förkunnade gubben stolt, mens han strök sitt glesa, gråa skägg. „De är duktiga, de där järnvägssappörerna! De kan inte bara spränga, de förstår sig på att bygga också.“

Liksom svarande på hans ord stötte Airola mig uppmuntrat i sidan, så att jag spillde ut kolen ur skyffeln.

„Titta, titta, Eino, de har lagt ut räls på isen. De har dragit fram banan på isen, de brinnande djävlar!“

„I fall ni skulle behöva köra samma väg tillbaka, så titta inte utan skynda er, för nu är det kallt. Det är det inte bortom bergen och Arin — där börjar islossningen. . . I Ryssland forsar vattnet i Rodion, och här i Arin — börjar islossningen.“

Rahja hade inte sagt oss något om den sprängda bron. Alltså hade han lyckats ta sig över, mens den ännu var hel.

Tågets hela befolkning strömmade ut ur vagnarna.

Kommissarien, Airola, Tuomio och jag, som hade överlämnat skyffeln till min skiftavlösare, begav oss för att titta på den märkvärdiga bana, som var utlagd på älvens is.

Tuomio satte sig på huk och började uppmärksamt granska rälsen.

Undertill låg skenor: på skenorna, hårt fastskruvade, låg kreosotimpregnerade sliprar; ovanpå sliprarna hade man som vanligt lagt den vanliga rälsen.

Kunde verkligen ett tåg köra över isen? Det föreföll mig, som om denna is nätt och jämnt kunde bära tyngden av själva banan.

„Nu hänger allt på lokomotivets vikt och isens styrka“, svarade Airola förståndigt.

„Det har jag aldrig hört talas om, såna banor. Jag tror, de inte har funnits nånstans!“

Men kommissarien sade emot mig:

„Eino, du har en benägenhet för överdrifter. Jag för min del känner till två exempel på sånt. Ibland lägger man vid sträng vinter en bana från bangården i Archangelsk in till staden över Norra Dvinas is; och under rysk-japanska kriget lade man ett spår över Bajkalsjön för att inte behöva köra runt omkring den längs stränderna.“

Han teg en stund och log sedan:

“Visst, till sist gick lokomotivet igenom isen. Det var ett lokomotiv, som inte var mycket att ha — jag hade sett det för många år sedan. Då gick det redan på förortsbanorna.“

Här avbröts kommissariens tal av rop och skjutande i luften. Ifrån andra stranden kom beväpnade människor springande emot oss. De sköt i luften och gjorde tecken till oss, att vi skulle gå bort ifrån rälsen.

Vi uppfyllde deras begäran — och då lugnade de sig tydligen.

Detta var inte ryska soldater, fastän jag ibland kunde uppfatta en avlägsen släktskap med ryskan i deras tal.

Detta var heller inte letter eller tyskar, och inte österrikare, fastän de var klädda i österrikiska soldatuniformer.

Ja, till skillnad ifrån oss och de ryska rödgardisterna, var de präktigt klädda.

Dessa soldater vaktade den nya banan över isen, som de själv hade lagt ut.

Bygget hade blivit färdigt, sade brovakten, under natten.

Nej, de hade ingenting emot, att vårt tåg gick på deras spår. De krävde bara iakttagande av deras regler.

Hurdana dessa regler var, kunde vi inte begripa, förrän deras furir kom. Han talade inte bättre ryska än vår kommissarie, och ifall kommissarien ersatte de ryska ord, han saknade, med svenska ord, så gjorde furiren motsvarande och blandade in tyska ord i sitt tal.

Men det lyckades dem i alla fall rätt snart att komma överens, fastän kommissarien till en början bestämt motsatte sig enskilda punkter i överenskommelsen; den utländske furiren var emellertid omedgörlig.

Han var tvungen att personligen övertyga sig om, att vi inte fraktade några som helst vapen.

Vi var tvungna att bryta alla plomberingarna på dörrbommarna. Han kastade själv en blick in i varenda vagn. Denna granskning var till full belåtenhet.

Våra vagnar var, som du vet, alldeles tomma.

Nu skulle vi få gå till Omsk utan plomberingar, och för min vaktstyrka ökades arbetet på — se efter, så att där inte samlades fripassagerare i vagnarna.

Hans andra villkor var — men det var rent tekniskt och inte politiskt — att vårt lokomotiv inte skulle dra mer än fem vagnar åt gången över den räls, som var utlagd på isen.

„Om det skall vara med last, så får det bara bli två.“ Furiren höjde menande handen. Den var överdragen med en vit glacéläderhandske, alldeles som på en polis.

„Måste inte ert lokomotiv alls vänta här för överfärjning?“ förhörde sig brovakten. „Det väger inte mycket!“

„Tig, tig“, hyschade Vanja åt honom.

„Vad är detta för folk?“

„Renhårigt folk, som man kan komma överens med. Tjeckoslovaker. Om än de inte är för de röde, så verkar där ända vara en del gott folk ibland dem.“

Det var faktiskt tjeckoslovakiska enheter, som bestod av krigsfångar. De drog vid den tiden — enligt överenskommelse med Sovnarkom² — österut.

Vårt lokomotiv gick långsamt ner emot älven med de fem första vagnarna.

Sappörerna³ var verkligen duktiga. De hade så skickligt täckt över och packat snön, så att nerfarten ifrån land till älvens is var nästan omärklig.

Det var en solig vårvinterdag. Det gjorde ont i ögonen av vitheten i solskenet på snön. Det stod klart, att om än kölden knep en i hakan, så var vintern snart slut.

Lokomotivet gick långsamt — det var också ett av de tekniska villkoren.

Vi sprang vid sidan om och tittade på, hur rälsen böjde sig under vagnarnas tyngd, hur snöunderlaget skälvde en liten-liten smula.

Vi höll andan, där vi gick, och bara en gång förekom det oss, som om vi hörde ett knakande av is, som gav efter under tyngden.

²Sovjet *narodnych komissarov*: Folkkommisariernas råd, Sovjetrysslands dåvarande regering. Ö.a.

³Sappörer: ingenjörssoldater. Ö.a.

Då kastade jag en blick på kommissarien — hans ansikte var blekt. Tuomio tuggade krampaktigt. Vanja slet mössan av huvudet och stoppade sina fem fingrar i det motsträviga håret.

Men det var falskt alarm. Konstigt bara, att vi allihop hörde detta knakande.

Jag blev på andra stranden för att vänta, tills hela tåget var överfört.

De följande turerna tog lokomotivet av försiktighet endast fyra vagnar åt gången och körde ännu långsammare. Det gick åt en hel dag till överfarten.

Jag såg, hur våra svarta vagnar kröp fram på den vita snön över älven, och det blev klart för mig, varför de kallade vårt tåg för begravingståg.

Här närmar det sig nu denna stranden och de bål, som är tända på sluttningarna, där tjeckoslovakerna lagar sig te och steker fläsk.

De bevakar överfarten.

Men älven, så bred den är! I hela *Suomi* finns inga så breda älvar, men i Ryssland är denna älv inte ens känd för sin bredd.

„Nu är det en sak, som är alldeles klar för mig“, säger kommissarien, när en tredjedel av vagnarna har kommit fram.

„Nämligen vad då, kamrat kommissarie?“

„Vi måste återvända mycket snabbare för att hinna komma över före islossningen.“

Ja, ifall älven går opp, riskerar vi att bli fast här oändligt länge eller gå en omväg via Tjeljabinsk.

Då blir kamraterna vid fronten utan bröd.

Fortare! Fortare! Men över isen måste vi köra vagnarna långsamt — annars kan den rämna.

Kapitel 9

Nionde kapitlet.

Ytterligare ett dygn förflöt. Nu passerade vi även Irtysj. De höga korsen på kyrktornen i Omsk syntes på långt håll... Trästadens sträckte sig längs älven.

Begravningsplatsernas och dungarnas svarta, kala björkskog mötte oss. Ett oändligt virrvarr av spår — rangeringsspår, anslutningsspår, uppställningsspår.

Tutor, visslor, horn.

Tågen rangerar, kör omkring på alla spåren fram och tillbaka, och bara en riktig järnvägare kan begripa, vad som pågår i denna röra.

På spåren lade jag märke till ett trupptransporttåg med soldater, lika ståtliga och präktigt klädda som dem, vi hade mött två dagar tidigare.

Så är vi i Omsk!

I en hop strömmade vi ut ifrån bangårdshallen och lämnade endast kvar de vakthavande i skyddsstyrkan.

Några skall gå till salutorget, andra skall bara gå omkring i staden. Ibland de promenerande är förstås Vanja Zalivin. Han letar efter en frisör.

Det är där hela tre stycken vid bantorget.

„Farbror, vad är det, ni har där oppe? Allt lugnt?... Farbror, fånga den lilla sparven!“ hänger de små barnen efter den långa Leino.

Men han, som inte vet, vad de pladdrar om, går otillgänglig och viktig. Han till och med skrattar åt Virta:

„Ska inte du gå till frisören? Håller du på att bli skallig?...“

„Du pratar“, svarar Virta flegmatiskt, „Det blir bara bättre. Gud förlänger ansiktet.“

„Är detta Omsk?“ frågar Vanja på skämt en milisman, som står i en korsning.

„Nej“, svarar denne på fullt allvar, „detta är inte Omsk än utan Atamanovgården. Omsk är längre framme.“

Högst misstroget frågar Vanja militionären en gång till, men denne framhärdar.

„Vänd om“, säger Vanja förvirrat, „vänd om, du har gått av före anhalten.“

Men kommissarien är orubblig:

„Enligt din egen handbok, Zalivin, kan här bara vara Omsk — någon annan station är här inte.“

Ändå tvekar han, vår kommissarie.

Är det möjligt, att där till och med i handboken har insmugit sig ett tryckfel?

„Till själva staden Omsk får man härifrån gå ytterligare en halv verst“, står milismannen på sig. „Här är det Atamanovgården, och där, på Oms strand“, han pekar med hela handen åt det hållet, „Voltjij chvost¹ och Nachalovsk. . . Men till staden, till centrum, är där ytterligare en halv verst. Så är det! . . .“

Nej, det blev i alla fall så, att vi lämnade vår tåg där, som det hade blivit bestämt.

Grabbarna gick till frisören för att kunna gå nyrakade på promenad.

Jag och kommissarien blev ensamma kvar. Han hade rakat sig, innan han lämnade tåget, och dammat av kläderna.

Så där går vi nu längs de obekanta vintergatorna i den stora sibiriska staden, vilken stenhusen på huvudgatan till trots påminner mycket om en by på landet.

Ändå har den dubbelt så många invånare, som *Viipuri*.² Airola kommer springande ifatt oss.

Han är nyfiken på, hur kommissarien skall lyckas skaffa säd.

I en läderväska, som kommissarien bär i en axelrem, har han flera tjocka buntar kerenskijsedlar. Jag har svårt att säga, på hur många

¹Voltjij chvost: »Vargsvansen«. Ö.a.

²Viborg på finska i ryska texten. Ö.a.

rubler, men om vi tar i betraktande, att var *kerenka* (fyrtio rubel) är tryckt på ett papper, vilket är jämnt hälften så stort som en femmarks-sedel, och ifall jag säger dig, att han hade mer än fem skålpund papper, så begriper du, att kommissarien har tagit med sig ett ordentligt be-
lopp.

På vägen till Rådet³ fick vi gå över salutorget. Här sålde man stekt kött, små piroger och pelmeny,⁴ som tillagades i kundens åsyn; på tor-
get fanns det bröd — det såldes inte hemligt under disk.

Jag skulle absolut ha velat dröja kvar på detta torg, där dragspelar-
na till på köpet spelade så muntert, men kommissarien lät mig inte bli
stående.

„Kom, kom!“

„Tidning! Senaste nyheterna! Tidning!“ hojtade en liten grabb, som
oförmodat dök fram runt ett hörn.

Jag, som brann av önskan att få reda på, vad som tilldrog sig i *Su-
omi* — var är fronten? har vi redan intagit norra delarna av landet? —
köpte ett blad av tidningsförsäljaren.

„Vad är Jermak för nånting?“ frågade kommissarien mig.

Den tunna tidningen hette »Jermak« — »organ för folkets fria tan-
ke«.

Nej, jag vet bestämt inte, vad ordet »Jermak« betyder. Jag var tvung-
en att rodande erkänna för kommissarien, att jag inte alls var en så
god översättare, som han höll mig för.

Så gick vi samtalande fram till Rådets byggnad.

Folket kunde komma och gå i lokalerna. I vestibulen låg folk och
sov hur som helst; gevären var ställda i bockar.

Jäktande och smällande i dörrarna sprang äldre män, ynglingar
med portföljer och unga grabbar i chaufförsskinnjackor.

„Var ska ni hän?“ hejdade oss en rödgardist och spärrade vägen.

En tjeckoslovakisk officer kom raskt emot oss.

„Till exekutivkommitténs ordförande.“

„Ni får vänta, presidiet sitter i sammanträde.“

„Det är också bra — hela presidiet på en gång!“ gladde sig kommis-
sarien.

Men rödgardisten var obönhörlig.

³»Sovjeten«. Ö.a.

⁴*Pelmeny* fyllda degknyten (en rysk pastarätt). Ö.a.

Jag slet ett blad ur mitt anteckningsblock och skrev: »En delegation ifrån det finska proletariatet ber, att man omedelbart tar emot den«, stack denna lapp till en man med passersedel, som gick förbi oss, och bad honom överlämna den till ordföranden.

I väntan på svaret började jag och kommissarien granska tidningen med det gåtfulla namnet »Jermak«.

Nej, dessvärre var här inte ett ord om Finland; nej, vi fann inte en endaste rad ens i *nonpareil*⁵ om vår revolution.

Visst, där var ett telegram, vari det meddelades: »Bolsjevikregeringen har av rädsla för tyskarna, som är missnöjda med sina agenter, flytt ifrån Petrograd till Moskva«. Och ett telegram om, att Förenta Staterna var överens med de allierade regeringarna om det, att man inte kunde erkänna en regering, som inte hade bekräftats av en konstituerande församling.

Där var en stor avdelning under överskriften »Razrucha«.⁶ Detta ord kunde jag inte heller översätta till finska, eftersom jag själv inte begrep det.

„Det är ju samma lump, som vår »Sanomat«!¹“ spottade kommissarien och blev upprörd: „Varför tillåter de ryska kamraterna att man ger ut såna provokatörsblad?“

Under rubriken »Ortsliv« valde jag en notis, som jag tyckte mycket illa om:

»Hungersnöd i Sibirien. . . Vår landsända — Rysslands kornbod — genomlever en i vår historia oerhörd hungersnöd. . . I synnerhet svälter man i städerna, där befolkningen är lossriven ifrån jorden. . . Med inga som helst åtgärder kan man övertyga bönderna om att sälja sin säd för pengar, vilkas värde är obestämt och för vilka nästan ingenting går att köpa. . . Hade det inte varit för de tyska krigsfångarna, vilka är inhysta såsom daglönare i byarna, skulle heller inte den förestående sådden bli något att räkna med. . . Dess hellre som de familjeförsörjare, vilka tagits ut till armén — oaktat det, bolsjevikerna förklarar fred — ännu inte återvänt, och det är okänt, om de alls kommer att återvända hem. Posten har ju nästan slutat fungera. . . En sådan förskräcklig tid, vi lever i!!!«

⁵*Nonpareil* (*nonparelj*): fin stilsort, kallas även *halvcicero* och motsvarar 6 typografiska punkter, ty en *cicero* är 12 punkter. Ö.a.

⁶*Razrucha*: förfall, förruttnelse, ekonomisk ruin. Ö.a.

Med ett sådant utrop, förstärkt med tre utropstecken, slutade denna notis, som gjorde mig nerslagen; jag översatte den för Airola.

Han skakade sitt gråa huvud och sade klandrande:

„Det har jag ju sagt, att i en sån tid kan man inte räkna så mycket med andras bröd! . . .“

I samma stund kallade man in oss på exekutivkommitténs presidiums sammanträde. Vi gick igenom en mörk korridor.

Vid rummets dörr satt där några rödgardister med gevär i händerna.

Där hängde handgranater i deras bälten och över deras bröst korslagda kulsprutepatronband. Tigande stod där likt två hundar vid deras fötter på ömse sidor om dörren två kulsprutor.

Vi trädde in i rummet.

I detta rum var det svårt att andas — så inpyrt var där.

Luften var blågrå av tobaksrök.

Omkring ett bord, bakom vilket ordföranden satt, sammanträdde exekutivkommitténs omkring elva medlemmar.

Sammanträdet var tydligen extraordinarie och upphetsat.

„Vad gäller saken, kamrater? Förete era fullmakter“, vände sig ordföranden till oss utan att ha låtit oss uttala ett enda ord.

Kommissarien drog tigande fram några papper och bredde ut dem på bordet framför ordföranden.

Denne studerade dem likaledes tigande.

„Ja“, sade han slutligen, „denna handling har kamrat Lenins underskrift. . . Jag föreslår, kamrater, att vi välkomnar företrädarna för världsrevolutionen, det revolutionära finska proletariatet.“ Med dessa ord reste han sig och räckte kommissarien handen.

Alla applåderade och reste sig också från sina platser.

Någon glad grabb skakade hand med Airola. Den senare blev märkbart rörd.

Ordföranden gav Karvonen ordet, och kommissarien berättade om ändamålet med vår resa.

Därefter bemäktigade sig tystnaden rummet i en minut.

„Hur mycket säd har vi, kamrat Petrov, inberäknat, förstås, Röda gardets förråd?“

„Litet.“

På nytt tigande.

„Kan vi skrapa ihop till ett helt tåg?“

„Från silon — nej. Till tjugo vagnar — högst.“

„Våra vagnar tar inte så mycket last, som de ryska“, försöker kommissarien lugna Petrov.

„Från silon tjugo“, upprepar Petrov modlöst. „Visst, till i morgon dag väntar vi en fora — ett slädtåg med beslagtagna säd, men du vet ju, att inkommande säd sedan en vecka tillbaka är utskrivna till organisationerna och institutionerna.“

„Det gör det samma, vi måste skänka“, sade ordföranden. „Tänk bara, vad denna säd går till! . . . Den proletära revolutionens intressen kommer i första rummet för oss! . . .“

„Ja, men begriper då våra hungrande sibiriska arbetare meningen med era förfoganden? Den finska revolutionen är långt borta, men de egna magarna är nära. Kan manne bönderna, av vilka man har konfiskerat säd till proletärerna i Omsk, förstå meningen med en sån överföring?“ sade en man med ett kilformigt, välklippt litet skägg, iklädd vit krage med slips, som var förskjuten åt sidan.

Om det inte hade varit för denna sista omständighet, så hade han varit mycket lik våra fackföreningsfunktionärer och Airola.

Då brusade den unge grabben opp, vilken så innerligt hade skakat hand med Airola:

„Det visste jag väl, att företrädarna för de »socialistiska« patriotiska fraktionerna skulle protestera mot vilket som helst uttryck för internationell solidaritet! På den tiden, när de stora ledarna för den vetenskapliga socialismen. . .“

Ordföranden reste sig häftigt ifrån sin plats, släckte cigarettstumpen emot askfatets kant och avbröt grabben:

„Som vanligt baktalar mensjeviker de ryska arbetarna! Våra arbetare begriper utmärkt väl och understöder det, som gagnar de arbetandes revolution. Erinra er solidaritetsstrejkerna, som nästan blev generalstrejker! Minns dem, som blev skjutna på torgen under protestdemonstrationerna! Ja, på varenda sida av vår rörelses historia ska ni finna hur många exempel som helst. Våra arbetare, som har genomfört en stor omvälvning, förstår oss inte, om vi stöter bort de proletärens händer, som är utsträckta emot oss efter hjälp, och våra arbetare ska aldrig förlåta oss en sån vägran. Herrar mensjeviker vill utge sin egen brist på vilja för att vara arbetarklassens brist på förståelse. Den konsten ska inte lyckas dem denna gången iheller. Vi ska skänka bröd till brödrarevolutionen. . . Till omröstning.“

„Tio händer »för«!“

Mensjeviken röstade »emot«, en avstod.

„Vad håller du på med?“ förundrade sig ordföranden över Karvonens förehavanden.

Denne, som hade tagit av sin väska, lade den högtidligt på bordet framför ordföranden:

„Detta är pengar för bröd, för den säd, ni ger oss.“

„Ä“, suckade Petrov“, den säden är oss dyrare än all världens pengar! Ta tillbaka era pengar, kamrat!“

Ordföranden tryckte åter kommissarie Karvonens hand, tryckte sedan min och Airolas.

Så började vi vänskapligt skaka hand med alla kamraterna. . . med undantag — självklart — för den, som röstade emot.

Denne man hade med det samma efter omröstningen lämnat rummet och gått någonstans. . .

„Behåll pengarna hos er själva och köp för dem opp säd på torget eller i byarna runtenom. Petrov ordnar alla formaliteterna till er.“

Ledsagade av Petrov gick vi emot utgången.

„Ser ni, kära kamrater“, sade Petrov, när han egenhändigt skrev ut en rekvisition på säd och en order om utlämnande, „till hela vagnsättet räcker inte vårt spannmål, ni får köpa opp mer i de omgivande byarna. I så fall tror jag, det blir lättare för er, om ni kommer överens med era egna finnar. I vårt härad, inte långt ifrån Omsk, finns nästan en hel finsk socken. De rikaste byarna. Vänd er till dem.“

Ja, jag kommer ända ifrån barndomen ihåg samtalen om dessa sibiriska byar, dit tsaren förvisade tjuvar, kyrkrånare, mördare och andra förbrytare.

Sedan sade man, att de och deras ättlingar hade ordnat det rätt väl för sig i Sibirien. Men kunde vi hos oss i *Suomi* tro på, att man kunde inrätta sig rätt väl i det kalla Sibirien?

„Jag har flera gånger hört talas om dessa bosättningar“, sade kommissarien, „men jag trodde, att de levde i yttersta armod.“

„Vet ni vad, kamrater“, beslöt plötsligt Petrov, „jag måste för alla fall ge er en skyddsvakt av våra rödgardister.“ Han började telefonera med staben för Röda gardet och den socialistiska Röda Armén.

Telefonen fungerade uruselt, men i alla fall anmälde den vakthavande efter en halvtimme, att tjugo rödgardister hade begivit sig till Rådets byggnad och inväntade vidare anvisningar ifrån kamrat Petrov.

Då ombestämde sig Petrov igen:

„Jag går med er, pojkar, och vi tar med rödgardisterna också, så att allt går helt gnidningsfritt. Det kan bli nog med obehagligheter ändå.“

Vi gick alla ut i kylan på gatan i den sibiriska staden Omsk.

Rödgardisterna gick vid sidan om oss i spridd ordning utan att iakttaga någon reglementerad marschordning.

„Jaså du, Airola?“ beslöt jag driva litet min skeptiske lokförare. „Jaså du, Airola, hade vi tagit med oss för lite pengar?“

Men Airola svarade inte. Han gick tigande hela vägen tillbaka, mens han tänkte koncentrerat på någonting, och jag tog mig inte för att störa honom i hans tänkande. På vägen kom vi förbi en krog, på vars yttertrappa våra mekaniker stod.

„Kom nu, kamrater, till tåget!“ befallde kommissarien dem.

„Där inne är några grabbar till. . .“

De följde med kommissarien, men jag sprang in på krogen för att kalla på de övriga.

Man tände redan de hängande fotogenlamporna.

Bakom en avbalkning stod ett sönderspelat piano. Klagande ljud en fiolmelodi, och en ensam sångare sjöng utdraget och inlevelsefullt, en smula snörvlande:

Och vore du än världens härskarinna. . .

Min trogna väninna. . .

Det var förfärligt ensamt i denna kvalmiga, halvmörka krog, där man sköljde ner mörtar med blaskigt te, och svårmodet trädde fram till vartenda litet bord.

„Lyssna på honom, lyssna på honom, han är ju blind!“ viskade Vanja till mig.

Jag sänker mig till havets botten

Jag flyger opp ovan om molnen,

Jag skänker dig allt, allt jordiskt. . .

„Det sjunger han för sin fru, som sitter vid pianot, och hon är också blind.“

Jag skänker dig allt, allt jordiskt. . .

fortsatte den blinde sångaren sin klagan.
„Kom nu, så går vi, Vanja!“
Jag tog honom vid axeln och ledde ut honom ifrån krogen.
Tåget hittade vi inte längre på det gamla stället.
Det hade rangerats om och kört fram till silon.

Kapitel 10

Tionde kapitlet.

Ur silon gick sädeskornen på transportband inuti ett rör ner till vagnarna, vilka stod på ett spår, som låg nästan alldeles intill byggnaden. Vi fyllde på sädeskornen igenom luckor och med vagnarnas dörrar stängda. De gled ner igenom en lärftslang — gyllene sibiriska sädeskorn, stora, mättande vetekorn.

Du skulle bli förvånad, min kära, om du finge se, hur många duvor, där bor i ett sädesmagasin! Det är ett riktigt fågelrike. Och så djärva de är, dessa fåglar, så arga de blir, när man skrämmer opp dem! Det är bara märkvärdigt, så många, där är.

När Petrov hade visat vaktaren alla nödiga passersedlar och order, reste vaktaren sig suckande ifrån sin plats och beklagande sig över det, att där aldrig hade varit så litet korn i silon som nu, öppnade han dörren för oss.

„Det är redan helgdag. . . Min chef är inte här. Ge mig ett kvitto på, att ni har tagit det med våld.“

Nej, Petrov gav honom inget kvitto utan skickade en av sina rödgardister att hämta chefen för sädesmagasinet.

Chefen kom, oroad och i misshumör; han hade föreställt sig, att där pågick ett angrepp emot silon, men när han fick syn på Petrov, lugnade han sig:

„Då är alltså alltsammans lagligt. . .“

Kamrat Petrov drog sin egen slutsats och meddelade vår kommissarie denna:

„Här är för litet vaktmanskap. Jag måste bestämt ställa ut en hel pluton¹ här.

När vi träffas, skall jag mer ingående beskriva för dig, hur en sådan silo är uppbyggd; men nu skall jag springa och se efter, hur de guldgula, möra kornen rinner ner igenom slangarna till våra svarta vagnar. Vaktaren har fått veta, vad vi är för ena och var vi fraktar hän säden, och muttrar åt Petrov:

„Vårt eget folk stupar av hunger, men du låter de främmade förtära brödet.“ Han teg en stund och sedan frågade han Petrov: „Hur mycket hemmabränt tror du man skulle kunna få ut av en vagnslast vete?“

„Det vet jag inte!“ murrade Petrov till svar.

„Det är just det, att du inte vet det!“ undervisade gubben klandrande.

„Airola, Airola, hade vi tagit för litet pengar med oss, säger du? Rysarna skulle inte ge oss bröd — de, sade du, svälter själva?“

Men Airola svarar inte.

Kamrat Petrov hade rätt; vetet i silon räckte bara till tjugofyra utav våra vagnar.

„Till i morgon bitti väntar jag en fora“, talar Petrov om. Det blir till omkring sex vagnar. Det övriga kan ni väl själva ordna i byarna, eller hur.“

„Nå, på återseende då, kamrat Petrov! Tills i morgon.“

En sådan underbart solig dag! I det härliga solskenet nästan töar det.

Foran kom förstås inte tidigt på morgonen. Petrov har redan för andra gången kommit till oss och förfrågat sig om den.

Nu har han åkt till ett brådiskande extrasammanträde i exekutivkommittén. Men så snart han hade åkt, visade sig de första slädarna i det långa slädtåget.

På bondslädarna ligger där säckar. Redan på långt håll kan man förstå, att de forslar korn. Främst går några beväpnade arbetare. Intill var släde går där två — en på var sida.

Vid sidan om foran går mycket folk ifrån förstäderna. Flämtande springer någon karl fram till silon och sticker till föreståndaren ett papper:

¹Pluton: det ryska ordet *vzvod* betyder ibland tropp, ibland pluton. Det kan vara en tropp, som menas här. Ö.a.

„Jag är företrädare för den folkägda fabriken. Av detta korn tillkommer oss enligt kommitténs och Rådets fördelning tio säckar om fem pud.²

„Ni får ingenting, finnarna tar med sig alltihop!“ svarar honom föreståndaren för sädesmagasinet argt.

„Nå, det ska vi få se!“ svarar den nyanlände utmanande. Han vänder sig till en av sina kamrater, som har skyndat sig efter honom: „Kalla omedelbart hit våra mannar.“

Foran kommer allt närmare; man hör medarnas gnisslande och hästarnas gnäggande.

Hela tavlan påminner mig om, när fororna kom ifrån Kandalax och Rovaniemi, foror med militär utrustning. Så avlägsna, de dagarna verkar nu!

Och så ser jag: de främste har stannat vid sädesmagasinets port, och vaktgubben talar om något med de beväpnade män, som ledsagar foran, och några förbipasserande.

Några brottstycken når fram till mig:

„De slösar vårt bröd på utlänningar!“

„Prat, farfar, så kan det inte vara!“ svarar en av de beväpnade vaktaren och leder hästen vid betslet in på gården.

På gården kör där efter den första släden in femtio slädar till — samtliga med säckar, som är proppfulla med sädeskorn. . . Där är redan fullt med folk på gården.

„Varför har vi då dragit omkring i byarna?“ frågar en beväpnad arbetare en annan.

Denne rycker på axlarna och svarar:

„Så kan det inte vara!“

Jag skickar Vanja Zalivin för att omedelbart få tag i Petrov på telefon, för att här inte skall uppstå ett missförstånd.

In på gården ansluter en ny stor samling arbetare och kvinnor i schaletter, tydligen deras fruar.

„Är det sant, kamrat, att de har lastat alla förråden på det svarta tåget till utlandet?“ frågar de siloföreståndaren.

„Ja, det är sant!“ bekräftar denne lömskt.

²Ett *pud* (gammal rysk vikt) är 40 ryska skålpund (på ryska *funt*), ungefär 16,38 kg. Ett ryskt skålpund (*funt*) är c:a 0,409 kg, varemot ett svenskt skålpund är c:a 0,425 kg. Var säck om fem pud innehöll således c:a 81,9 kg vetekorn. Ö.a.

„Innan de har klargjort det — lämna inte ut något spannmål!“

„Kör det till organisationerna!“

„Ta tillbaka det!“

„Har ni inga egna barn?“

„Kamrater“, säger företrädaren för fjärde fabriken till de beväpnade män, som står nära honom, „vem av er har förteckningar? Vi själva uppställer nu med det samma i vederbörlig ordning en plan för fördelning av ransonerna på institutionerna och företagen.“

Ända fram till porten kommer en släde i full fart, innan kusken håller in hästen. En man slänger filten åt sidan, hoppar ur släden och kommer raskt fram till silon.

Ett sorl av röster möter honom.

Han går lugnt ända fram till gårdens mitt och klättrar mödosamt opp på en släde, opp på en kornsäck.

„Kamrater!“... Hans röst överröstar sorlet.

Folk slutar väsnas och tittar uppmärksamt på honom.

Nej, det är inte Petrov — det är ordföranden själv, som är hitkommen.

„Kamrater, varför är alla här nu, varför en sån samling?“

„De tar med sig brödet till utlandet!“

„De utländska borgarna har fått lust på vårt vete!“

„Kamrater, man har bedragit er. Vi ska inte skänka vårt bröd till några utländska borgare, inte en enda *zlotnik*.³

„Riktigt!“

„Du talar rätt!“

„Ta tillbaka säden ifrån dem!“

„I går sade mensjevikerna på exekutivkommitténs sammanträde, att arbetarna i Omsk inte förstår skillnaden emellan borgare och sina egna bröder i utlandet — likadana arbetare, som de själva. Och jag vågade i ert namn förklara för mensjevikerna, att de ljuger och förtalar! Inte ett enda skålpund spannmål till de västliga borgarna! Men i fall de arbetande där gör uppror emot parasiterna, och i fall de arbetande där gör revolution för att förena sig med oss, och i fall de då kommer att lida sådan hungersnöd där, så att våra besvärligheter vid jämförelse med deras hungersnöd är rena barnleken, och i fall de, som hjälper

³*Zlotnik*: gammal rysk vikt, 4,26 g (jfr. *zoloto*, guld). Ö.a.

oss, ber oss om hjälp — ska vi då verkligen inte hjälpa dem? Mensjevnikerna sade: »Arbetarna ska inte begripa detta«, och jag kallade dem än en gång lögnare och förrädare, och i ert namn, arbetare i Omsk, sade jag: vi ska hjälpa dem!»

Och där uppstod en tystnad.

Jag tyckte mig höra, hur min grannes hjärta slog.

De tiger. . .

Då sade ordföranden:

„Nå, hur blir det, då?“

Ur folkmassan sköt en beväpnad rödgardist fram, tog sig opp på säckarna, ställde sig vid sidan om ordföranden och stödd på geväret ropade han med klangfull stämma:

„Vad kan det vara att tala om! Kamrat ordföranden känner oss väl! Vi är inga vargar i skogen — vi måste hjälpa våra bröder. . . Vi ska hjälpa dem! Jag föreslår, att för rättvisans skull får de finska revolutionära arbetarna hälften av den fora, vi har kommit med, och den andra hälften lämnar vi till oss själva, till våra rödgardister, arbetare, små barn och hustrur. . . Talar jag rätt eller inte?“

„Rätt!“

„Rätt!“ ljöd rösterna. „Så ska vi göra!“

„Rätt!“ sade ordföranden högt.

„Kamrater!“ Detta var redan företrädaren för en annan fabrik. „För att tvätta bort den oförrätt, som vi har tillfogat de finska arbetarna, vilka vi tog för borgare, föreslår jag, att vi hjälper dem. Och för att det ska bli klart — lika mycket ifrån var släde! Hälften lämnar vi kvar, hälften bär vi till vagnarna. . . Kamrater finska arbetare, ni kan kontrollera detta!“

„Vi tror er ändå!“ ropade kommissarien högt till svar.

Så våra grabbar ur tågbrigaden tillsammans med tågets skyddsstyrka och de ryska arbetarna tillsammans med rödgardisterna började, liksom tävlande med varandra i arbetets kraft och snabbhet, släpa de tunga säckarna till våra svarta vagnar, som girigt vidöppnade sina dörrar.

„Varför asa på det viset, det blir bättre med en kedja!“ ropade Vanja. Men det lyckades honom inte att organisera någon kedja.

Varenda en själv, personligen, ville släpa fram en säck till en svart vagn, i vagnarna var där andra starka armar, som staplade opp dessa tjocka säckar i rader.

„Åhå-åhej!“

„Hugg i! Hugg i!“ ljöd ropen ideligen.

Kuskarna band små korgar vid hästarnas mular, och över hela gården gick ljud ett jämnt knastrande av havre, som tuggades.

„Kan du inte lyfta den?“ hånade en arbetare en annan, som inte lyckades gripa en säck. „Ta mig till exempel, en berömd lastare!“

Jag fick syn på Airola.

Han stod på lokomotivets trappsteg och såg förundrat på, hur rysarna med sina ryggar böjda under säckarnas tyngd glatt lastade på sin egen med så mycken svett och möda förvärvade säd i kapp med vårt folk.

Jag såg också, hur tårarna rann längs Airolas kinder och hur han glömde torka bort dem. . .

Jag kände mig besvärad av att i smyg betrakta vår lokförare. Så jag sprang hän till slädarna efter en säck:

„Tack! Tack, kamrater!“

Vårt tåg kör bort till ett uppställningsspår. När jag stod och slängde in kol i fyrboxen, fick jag höra ordförandens utrop:

„Leve de arbetandes internationella solidaritet! Leve revolutionen!“

Detta utrop mottogs och överträffades av ett kraftigt »hurra«.

Då sträckte jag på mig och såg honom rätt i ansiktet — rätt i ögonen på min lokförare:

„Nå, hur är det, Airola?“

Han svarade mig en smula förläget men med obeslöjad glädje:

„Jag hade fel, jag kände inte de ryska arbetarna!“

Kapitel 11

Elfte kapitlet.

På så vis lastade vi åtta vagnar. Där återstod ännu åtta tomma.

„Tre vagnslaster ska jag försöka köpa opp på fria marknaden“, sade kommissarien.

Två vagnslaster åtog sig Vanja Zalivin att skaffa hos ortens bönder. Hans två vagnar förde tåget trettio verst åt väster.

Före avgång tog Vanja ifrån oss alla personliga finska mark, blinkade skälmaktigt med ögonen och log åt sina egna hemliga tankar.

Jag fick i uppdrag att skaffa spannmål hos de finska kolonisterna.

Lokomotivet lämnade mig, tre av mina rödgardister och tre tomma vagnar på någon avsides belägen station ett sjuttioal verst öster om Omsk.

Därefter, sedan det hade avgivit tre genomträngande visslingar till farväl, gick det tillbaka till Omsk och lämnade oss alldeles ensamma på denna okända och övergivna sibiriska station.

Om man skulle tro berättelserna, så skulle där finnas en stor finsk kyrkby vid namn Helsinki sju verst ifrån stationen, en annan vid namn Åbo¹ nitton verst ifrån stationen. Vidare ytterligare flera byar.

Jag lämnade två rödgardister vid vagnarna, men själv hyrde jag och Leino en släde av en händelsevis förbifarande bonde.

Liksom på beställning hade de senaste dagarna varit soliga och inte så kalla.

„Ja, sade formannen efter hand, „tro inte för allt i världen, att detta är tjuvar och rövare — de lever i högsta välmåga.“

¹Åbo på svenska i ryska texten. Ö.a.

Vi kom fram till kyrkbyn före mörkrets inbrott.

Stora, rymliga timmerhus, välnärda hundar och folk, vilka var klädda liksom vi, med pipor emellan tänderna — det förvånade mig, när vi hade kommit in på huvudgatan i denna vidsträckta by.

„Det är få av dem, som har färre än tio kor“, sade formannen, när han tog farväl av oss, och bevarande ett ytterst värdigt ansiktsuttryck piskade han till hästen med änden av tömmarna.

I byn rådde stim och støj, och jag började gå emot ljudet av ett dragspel. Vid det hus, där dragharmonikan spelade, skockades inte så litet folk.

Dragspelet fick lämna plats för en fiol, och den senare började med tunn stämma beklaga sig över sitt öde.

„Gladare! Gladare!“ Rusiga röster drev på fiolen.

„En danslåt!“

Ja, samtalet fördes på finska språket; men visst, det var inget helsingforsuttal.

Jag ryckte opp dörren och gick igenom farstun in i storstugan.

„Var kommer du ifrån?“

„Raka vägen ifrån *Suomi* till er!“

„Det är länge, länge sedan, vi har sett en levande människa ifrån det riktiga *Helsinki*.“

Alla omringade mig. Alla var intresserade av att få höra nyheter ifrån fosterlandet, till och med de ungdomar, som var födda och upp-vuxna här.

„Hur lever man där?“

„Har lagen om de jordlösa blivit antagen?“

„Är det sant, att Lantdagen är röd?“ — de överöste mig med frågor.

Den yngste sonen till smeden, vilken hade blivit förvisad hit för ett fjärdedels århundrade sedan för falskmynteri — såsom några talträngda människor berättade för mig — gifte sig denna dag, och här hade jag hamnat mitt i hans bröllop.

På bordet stod så många härliga, smakliga rätter, så att jag beklagade, att du och Linola inte var här tillsammans med mig.

Här var stekta, feta gäss, bärnstensfärgad honung, enorma vita piroger av fint vetemjöl, späckade harar, smör, knäckebröd, filmjök, långa fiskar med ett namn, som jag inte kommer ihåg, sirap — där var inget socker — och bukiga kärll med berusande, hemmabränt brännvin.

Man lät mig ta plats som hedersgäst, som budbärare från fosterlandet, i röda hörnet² — vid sidan om brudens far och brudgummens far, den gamle smeden.

„Jag, kära vänner, är här i affärer“, sade jag till gubbarna.

„Det är i ordning, vad det än är för affärer, snön har ju inte smält undan än. Ät och drick. Efter bröllopet ska vi tala om saken.“

„Jaha, när är bröllopet över?“ undrade jag nyfiket.

„Om tre dagar.“

Nej, jag hade beslutat att avsluta affären redan samma dag — det vore dumt att vänta i tre dagar.

„Är det sant, att var och en av er har tio kor?“ förhörde jag mig av gubbarna.

De skrattade belåtet.

„Jag har trettioen“, sade den ene.

„Jag har tjugosju“, förkunnade den andre i samma tonfall.

Eftersom jag i deras röster inte hörde skuggan av hån och de inte förnekade antalet huvud av sin boskap för varandra, måste jag tro dem.

„Hur mycket åker har ni då?“

„Det kan inte jämföras med *Suomi*“, skyndade sig gubbarna att börja berätta.

„När jag kom hit, begrep jag för första gången, vad jord är för någonting.“

„Och så mycket, här är — hå!“ Gubben bredde ut armarna för att visa, hur mycket jord, här var.

Men eftersom han redan var litet på snusen och inte riktigt väl kunde bedöma sina rörelser, råkade han stöta till en skinka, som låg på ett fat, så att han så när hade svept den till golvet.

Åt detta skrattade man hjärtligt.

Sedan reste sig en av de närvarande opp och och började tala högt och ljudligt så, som inte helt nyktra personer brukar tala, ansträngande sig att visa alla de omgivande, att allt vore i ordning med honom, så att balansgång längs en enda golvtilja vore en smal sak för honom.

Bruden och brudgummen kom fram till honom; hon föreföll mig en smula äldre än brudgummen.

²Röda hörnet är den finaste platsen i en rysk bondstuga, den plats, där helgonbilderna hänger. Ö.a.

Under de församlades fullkomliga tystnad genomfördes vigselceremonin.

Det förundrade mig mycket, och för att inte kränka de nygiftas föräldrar, frågade jag en ungdom, vad detta betydde.

„Det är Kaarlo Parviainen, som blev förvisad hit för femton år sedan — orättvist dömd för stöld. . . en mycket bra karl. . . Han kan alla formulären i handboken utantill. I hela vårt guvernement har vi bara en präst — i Omsk, och det går nästan aldrig att få tag i honom hemma. Så därför ersätter Kaarlo honom här hos oss — han såväl viger och döper som begraver. Men två gånger om året kommer prästen och skriver under på allt, som Kaarlo har gjort, så att det blir lagligt.

Inte så litet förundrad över ordningen här fick jag se, hur många av gästerna blev så till den grad rörda under alkoholens inflytande, att de kysste varandra och förklarade varandra evig vänskap, och jag fann därför tiden inne att handla. Jag ställde mig på en bänk och började tala om vårt sköna fosterland *Suomi*, om dess sjöar och dess fria söner, om dess ogenomträngliga skogar och sköna flickor — hör du det, Tyyne, även om de sköna flickorna! Allihop höjde sina glas och ropade »Hurra!«

Sedan talade jag om den kamp, som vårt arbetande folk förde mot århundradegammalt förtryck, och om den olycka, som hade slagit folket — hungersnöden.

Jag berättade för dem, hur arbetarna i Omsk hade hjälpt våra svältande arbetare, och jag frågade: skulle verkligen deras hjärtan, finnars hjärtan, vara döva för det, som försiggick i *Suomi*?

Och skulle verkligen de, varav den fattigaste var rikare än femtio torpare tillsammans, skulle de verkligen visa sig stå vid sidan om och inte hjälpa sina bröder?

„Hur skulle det kunna vara möjligt!“ utropade bruden rört.

Brudgummen gav henne en öm blick, glädjande sig över en sådan innerlighet ifrån sin älskade.

„Självfallet, vi skänker!“ sade en av gamlingarna.

„Vi skänker dem, och du ska skåla för hälsa och långt liv åt brudparet!“

Jag svalde i ett enda drag ett glas starkt, hemmabränt brännvin, och det susade till i huvudet. Benen slutade bära mig, och ansträngande mig att inte ramla under bordet satte jag mig ner på bänken.

Några figurer kretsade omkring framför mig, och deras röster blandades till ett ourskiljbart sorl, varur jag då och då kunde fiska opp några högljudda fraser:

„Tre vagnslaster — en struntsak! Det skaffar vi ihop!“

„Jag skänker tvåhundra pud med det samma, i fall en av de närvarande brottar ner mig på bägge skulderbladen!“ sade brudgummen stolt, vilken hade trätt fram till stugans mitt.

Alla runt omkring applåderade och ropade förtjust. Han var just en sådan grabb, som sonen till bysmeden skall vara.

Tvåhundra pud hänförde mig. Jag reste mig ifrån bänken, men en lätt beröring av grannen fick mig att vackla till. Nej, av ett glas brännvin för mycket skulle dessa tvåhundra pud bli till stoft.

Så ser jag, att min rödgardist Leino, den långe Leino, stegar fram likt en häger och antar den nygifte unge mannens utmaning. Brottningen börjar.

Gästerna omringar brottarna. Med återhållen andning och drypande av svett iakttar de denna oväntade tvekamp.

Nej, Leino kan komma först i skidlöpning, men i fransk brottning — där kommer han inte till sin rätt. Hur han än ringlar sig, så kommer han ändå att ligga ner på bägge skulderbladen.

Alla gapskrattar och klappar på nytt i händerna.

Bänken under mig går i cirklar och vill flyga iväg någonstans.

„Jag måste äta något fett.“

Jag försöker ta ett stycke fläsk ifrån bordet, men handen får fatt i en skiva vitt bröd.

Då ser jag: den unga nygifta hoppar opp på bänken och ropar med klingande stämma:

„Min man skulle skänka tvåhundra pud, i fall man kunde besegra honom, men jag skänker trehundra för det, att han segrade!“

På nytt ropar man »Hurra!« och klappar i händerna.

Då reser sig en av gästerna ifrån bordet, springer ut till rummets mitt och brölar:

„Om Aino har skänkt trehundra pud, då ska jag verkligen inte stå henne efter!“

Han sliter av en knapp ifrån västen och slänger den till golvet. Där går liksom en ljudlig suck igenom stugan. Då sliter han loss en till, och en tredje, och en fjärde västknapp och slänger dem, den ene efter den andre, till golvet.

Gumman kryper omkring på golvet på alla fyra och plockar opp knapparna; sedan sprättar hon opp tyghöljet och drar ur varenda en fram ett blankt guldmynt.

„Bravo!“ viskar brudgummens far förtjust i örat på mig. „Han har bestulit tre domkyrkor, tre domkyrkor! Det var då, de förvisade honom hit. Det är en riktig karl, det!“

När jag vaknar, är jag redan ute i det fria. Jag har mycket ont i huvudet. . . Jag öppnar ögonen och får se, att jag ligger på några kornsäckar; framför mig och bakom mig kör ytterligare slädar, och det är den långe Leino, som för befälet över foran.

Då begriper jag, att allt förutom jag själv är i ordning, och så somnar jag om.

Andra gången vaknar jag av genomträngande visslingar i en kraftig stöt. . . Sedan puttar Airola till mig på armen och säger:

„Till lokomotivet!“

Då vaknar jag slutgiltigt.

„Allt är i ordning, kamrat chef“, anmäler Leino militäriskt för mig, „alla vagnarna är lastade!“

Jag beger mig till lokomotivet. En ny vissling — och lokomotivet drar de tre vagnar, som har anförtrotts mig i Omsk. Då skäms jag förfärligt för mitt fylleri och liksom skamset frågar Tuomio, vilken nu är upptagen med slitet vid fyrboxen, vad det är för datum i dag. Där sitter jag alltså på vårt lok helt ovetande om, hur många dagar, vi har rumlat bort.

Så skickligt Tuomio arbetar! När man betraktar honom, kan man inte för allt i värden tro, att det är ett tungt arbete.

Han är ju mycket svagare, än jag.

„Din kompis Vanja Zalivin“, talar Tuomio om för mig, sedan han har slängt in nästa portion kol, „har begått nåt otillbörligt. Kommissarien har tadlat honom. Tänk dig bara: han köpte opp säd hos kulakerna³ på orten för våra finska mark; han hade inbillat dem, att det vore de bästa amerikanska pengar. Han försökte rättfärdiga sig för kommissarien med det, att det bara var kulaker, han hade bedragit, och att han inte hade vanhedrat tåget.“

Airola rycker också harmset på axlarna. Men redan hör jag inte längre hans vanliga ord om det efterblivna Ryssland.

³Kulaker: storbönder. Ö.a.

„Lyckades kommissarien skaffa bröd på marknaden, då?“

„Inte så att det fyllde, men nåt skaffade han.“

Vårt tåg är ihopkopplat igen, och lokomotivet har åter ångan oppe.

På expeditionen grälar en tjeckisk officer med den vakthavande tågklareraren.

Expeditionen säger:

„Spåret är fritt, och vi har order om att släppa iväg det finska tåget omedelbart.“

„Ja, men där är ju revolution i Finland!“ säger officeraren, som inte kan förstå.

„Just därför“, svarar tågklareraren och ger vår lokförare signal med spaden.

Farväl, Omsk!

Hjulen dunkar redan över bron. Under oss har vi Irtysj.

„Isen går snart opp“, säger kommissarien.

Kapitel 12

Tolfte kapitlet.

Vi dunkade fram över en liten träbro.

Isen på älven var alldeles mörk. I närheten av bron gapade en svart vak.

„Det blir en härlig vår!“ Tuomio slängde av sig skärmmössan.

Inte ens utan mössa var det kallt om huvudet. Vinden ifrån väst, vinden ifrån fosterlandet smekte hans hårlockar. . .

Tyyne!

På en av stationerna kom en beväpnad karl fram till oss och krävde, att man skulle visa honom till kommissarien.

Han sade till kommissarien:

„Vi är en röd arbetaravdelning. Vi har fått underrättelser om, att några officerare förbereder en kontrarevolutionär omstörtning i Tiumen. Vi har brått om att komma till undsättning — hundrafjorton man — men vi har inget lokomotiv. Vi vet, att du åker på uppdrag av centrum och att du har ett dokument ifrån Lenin, men förstå ändå, att vi också måste gripa fienden plötsligt och överraskande.“

„Det är i ordning“, svarade kommissarien. „Jag ska överväga det.“

Han berättade för oss om rödgardisternas begäran.

„Och du lovade att överväga det?“ sade Malmi överraskat. „Varför sade du inte strax, att lokomotivet är anvisat vårt tåg och att vi ingenstans kan släppa det ifrån oss?“

„Varför skulle jag ha sagt det?“

„Dessutom har vi brått om att skaffa bröd till *Helsinki*“, stöttade Hurmerinta Malmi.

„Ja, just det!“ sken Malmi opp. „Och därtill är detta en inre angelägenhet för Ryssland. Vi ska väl inte blanda oss i deras inre angelägenheter!“

„Hungersnöden i *Suomi* — är inte den vår inre angelägenhet?“ klipp-te kommissarien av. „De har i alla fall blandat sig i vår inre angelägenhet och skänkt oss av sitt bröd. Nej, jag tror, vi är skyldiga rödgardisterna hjälp.“

Då blandade jag mig i samtalet:

„Kamrat kommissarie, jag är också för att hjälpa de ryska kamraterna i deras angelägenhet, men ser ni inte, hurdant vårväder vi har omkring oss.“

„Nå?“

„Så med den solen kan islossningen börja vilken dag som helst. Bron är sprängd. Spåret över isen är inte för evigt.“

Kommissarien försjönk i tankar.

Malmi ryckte obeslutsamt på axlarna.

„Varför ska vi blanda oss i ryska angelägenheter?“

Kommissarien reste sig och sade:

„Allt är i sin ordning. Först kör vi över hela vårt tåg till andra stranden — säden får vi inte riskera — och sedan kör vi partisanerna till Tiumen. Med lokomotivet kan vi ta risken.“

Kommissariens beslut passade de ryska kamraterna fullkomligt.

Jag grep skyffeln. Det var mitt skift vid fyrboxen. Vi jagade på för fullt.

Airola var överseende och sade, att jag var en duktig lärjunge och snart skulle bli en god lokeldare.

Emot kvällen kom vårt tåg fram till den redan välkända älven. Räl-sen låg fortfarande kvar på isen. Men isen var mörk, här och där i vattenpölar återspeglades stjärnorna.

Fastän mitt skift var slut, begav jag mig tillsammans med kommissarien ut för att undersöka, hur det var längs sliprarna. Banan var i ordning.

Vi gick över till några bål på andra stranden. Vid eldarna var där mycket folk. Där stod flera tåg vid övergången. Ingen ville bestämma sig för att köra över sina vagnar på så osäker is; alla väntade otålmodigt på islossningen.

„Då ordnar det sig med färjan!“

Nere vid första bropelaren stod där en stor pråm. Den övervintrade där på isen. Sappörerna hade lagt räls på dess däck, satt fast skenorna och stöttat däcket underifrån med särskilda stöd. Gubben, som vaktade bron, berättade begeistrat om allt detta.

„Var är du ifrån, farfar?“ var där någon, som frågade honom.

„Jag är ju järnvägare, född på resa.“

„Ä, om nån har en handgranat, så kan man spränga isen, så att den åtminstone går åtskils litet mer. . .“ började lokföraren på ett mötande tåg dagdrömma högt.

Plötsligt fick vi höra vårt eget lokomotivs vissla.

Alla vid bålet for opp ifrån sina platser.

Ja, vårt lokomotiv gick långsamt fram på spåret över isen, dragande efter sig en enda lastad godsvagn.

Vi kunde inte hålla oss utan började springa det till mötes; hack i häl efter oss kom även de andra.

„Det ska sjunka, det faller säkert igenom!“ sade den gamle brovaktaren förskräckt men han kunde inte hålla sig tillbaka utan följde med efter vårt lokomotiv.

Tuomio lutade sig ut ur lokomotivet, och när han hade känt igen mig i mörkret, vinkade han; jag sprang vid sidan om lokomotivet över den delvis upptinade isen, trampande ner i alla pölar, jag bara kunde hamna i. Jag sprang vid sidan om, tittade in under hjulen och såg, hur rälsen skälvde och gav efter för tyngden, och jag blev alldeles stel av skräck inom mig.

Skulle isen spricka eller inte?

När vårt lokomotiv djärvt rullade upp en vagn på stranden, så jag, hur den gamle brovaktaren slängde av sig mössan och började tala för sig själv, mens han korsade sig:

„Dig vare tack, herre! Jag tackar dig, min skapare!“

Ingen skrattade åt gamlingen.

„Ska han verkligen köra en vända till?“ frågade mig någon karl vid bålet och förundrade sig.

„Det vet jag inte.“

Men vårt lokomotiv gick en andra gång, det förde över en tredje, och en fjärde, och en femte godsfinka.

Det arbetade hela natten. Hela natten började alla vid eldarna oroligt höra efter, när det knakade i en gren, i fall det inte skulle vara isen,

som rämnade. Ingen av oss slöt ett öga under ens en sekund denna förskräckliga natt.

Där stiger redan gryningen opp över älven, och på nytt blir det mycket kallt.

Vårt lokomotiv har förbrukat mycket kol.

Fyrtiotre resor över älven — tur och retur. Jag och Airola har förvandlats till tiggare; vi har gått omkring till tågens lokförare och samlat ihop kol ifrån lokomotiven, så att vart och ett av dem har skänkt oss tio spannar goda kol.

Sedan vi sålunda hade fyllt på vårt bränsleförråd, korsade vårt lokomotiv älven igen för att dra tre godsfinckor med ryska rödgardister ifrån första stationen till Tiumen.

Vi väntade i ett helt dygn på vårt lokomotiv.

Det återvände inte. Isen blev allt svartare, pölarna blev större, och vid stranden, sannerligen, på en halv verst ifrån banan, började isen avskilja sig.

Vi höll alla ögon öppna men såg inte röken av något lokomotiv. Då sade kommissarien till lokföraren på det mötande tåget.

„Hellre än att sitta överksam med händerna i knäet och rulla tummarna i väntan på vackert väder, så skulle du köra vårt tåg tre stationer framåt. Betalningen blir med lagliga pengar, kerenskijsedlar!“

Lokföraren gick inte med på att köra för kerenskijpengar.

Då kom Vanja och sade:

„Jag bjuder två pud mjöl. Antar du det?“

Lokföraren gick med på att ta mjölet i tillägg till papperspengarna.

„Var har du fått mjölet ifrån, Ivan?“ undrade jag nyfiket.

„Å, du åkte ju till dina finnar och vet inte om det — vi bad kommissarien i Omsk om tillåtelse att köpa livsmedel till de våra därhemma för egen räkning. Nå, han var en klok karl och tillät det men, sade han, inte mer än tre pud. Så det samlade vi ihop.“

Vanja blev tyst.

„Jag har ingen familj, men det har lokföraren. Så har vi också kommit överens. Det är fördelaktigt både för honom och för oss.“

Så lämnade Vanja ifrån sig sitt bröd, och vårt tåg satte sig åter i rörelse på banan — vägen hem till fosterlandet.

Vi fraktar bröd till de hungrande kamraterna!

Du må tro, vi gläder oss, min kära Tyyne! Du må tro, jag gläder mig åt, att jag snart skall få se dig! . . .

Kapitel 13

Trettonde kapitlet.

På så vis tog vi oss ända till Jekaterinburg med flera olika främmade lokomotiv. Men på en anhalt fem kilometer ifrån staden blev vi tillbakahållna av ett kategoriskt påbud: inte ett enda tåg, inte ett enda lokomotiv, inte en enda vagn fick man släppa fram till Jekaterinburg.

Alla våra övertalningsförsök och argument var förgäves.

På anhalten stod där en rödgardistpluton, för vilken Rådets förfoganden var lag.

Fåfängt försökte kommissarien telefonledes komma överens med Jekaterinburg. Telefonen fungerade inte.

Det var inte heller känt, hur länge detta oförutsedda uppehåll skulle vara.

Kommissarien beslöt skicka mig till fots till Jekaterinburg för att få reda på anledningen till uppehållet.

Jag hade litet ont i halsen och var torr i munnen. Men det sade jag inte till kommissarien; jag slängde opp geväret på axeln, tog nödiga papper med och började gå på sliprarna mot Jekaterinburg.

Runtenom var där så ljust utav solskenet, så att det gjorde ont i ögonen. Unga bäckar porlade ivrigt i diken.

Men geväret tycktes mig för tungt, benen svek mig, och för vart hundratal meter fick jag lust att vila mig.

Där var ingen trafik på spåren.

Så kom jag fram till stationen efter tre timmar. Jag visste inte, i vilken byggnad jag skulle leta efter den vakthavande tågklararen. Om än jag hade mycket ont i huvudet, förvånade det mig likväl, hur litet folk där var på spåren. Och varför där inte hördes några lokvisslor.

Men plötsligt hörde jag ifrån bantorget det ljudliga kommandot »Giv akt« och snubblande sprang jag dit för att få reda på, vad det var fråga om.

Torget var avspärrat, men de släppte fram mig. Mitt arbetarutseende och geväret på axeln utgjorde den bästa passersedeln.

„Fortare, fortare, in i ledet, ordern är given!“ sporrade mig vakten, vilken uppenbarligen tog mig för en av de sina.

Ur själva bangårdsbyggnadens dörr, ifrån utgången emot torgets mitt, stod där två led — arbetare med gevär på axlarna. Röda gardet. Leden vände ansiktena emot varandra och stod på omkring halvannat steg ifrån varandra, så att de bildade en trång gång.

Min modlösa gestalt mitt på torget märktes alldeles för mycket, och ett ungt befäl skrek, att jag skulle ställa in mig i ledet. Så jag ställde mig sist på vänstra flanken.

Så förflöt en lång minuts väntan, tills tre oansenliga, nerkörda automobiler kom körande ifrån staden och fram till bantorget.

De stannade till vid ena änden av vår levande korridor, den ene efter den andre.

I var och en utav dem satt där två väl beväpnade män.

En av automobilerna stod två steg ifrån mig.

Då befalldes på nytt »Giv akt!«

Dörren till bangårdshallen öppnades, och ur den kom där ut tre man med mauserpistoler i händerna.

De gick långsamt fram igenom gången, och efter dem kom där ut och gick fram en försagd man av medellängd. Han var helt obeväpnad, och när han vandrade fram emellan leden, stirrade han ner i marken vid sina fötter. En svag och ömklig varelse ibland de beväpnade vakterna.

I följe efter denne man kom där en annan med revolver i handen, efter honom — en kortväxt, icke längre ung dam, och vid sidan om henne en ung pojke.

Å, dessa ansikten var mig blott alltför välbekanta! Jag hade sett dem på tusenvis av fotografier och i alla illustrerade journaler. Efter dem kom de kejsrerliga döttrarna.

Ja, kejsrerliga — ty, min kära Tyyne, detta var den före detta självhärskaren, man förde fram under bevakning igenom vår levande korridor — den allryske imperatorn Nikolaj II, den Blodige.

Jag stod tre steg ifrån honom, när han tigande liksom i graven tog plats i en automobil.

Alexandra och Alexej satte sig i samma automobil.

Ä, ryssarna hade daltat alldeles för mycket med sin före detta kejsare! Man skulle bara ha skjutit honom, och så hade den saken varit klar!

Chaufförerna började veva igång motorerna.

På den tredje vagnen fick man veva länge, utan att motorn tände, tills den slutligen gick igång såsom den skulle.

Automobilerna signalerar med hornen — den första, den andra, den tredje — och den »begränsade« familjen avreser till sin nya inkvartering. Rödgardisterna ställer opp och marscherar med raska steg åstad ifrån torget.

De marscherar åt samma håll, som automobilerna har kört iväg.

Jag blir stående på torget. Jag har ont i huvudet, benen sviker mig. Jag kan inte ens glädjas riktigt åt, att jag har sett Nikolaj II arresterad.

Eller kanske jag har hallucinerat allt detta i något slags feberyra?

Men redan lastar man tsarfamiljens lösöre på kärror. Kärrorna kör iväg under eskort av rödgardister.

Folket kommer och uppfyller torget någonstans ifrån, jag letar opp tågklararen, sjunker ner på en bänk inne på expeditionen och frågar honom, varför han håller vårt tåg och när han tänker släppa det vidare.

Den vakthavande tittar förundrat på mig: geväret har glidit ner ifrån axeln, jag har inte kraft att rätta till det och jag hör min egen röst dämpat och svagt, liksom komme den långt bort ifrån. Tågklararen telefonerar:

„Släpp fram det finska tåget.“

Mitt huvud lutar sig emot knäna.

Bullret och mullrandet av ett tåg, som flyger fram till perrongen, når mitt inre. Jag reser mig opp och ser igenom fönstret en skymt av vårt tågs svarta vagnar. Och det dras utav... Nu misstar jag mig väl inte? Skönt! Nej, jag har inte misstagit mig! Det är vårt eget lokomotiv, som har kommit med det det.

Där hoppar Tuomio ner ifrån lokomotivet och kommer gående längs plattformen.

Han ser mig, slår ihop händerna och springer mig glatt till mötes. Jag mumlar några ord till svar. Men Tuomio tar mig under armen och leder mig, eller snarare asar mig till sovvagnen.

Så där ligger jag på britsen i en kupé, och Vanja Zalivin drar av mig kängorna. Hanna står i dörren med en termometer i händerna. Mens jag tar temperaturen, fylles kupén med kamrater.

Vanja säger för att förströ mig:

„Du har sett Alexandra Fjodorovna, men jag har sett Alexander Fjodorovitj. Kerenskij, alltså. Saken var den, att... På besök hos sig i Petrograd hade han, till nöje för världens bourgeoisie, den franske ministern — också en socialist — Albert Thomas. De skulle klara ut någonting. Det blev tid för honom att bege sig hemåt. Nå, det är klart, de gav honom ett tåg på Finlandsbangården — så var allt i ordning, på banan genom Sverige! Men här, till hans olycka, tjänstgjorde jag och en kompis just då, och vi var på perrongen — ifrån driftverkstaden hade vi, jag minns inte varför, bestämt oss för att promenera tvärs igenom stationen. Där kysser ministrarna varandra, säger varandra artigheter, framsäger sina tal. Ä, man måste ta risken, tänker jag, var man än hamnar! Så vi ser rakt framför oss. Jag stoppar två fingrar i munnen — och så visslar jag. Du vet själv, hur en vissling under skyddstaket genljuder. Ministrarna blev förskräckta och började se sig omkring, för att se, vad som kunde vara upphovet till detta. Jaha, då kom mina kamrater också igång, och alla visslade, likt nakna galar, för fullt, och någon till och med ropade:

»Ner med de tio kapitalistministrarna!«

Nå, den franske mensjeviken for strax in till sig i sin vagn vid vår vissling. Fastän där återstod mer än tio minuter till tågets avgång, så visade han sig inte mer. Kerenskij för sin del, Alexander Fjodorovitj, ryckte rätt så nervöst på axlarna och sprang emot utgången, och efter honom trippade hans adjutant likt en höna. Löjligt, sannerligen. Så där, Eino, var mitt enda deltagande i de historiska ögonblicken. Jag kan tro, att kommissarien också har närvarat vid några historiska vändpunkter? Berätta för oss, kommissarien!“

Visst hade kommissarien varit närvarande vid några avgörande tillfällen. Som svar på Vanjas uppmaning berättade han om ett av dem:

„När Schauman sköt generalguvernören Bobrikov, arbetade jag redan vid järnvägen. De krävde tillbaka kroppen till Petersburg. Vi järnvägare valde med avsikt ut vagn nummer 7777 till liket. På alla vagnens fyra sidor stod där sjuor, likt liar. Alla järnvägare längs banan förstod meningen med detta tal. Det betecknade, att så, som vi hade mejat ner Bobrikov, så skulle vi meja ner envar, som ville driva gäck

med oss. När så den nye kejserlige guvernören anlände, kom vi överens om att hålla tillbaka hans landå och i stället för denna vagn skicka en likvagn att hämta honom vid stationen. Sådana spratt vi kokte ihop i ungdomen! . . . Nå, men du, Malmi, har du deltagit i några historiska tilldragelser?”

Den lugne Malmi nickade.

„Berätta.“

„Jag var överkonduktör på det tåget, som kamrat Lenin åkte till utlandet med.“

„Åhå! Nå, berätta detaljerna om kamrat Lenin!“

„Nå, vad då för detaljer! Det var ingenting ovanligt.“

Vidare lyckades det inte att pumpa Malmi på ett enda ord. I kupén var där nu ytterligare två karlar: en eldare och Tuomio. De blev förstås också tvungna att berätta om historiska begivenheter.

Eldaren berättade:

„Jag har också en historia. Jag fick först alldeles före avfärden på denna resa veta, att jag hade tagit en mycket verksam del i att få ut Lenin till *Suomi* förra året, när han gömde sig för Kerenskijs spårhundar. Jalava, min lokförare, sade en dag till mig: »I dag går jag utan dig.« Nå, desto bättre för mig. Lönen skulle jag få. Arbeta behövde jag inte. Jag bara slapp ett skift. Så jag söp mig full ihop med några vänner denna dag. Sedan visade det sig, att där på mitt lokomotiv, i mitt ställe, hade kamrat Lenin åkt till *Suomi* som lokeldare.“

„Ja, där ser man, då är du en riktigt historisk personlighet, om du talar sanning och inte brer på“, skrattade Tuomio. „Nej, jag har aldrig deltagit vid några sådana tillfällen, så i dag har jag ingenting att berätta om. . . “

„Ja“, avbröt jag honom, „men hur kunde ditt lokomotiv hinna ifatt oss? Det har jag inte fått reda på.“

Sedan kunde jag inte tala mer. Jag fick feberfrossa. Jag kunde inte hålla tand emot tand stilla.

„Inget särskilt med det. Vi kom fram till stranden omkring två timmar efter det, att ni hade avgått. På sån is var det inte ens att tänka på att köra över lokomotivet. I två dygn väntade vi på, att älven skulle öppna sig. Då tog sappörerna till dynamit för att hjälpa våren på traven. Nå, de sprängde sönder isen. Så mycket bedövad fisk, där for i luften! Vi tog en hel spann full. Nå, vi kom iväg med första färjan, pråmen, och färjade över lokomotivet till vänstra stranden. Visst, det

var mycket besvärligt att ställa det på rälsen, men för det första var där andra tåg, som hjälpte till, och för det andra, så vet du själv, att vi ju hade tagit »grodor« med oss i fall i fall för sådana situationer. . . “

Han fortsatte tala om ytterligare någonting, men jag såg cirklar framför ögonen och hörde redan inte mer.

„Han har ju feber! Fyrti grader!“ utropar Hanna och lutar sig över mig.

En lock av hennes hår kittlar min kind. . .

„Tyyne“, säger jag till henne, „jag vet inte om några som helst historiska händelser. Senatorerna rymde norrut!“

„Jag är inte Tyyne utan Hanna, min vän. Drick litet vatten.“

Hjulen dunkar envist och ihärdigt likt en smeds hammare, och det känns, som sloge den alldeles intill örat.

Några vedervärdiga lukter kommer in ifrån vagnens korridor. Det tar också emot att att öppna ögonlocken; det känns, som om de har klubbat ihop.

Tunga drömmar igen; jag somnar in igen så snart som jag öppnar ögonen eller vänder mig på andra sidan.

„Gurgla strupen. . . “

Det är Hanna, som säger detta.

Hjulen dunkar igen. Ute i gången går kommissarien förbi och klampar med stövlarna.

„Tjeckoslovakerna har gjort uppror! Vem hade kunnat tro det? Vem har de tagit till vapen emot?“

Det skakar i fjädringarna igen. Det är kvavt. Jag är törstig.

Jag har ont i halsen.

Sålunda var jag sjuk i halsfluss i flera dagar.

Jag blev ersatt vid fyrboxen. Vårt tåg gick utan uppehåll.

Första gången jag gick av vagnen och ut på perrongen var på stationen Vjerestjagino, där våra mekaniker anpassade fyrboxen till vedeldning.

Hanna skall ha tack; hon pysslade om mig under min sjukdom!

Jag är ännu mycket svag.

Men världen är vid och härlig, och snart skall jag få se dig, min kära lilla flicka!

Kapitel 14

Fjortonde kapitlet.

När stationsföreståndaren uppretat säger, att han inte har någon brännved till vårt lokomotiv, bråkar jag inte mycket med honom.

Jag kallar ut mina rödgardister på perrongen, ställer opp dem på ett enda led och befäller med hög röst:

„Grip stationsföreståndaren och sätt honom i en kall vagn! Vi tar er med oss“, säger jag till honom, „till en station, där man ger oss ved.“

Det visade sig, att där var bränne på stationen.

Den förskräckte stationsmästaren gick med oss till en stor lada, där omkring trettio *sazjen*¹ torr björkved låg uppstaplad.

Han suckade:

„Detta är mitt privata bränne, men där är inget att göra åt det, ta ni det.“

Veden var uppenbart stulen. Så vitt man kunde se, skulle en fjärdedel ha räckt till de tre små rummen i hans bostad.

Vi tog så mycket, som vi behövde till nästa uppehåll.

Skulle vi dröja ens en endaste minut i onödan, när vi redan var så nära *Suomi*! *Arbetar-Suomi*, vilket väntade så på bröd!

Jag och Tuomio satt på trappstegen till en av plattformarna. Inför oss öppnade sig Rysslands väldiga skogar, men vi frös inte längre såsom tidigare. Vi kände med vart andetag den vår, som kom oss till mötes. Vi såg de svarta jordfläckarna på marken, varifrån snön redan började försvinna. Vi hörde de kalla bäckarnas obönhörliga porlande och de svarta kajornas högljudda skrik.

¹*Sazjen*: ryskt längdmått, 2,134 m. Ö.a.

Det stora Ryssland åkte åter förbi inför oss. Men snart skulle vi ta plats i vårt Röda gardes bataljoner, och i fall fienden ännu inte vore slagen, så skulle vi klara av att slå honom. Så synd, att man inte kunde få tag i någon petrogradtidning här, och ur ortstidningarna får man inte reda på någonting.

... I Tjerepovets talade stationsföreståndaren vänligt om för oss, att han redan visste om vårt tåg, samt att ortsmyndigheterna hade förelagt honom att kvarhålla vårt tågsätt och inte släppa det vidare.

„Ja, men enligt vår körorder ska vi till *Helsinki*.“

„Det vet jag ingenting om.“

Han sticker fram till mig en papperslapp, i vilken man verkligen förelägger honom att inte släppa oss vidare.

„Kom, Eino, så går vi till Rådet!“ befäller kommissarien mig.

Vi lämnar stationen; våra hjärtan stannar och nävarna knyter sig, när vi ser, hur några okända flyttar vårt tåg till ett uppställningsspår. Att vi verkligen skall bli uppehållna igen!

„Vad ska ett sånt förfogande betyda?“ frågar jag kommissarien.

Han vet inte mer än jag och därför svarar han inte.

Vi blir inte strax insläppta till exekutivkommitténs ordförande, men kommissarien ger dörrvakten en skiva bröd; han hade förblivit vid liv här så länge, någon kunde minnas, och han förde oss till en svart trappa.

„Vi är ifrån det finska tåget.“

„Nå?“ frågar oss ordföranden strängt.

Han är mycket mager och hostar ansträngt hela tiden.

„Vi fraktar spannmål.“

„Nå?“

På nytt hostande.

„Vår bestämmelsestation är *Helsinki*“

„Nå?“

„Så varför“, exploderar till sist kommissarien, „när ni nu vet om det, varför kvarhåller ni oss?“

„Därför, att“, och ordföranden reser sig opp ifrån sin plats, „därför, att jag inte vill skicka bröd till tyskarna, till kaisern. Är det klart?“

„Hur så, kaisern!“ blir Karvonen allt argare. „Vi fraktar bröd till Folkkommisariatet.“

Då räcker ordföranden utan att säga ett ord fram »Röda tidningen« till kommissarien. Han knackar med fingret på ett telegram.

„Nej, det kan inte vara sant!“

Karvonen står där som en stenstod.

Jag läser telegrammet om och om igen flera gånger, och dess ord hoppar obegripliga omkring inför mina ögon.

»I Helsinki har tyske kaiserns trupper inmarscherat, kallade till hjälp av den finska bourgeoisin... Rödgardisternas hjältemodiga försvar. Brutalt förintande av arbetare.«

Nej, detta är det omöjligt att tro på.

»Antalet dödade och sårade...«

„Förstår ni nu, vad det är fråga om?“ frågar ordföranden men nu redan med värme. „Detta är en olycka, en stor olycka!“

„Släpp då fram oss till Petrograd“, sade kommissarien med förstegrad röst.

Ordföranden ger i vår närvaro per telefon några anvisningar om fri passage, och så går vi ut på gatan.

Karvonen vandrar tigande. Men dagen är, liksom till förargelse, solig och varm.

Tåget hade redan för länge sedan avgått ifrån Tjerepovets, men kommissarien satt på bänken i sin kupé och teg. Sedan reste han sig upp, satte sig på nytt och sade till mig:

„Eino, kan det vara så, att det inte är sant? Hör du, kan det vara så, att det inte är sant!“

„Kamrat Karvonen“, svarade jag honom, „kamrat Karvonen, det kanske är så, att bara *Helsinki* har fallit, men *Viipuri*², *Tampere*³, *Vasa* är ännu våra! Våra bataljoner håller antagligen ut — de ska slänga tyskarna i sjön!“

Karvonen drog handen över ansiktet, liksom avlägsnade han ett tunt spindelnät.

„Där måste ju till sist bli revolution i Tyskland också. Ja, det måste där!“ Han slog med knytnäven i bordet så, att järnvägshandboken hoppade, och så gick han ut ur kupén.

Jag blev där ensam. Hur kunde detta vara så? Hur skulle jag kunna berätta om detta för mina rödgardister? Och vad skulle jag då göra? Vad skulle de göra?

Men detta var kanske inte ens sant?

²Viborg på finska i ryska texten. Ö.a.

³Tammerfors på finska i ryska texten. Ö.a.

För var timme, som vi närmar oss Petrograd, blir det klarare, att det är sant.

Ja, vi har förlorat slaget. Men vi är inte tillintetgjorda. I fall vi inte är tillintetgjorda, så kan vi ännu segra! Vi skall segra! Men nu?

Om bara du hade varit här. . .

Mina rödgardister och hela tågbrigaden tiger hela tiden. . . Kommissarien tiger, och Tuomio, och Airola, och Leino. . .

Till och med Vanja Zalivin har slutat vissla sina bitar.

Jag vet, varför kommissarien tiger.

På nästan varenda station möter oss våra egna lokomotiv, våra egna svarta vagnar. De är fullastade med allehanda gods. Med ett tågsätt, som var på väg till Buj, åkte där folk. Men vi kunde inte stanna för att förfråga oss hos dem. Kanske några av vårt folks familjer kom åkande förbi med dessa tåg, våra kära, kvinnor, barn; kanske även du?

Ja, där är han — chefen för det första tåget med spannmål. Han står på perrongen och talar högt med Tuomio och Hanna. Jag går fram närmare och hör några brottstycken ur hans tal:

„Vårt tåg möttes med blommor i *Helsinki*. Man ordnade i den allra största salen ett högtidligt möte, och efteråt dansades det ända till morgonen, och blommor, blommor. . . Vårt bröd kom ut. Han glädde sig så!“

Nej, jag kunde inte lugnt åhöra detta. Jag sprang undan.

Vårt bröd! För det hade vi arbetat så mycket, för att skaffa det! . . . Det hade varit bättre, om vi i striderna, i striderna i *Helsinki*, inför döden hade avlossat kulor i hundradevis emot de vite. . .

Kamraten fortsatte med hög röst sin berättelse:

„Då beslöt vi att köra bort ifrån dem allt, som var möjligt — alla lokomotiv, all last, alla vagnar, manufakturvaror, papper, tenn, zink, oljor och fetter. . . Låt dem få ett tomt land utan folk och varor.“

Han avslutar sitt tal förtvivlat vinkande med handen.

Då går jag fram till honom och frågar, om han har sänt dig mitt brev.

Han blir förlägen och säger, att han inte har träffat dig, därför att du var vid fronten under de dagar, då han var i *Helsinki*.

Tåget går. . .

Om några timmar är vi redan i Petrograd, i fall Zvanka inte håller oss kvar.

De säger, att där är många finska arbetarflyktingar i Petrograd.

„Översätt för honom“, ber Hanna mig, mens hon torkar ögonen med förklädet, „Översätt för din kompis, att flyktingarna på stationen berättade om våra kvinnor i *Helsinki*.

Jag översätter hennes ord för Vanja, och hatet uppfyller mig.

»De våra kämpade in i det sista. Du vet, hos oss i *Helsinki* är där en bro, som heter *Långa bron*. Över den bron kommer vi ifrån våra bostadskvarter till centrum... De våra hade intagit en fördelaktig ställning vid bron. De skulle försvara denna övergång. I tre timmar kunde de vite inte göra dem nånting. I tre timmar kunde de inte rycka fram en endaste meter.

De tillkännagav ett ultimatum.

De våra svarade med skottlossning.

Efter en halvtimme försökte de vite på nytt rycka fram.

Herregud! Vad var detta för angrepp! Uslingar! Slaktare! De ställde framför sin några kvinnor — tillfångatagna barmhärtighetssystrar — och barn, stötte dem framför sig och började på så vis steg för steg rycka fram över bron.

De gömde sig bakom kvinnornas ryggar och besköt vårt folk... «

„Översätter du nu allt för honom, Eino... Vad?“

»Då var det så, att kvinnorna grät och skrek och inte ville röra sig framåt. Man stötte dem framåt med bajonetterna. Men våra mannar teg. Gevären vägrade skjuta på sina egna. Det var så stilla, att man kunde bli från vettet. Då var där en av kvinnorna, som inte stod ut utan ropade åt rödgardisterna:

„Skjut då! Men så skjut! Vi stupar i alla fall. Slå ihjäl de vite!“

Slaktarna gjorde slut på henne med ett bajonetthugg. Men när hon föll, ropade alla kvinnorna:

„Skjut, kamrater!“

Då började våra kamrater skjuta. Gevärssalvorna och kulsprutorernas knattrande kunde inte överrösta barnens, mödrarnas och de fångnas klagorop och stönanden. De kunde inte överrösta de skjutande rödgardisternas stönanden.

De våra kastade tillbaka slaktarna ifrån bron. Men sedan kringrände de likväl vårt folk. Och så... så kan vi inte längre åka hem, Vanja... «

Vanja teg.

„Han kan inte förstå, vad det betyder att ha blivit utan fosterland“, säger Airola och pekar på Zalivin.

Jag översätter dessa ord för Vanja.

„Utan fosterland?“ svarar Vanja förundrat. „Hur så?“ Han pekar på fönstret, genom vilket Rysslands oöverskådliga vidder och skogar skymtar. „Detta ska bli ert fosterland. . . Men sedan skall där inte heller i Finland alltid vara borgare“, tillägger han till tröst.

Han tystnar igen. Sålunda tiger vi ända fram till kyrkbyn Rybatskoje.

När tåget kommer in på stationen, säger Hanna:

„Min syster blev skjuten på Långa bron.“

Han gick till sin kupé med skälvande axlar.

Via den sammanbindande bibanan blir vi överförda till Finlandsbangården. På alla spår ser man våra personvagnar och svarta godsvagnar.

„Det känns liksom olustigt att gå hem till sitt, när inte ni har nåt hem“, säger Vanja till mig. När han har tänkt efter ett tag, lägger han till: „Jag blir här hos er — ni driver väl inte bort mig?“

Hur skall jag finna dig, Tyyne?

Ingen hyser motvilja mot att gå ut ur vagnarna. Så vi sitter på tåget, och ifrån alla håll kommer folk och berättar, berättar om allt fler nya detaljer, om allt fler nya händelser.

Förbannade vare slaktarna!

Evigt förbannad vare den hand, som styr de tyska bajonetterna!

Kommissarien återvändande ifrån Narkomprod.⁴

Det spannmål, som vi hade fraktat hit, skulle gå till våra utvandra-re och arbetare i Piter.⁵

Han, kommissarien, hade erbjudit Folkkommisariatet för livsmedelsförsörjningen sina tjänster med att organisera godstrafiklinjerna på de ryska banorna. De av oss, som önskar det, kan få bli kvar och arbeta på dessa tåg. . .

Kommissarien reser sig och går in till sig i sin kupé, där han låser om sig. . . och på en hel dag kommer han inte ut därifrån.

Linola har kommit till oss på tåget. Han har letat opp mig. Vi blev så glada bägge två, så vi till och med omfamnade varandra.

„Nå, hur blev det med senatorerna?“

⁴*Narkomprod*: Narodnyj komissariat provodolstvija, Folkkommisariatet för livsmedelsförsörjningen. Ö.a.

⁵*Piter*: Petersburg, Petrograd, Leningrad. Ö.a.

„Det var alldeles för mjäkigt, obeslutsamt folk, som satt i våra staber. Där var ingen djärvhet. . . De skulle ha lärt sig bättre av de ryska kamraterna! . . . Jag anmälde på staben om allt det, som du och jag hade avslöjat. Om senatorernas sjukdomar: njurarna och levern. Fabiangatan. Kjellbergs privatklinik. Men på staben kliade de sig inte ens. Chefen skrev nånting i en liten anteckningsbok. »Blir det order om att arresteras dem?« frågade jag. Men han bara viftade bort det: »Varför det, i fall de själva har avlägsnat sig ifrån angelägenheterna, varför då låta dem sitta inne? Hade de uppträtt aktivt emot oss, så hade ju saken varit en annan, då hade vi fått arresteras dem«. Ja, och så uppträdde de också. Ä, såna drumlar, som bara stod och såg på!“ Linola svor argt.

„Vet du manne, Linola“, frågade jag vännen med stelrande hjärta, „var Tyyne är nu?“

„Har de inte talat om det för dig?“ förundrade sig Linola; och blickande någonstans förbi mig sade han: „På Långa bron. . .“

Och vi teg, sittande vid sidan om varandra i kupén till sent på natten.

Hur kunde detta vara? Har jag verkligen skrivit alla dessa blad till en död kvinna! Tyyne, du måste vara levande! Du är levande, Tyyne! . . . Tyyne! Tyyne (oläsligt).

Linola blev för att övernatta hos mig i kupén. „Vi ska visa dem än!“ sade han suckande. „Vi är krossade, men revolutionen måste leva!“

Jag sov inte på hela natten. Men på morgonen gick vi alla fyra tillsammans till Sampsonovskij Prospekt och skrev in oss som frivilliga i den socialistiska Röda Armén — Linola, Vanja, Airola och jag.

1934

Innehåll

1 Första kapitlet.	1
2 Andra kapitlet.	10
3 Tredje kapitlet.	21
4 Fjärde kapitlet.	36
5 Femte kapitlet.	43
6 Sjätte kapitlet.	51
7 Sjunde kapitlet.	64
8 Åttonde kapitlet.	71
9 Nionde kapitlet.	78
10 Tionde kapitlet.	87
11 Elfte kapitlet.	93
12 Tolfte kapitlet.	100
13 Trettonde kapitlet.	104
14 Fjortonde kapitlet.	110